जलउपयोग गुरुयोजना तथा जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना

नाम्खा गाउँपालिका

हुम्ला

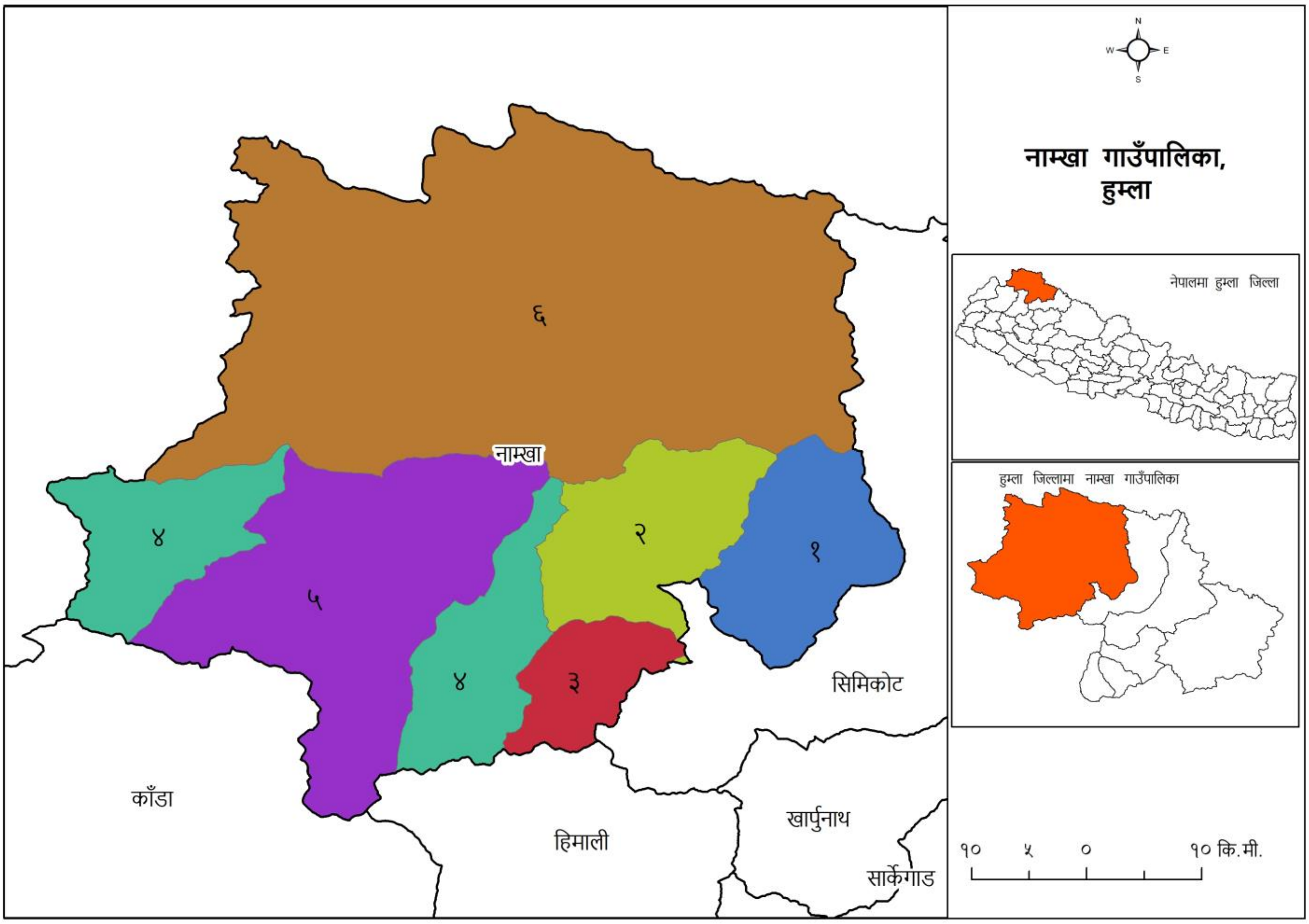

२०७६

नाम्खा गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, यालवाङ्ग, हुम्ला

प्राविधिक सहयोग : ग्रामीण जलस्रोत व्यवस्थापन परियोजना, तेस्रो चरण

नाम्खा गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
यालवाङ्ग, हुम्ला
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

प.सं :

च.नं. :

धन्यवाद ज्ञापन

स्थानीय तहलाइ नेपालको संबिधान एवं स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले दिएका अधिकार एबम् अन्य प्रचलित कानुनहरुको परीधि भित्र रहि स्थानीय स्रोत साधन एवं सम्पदाहरुको उचित व्यवस्थापन गर्ने कार्य अर्न्तगत आफ्ना क्षेत्रगत योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने अधिकार भए अनुरुप यस नाम्खा गाउँपालिकामा जलउपयोग गुरुयोजना तथा जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजनाका विभिन्न खुट्किलाहरु सहभागितात्मक र समावेशी योजना प्रकृयाका माध्यमबाट सम्पन्न गर्दै गाउँपालिकाको गुरुयोजना तथा जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजनाको दस्तावेज तयार पार्न सफल भएका छौं । गाउँपालिका क्षेत्र भित्र प्रत्येक वडामा सघन सामाजिक र प्राविधिक विश्लेषणको आधारमा तयार पारिएको यस गुरूयोजनाले खानेपानी, सिँचाई, उर्जा, वातावरण तथा पर्यावरण संरक्षण, स्वच्छता तथा सरसफाइ प्रवर्द्धनका साथै जीविकोपार्जन सम्बन्धित योजनाहरुलाई समाविष्ट गरेको छ । विद्यमान स्थितिसँग अवगत हुनु र भविष्यका लागि योजना तयार पार्नुले मात्र नागरिकका अपेक्षा सम्बोधन गर्न सक्दैन । योजनाको सफल कार्यान्वयन पक्षलाई समेत लाभ प्राप्तिका लागि उत्तिकै ध्यान दिनु जरुरी हुन्छ । यस सन्दर्भमा यस गाउँपालिकाको जलउपयोग गुरूयोजना तथा जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना निर्माणमा संलग्न गाउँपालिकाका सर्म्पुण जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरु, सम्पूर्ण राजनैतिक दल, समाजसेवी, बुद्धिजिबि, महिला, अगुवा कृषकहरु तथा गाउँपालिकाका कर्मचारीहरु लगायत गाउँपालिकामा क्रियाशिल बिभिन्न संघ-संस्था तथा आम जनसमुदायहरुमा हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छु । जलउपयोग गरूयोजना तथा जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना निर्माणमा प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग सहित प्रतिवेदन तयार गर्नमा सहयोग गर्ने ग्रामीण जलस्रोत व्यवस्थापन परियोजना, तेश्रो चरण (Rural Vilage Water Resources Management Project, RVWRMP- III), गाउँपालिका लगायत सम्वद्ध संस्था तथा सम्बन्धित विज्ञहरुमा विशेष आभार प्रकट गर्न चाहन्छु ।

यस गाउँपालिकाले भविष्यमा आफ्नै स्रोतबाट सञ्चालन गर्ने जलस्रोत तथा जीविकोपार्जन सम्बन्धी योजनाहरु कार्यान्वयन गर्दा वा अन्य बाह्य निकायको सहयोगमा कार्यान्वयन गर्दा यस गुरुयोजनामा तय गरिएको प्राथमिकताक्रमको अनिवार्य रुपमा अनुशरण एवं पालना गर्ने तथा गराउने प्रतिबद्धता समेत व्यक्त गर्दछु । गाउँपालिका आफैले निर्माण गरेको जलउपयोग गुरूयोजनाको कार्यान्वयनमा समेत योजना निर्माणका समय जस्तै सरोकारवाला सम्पूर्ण महानुभावहरुको साथ सहयोग पाउनेमा आशातित हुँदै जलउपयोग गुरूयोजना तथा जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजनाको सफल कार्यान्वयनका लागि सम्पूर्णमा हार्दिक अपील गर्दछु ।

(बिष्णु बहादुर लामा)

गाउँपालिका अध्यक्ष

विषय–सूची

१ अध्याय : परिचय १

१.१ जलउपयोग गुरुयोजनाको अवधारणा तथा परिचय 1

१.२ जलउपयोग गुरुयोजनाको उद्देश्यहरु 2

१.३ जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजनाको मुख्य दृष्टिकोण तथा उद्देश्यहरु........ 2

१.४ जलउपयोग गुरुयोजना र सुशासन........ 3

१.५ जलउपयोग गुरुयोजनाले समेट्ने क्षेत्र 3

१.६ जलउपयोग गुरुयोजना तयारी प्रकृया तथा चरणहरु 5

१.६.१ तयारी तथा पुर्व योजना तर्जुमा चरण........ 5

१.६.२ क्षमता विकास चरण 5

१.६.३ अध्ययन चरण........ 5

१.६.४ योजना तर्जुमा चरण........ 6

१.६.५ कार्यान्वयन चरण 6

१.७ जलउपयोग गुरुयोजना तयारीका सैद्धान्तिक आधारहरु 7

१.७.१ राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलित कानुनहरु........ 7

१.७.२ गाउँपालिकाको जलउपयोग गुरुयोजना तर्जुमा प्रकृया 8

१.७.३ जलउपयोग गुरुयोजना र जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना तयारीका मुख्य मितिहरु........ 9

२ अध्याय : गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र........ ११

२.१ अवस्थिति तथा भुगोल 11

२.२ गाउँपालिकाको जातिगत आधारमा घरधुरीहरुको विवरण 12

२.३ भु–उपयोग बिवरण 13

२.४ प्रमुख खोलानालाहरु........ 14

२.५ जलउपयोग गुरुयोजनामा जलवायु परिवर्तन र जोखिम व्यवस्थापन........ 14

२.६ गाउँपालिकाको खाद्यान्न आपूर्तीको बर्तमान अवस्था........ 15

२.७ मौसमी पात्रो........ 16

२.८ उपलब्ध सेवाकेन्द्र, कार्यालय तथा कार्यरत संघ संस्थाहरु........ 16

२.९ स्थानीय निर्माण सामग्रीहरु उपलब्धताको अवस्था........ 17

२.१० विद्यमान सामुदायिक संस्था तथा सहकारीहरुको बर्तमान अवस्था........ 17

३ अध्याय : विद्यमान जलस्रोतको अवस्था र प्रयोग १८

३.१ विद्यमान जलस्रोतहरुको विश्लेषण 18
३.१.१ जलस्रोतको संख्या तथा प्रकारका आधारमा विश्लेषण 19
३.१.२ जलस्रोतहरुको क्षमता आधारमा विश्लेषण 19
३.१.३ जलस्रोतहरुको अवस्थितिका आधारमा विश्लेषण 20
३.१.४ जलस्रोतहरुको गुणस्तरका आधारमा विश्लेषण 21
३.१.५ जलस्रोतमा विवाद 21
३.२ विद्यमान खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था विश्लेषण 22
३.२.१ विद्यमान खानेपानी योजनाहरु, लाभान्वित घरधुरी तथा सञ्चालन अवस्था 22
३.२.२ विद्यमान खानेपानी योजनाहरुको संस्थागत तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको अवस्था 22
३.२.३ गाउँपालिका स्तरीय सरसफाइ तथा स्वच्छताको विद्यमान अवस्था 22
३.२.४ संस्थागत तथा विद्यालयहरुको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था 23
३.२.५ स्वास्थ्य संस्था तथा क्लिनिक 24
३.२.६ खानेपानीको वर्तमान अवस्था तथा पहुँच 25
३.२.७ विद्यमान खानेपानी प्रयोगको सुबिधास्तर विश्लेषण 25
३.३ विद्यमान सिँचाई योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारको अवस्था 28
३.३.१ विद्यमान सिँचाइ योजनाहरुको सञ्चालन अवस्था तथा लभान्वित घरधुरीहरु 28
३.३.२ विद्यमान सिँचाई योजनाहरुको सस्थागत तथा मर्मत सम्भारको अवस्था 28
३.४ ग्रामीण जलउर्जा 28
३.४.१ विद्यमान जलउर्जा तथा लाभान्वित क्षेत्रहरु 28
३.४.२ विद्यमान जलउर्जा क्षेत्रका योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारको संस्थागत अवस्था 29
३.५ वैकल्पिक तथा नविकरणीय उर्जा 29
३.५.१ विद्यमान वैकल्पीक उर्जाको अवस्था 29
३.५.२ वातावरण तथा पर्यावरण संरक्षणको विद्यमान अवस्था 30
३.६ निर्माणाधिन जलस्रोत सम्बन्धी योजनाहरुको वर्तमान अवस्था 30

४ अध्याय : परिकल्पना तथा रणनीति ३१

४.१ गाउँपालिकाको क्षेत्रगत परिकल्पना तथा योजना छनौटका आधारहरु 31
४.१.१ खानेपानी,सरसफाई तथा स्वच्छता क्षेत्रको आवधिक परिकल्पना तथा रणनीतिहरु 31
४.१.२ सिँचाई तथा जीविकोपार्जन क्षेत्रको आवधिक परिकल्पना तथा रणनीतिहरु 32
४.१.३ वातावरण तथा पर्यावरण क्षेत्रको आवधिक परिकल्पना तथा रणनीतिहरु 32
४.१.४ ग्रामीण जलउर्जा क्षेत्रको आवधिक परिकल्पना तथा रणनीतिहरु 33

५ अध्याय : जलउपयोग गुरुयोजना ३४

५.१ गाउँपालिकाको पञ्चवर्षीय तथा आवधिक योजना 34

५.१.१ बहुउपयोगी योजना प्रणाली 35

५.१.२ खानेपानी योजनाहरु 36

५.१.३ सिँचाई योजनाहरु 36

५.१.४ ग्रामीण उर्जा योजना 37

५.१.५ वातावरण तथा पर्यावरण 39

५.२ जलउपयोग गुरुयोजना कार्यान्वयन रणनीति 39

५.२.१ खानेपानी तथा सरसफाइ स्वच्छता रणनीति 40

५.२.२ गुरुयोजनाको कार्यान्वयनमा सुशासन तथा लैंगिक समाबेशीकरण 41

६ अध्याय : जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना ४२

६.१ नाम्खा गाउँपालिकाको जीविकोपार्जन कार्यान्वयन आवधिक योजना 42

६.१.१ बस्तु तथा सेवा विकास र विस्तार क्षेत्रका क्रियाकलापहरु 42

६.१.२ उत्पादन सम्बन्धीक्षेत्रका क्रियाकलापहरु 43

६.१.३ व्यवसाय तथा उद्यमशिलता विकास सम्बन्धी क्रियाकलापहरु 44

६.१.४ बजार विकास तथा प्रवर्द्धन सम्बन्धीक्षेत्रका क्रियाकलापहरु 45

६.१.५ घरवारी व्यवस्थापनतथा सिँचाई योजना 46

६.१.६ व्यावसायिक खेती तथा उत्पादनाका लागि प्राथमिकीकरण गरिएका मुख्य बालिहरु 47

६.१.७ जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना रणनीति 48

७ अध्याय : गुरुयोजनाको अनुगमन,कार्यान्वयन तथा बजारीकरण ५०

७.१ जलउपयोग गुरुयोजना कार्यान्वयन तथा अनुगमन 50

७.२ जलउपयोग गुरुयोजनाको अद्यावधि 50

७.३ जलउपयोग गुरुयोजना बजारीकरण तथा परिचालन रणनीति 50

संलग्न तालिकाहरुको सुची :

तालिका नं. १ : जलउपयोग गुरुयोजना तयारीका प्रमुख चरण तथा मितिहरु 10

तालिका नं. २ : गाउँपालिकाको जातिगत आधारमा घरधुरी विवरण 12

तालिका नं. ३ : गाउँपालिकाको वडागत रुपमा भु-उपयोग सम्बन्धी विवरण 13

तालिका नं. ४ : वडागत रुपमा खाद्यान्न आपूर्तिको अवस्था 15

तालिका नं. ५ : गाउँपालिकाका महिला र पुरुषहरुको मौसमी काममा व्यस्त हुने अवस्था 16

तालिका नं. ६ : वडागत रुपमा उपलब्ध स्थानीय सेवाकेन्द्रहरु 17

तालिका नं. ७ : वडागत रुपमा सामुदायिक संस्थाहरुको वर्तमान अवस्था 17
तालिका नं. ८ : वडागत रुपमा जलस्रोतहरुको प्रकारका आधारमा विश्लेषण 19
तालिका नं. ९ : वडागत रुपमा पानीका स्रोतहरुको क्षमता विश्लेषण 20
तालिका नं. १० : वडागत रुपमा जलस्रोतहरुको अवस्थिति विश्लेषण 20
तालिका नं. ११ : वडागत रुपमा जलस्रोतहरुको गुणस्तर विश्लेषण 21
तालिका नं. १२ : घरायसी सरसफाइ तथा स्वच्छताको विद्यमान अवस्था 23
तालिका नं. १३ : विद्यालय तथा संस्थागत सरसफाइ र स्वच्छताको विद्यमान अवस्था 23
तालिका नं. १४ : स्वास्थ्य संस्थावाट उपचार तथा परामर्श लिएका विरामी संख्या र रोगहरुको अवस्था 24
तालिका नं. १५ : वडागत रुपमा खानेपानी उपयोगको वर्तमान अवस्था 25
तालिका नं. १६ : खानेपानीको विद्यमान सुविधास्तर वर्गिकरण तथा विश्लेषण गर्ने सूचकहरु 26
तालिका नं. १७ : गाउँपालिकाको आधार बर्ष र गुरुयोजना समायोजन समयको घरधुरी र सुबिधास्तर 27
तालिका नं. १८ : विद्यमान सिँचाई योजनाहरुको सञ्चालन अवस्था तथा लाभान्वित घरधुरीहरु 28
तालिका नं. १९ : विद्यमान जलर्जा क्षेत्रका योजनाहरु र सञ्चालन अवस्था 29
तालिका नं. २० : गाउँपालिकाको वडागत रुपमा वैकल्पिक उर्जा प्रयोगको विद्यमान अवस्था 30
तालिका नं. २१ : निर्माणाधिन योजनाहरु र लाभान्वित घरधुरी विवरण 30
तालिका नं. २२ : पंञ्चबर्षीय योजनाहरुको सारांश विवरण 35
तालिका नं. २३ : प्रस्तवित बहुउपयोगी योजनाहरुको विवरण 35
तालिका नं. २४ : प्रस्तवित खानेपानी योजनाहरुको विवरण 36
तालिका नं. २५ : प्रस्तवित सिँचाई कुलो योजनाहरुको विवरण 37
तालिका नं. २६ : प्रस्तवित लघु सिँचाई योजनाहरुको विवरण 37
तालिका नं. २७ : प्रस्तवित लघुजलविद्युत् क्षेत्रका योजनाहरुको विवरण 38
तालिका नं. २८ : प्रस्तवित सुधारिएको पानीघट्ट क्षेत्रका योजनाहरुको विवरण 38
तालिका नं. २९ : प्रस्तावित बातावरण तथा पर्यावरण क्षेत्रका योजनाहरुको विवरण 39
तालिका नं. ३० : पालिकाको समग्र जीविकोपार्जनको पञ्चवर्षीय योजना विवरण 42
तालिका नं. ३१ : पालिकाको बस्तु तथा सेवा विकास र विस्तारको पञ्चवर्षीय योजना विवरण 43
तालिका नं. ३२ : गाउँपालिकाको बस्तु र सेवा विकास तथा विस्तार सम्बन्धीपञ्चवर्षीय योजनाको वडागत विवरण 43
तालिका नं. ३३ : गाउँपलिकाको जीविकोपार्जनका सम्बन्धी कृषिमा आधारित समग्र योजनाको विवरण 44
तालिका नं. ३४ : गाउँपलिकाको जीविकोपार्जनका सम्बन्धी कृषिमा आधारित योजनाको वडागत विवरण 44
तालिका नं. ३५ : गाउँपलिकाको व्यवसाय तथा उद्यमशिलता विकास सम्बन्धी योजनाको विवरण 45
तालिका नं. ३६ : गाउँपलिकाको पालिकाको बजार विकास तथा प्रवर्द्धन पञ्चवर्षीय योजना विवरण 46
तालिका नं. ३७ : गाउँपलिकाको बजार विकास तथा प्रवर्द्धन सहजताको आधारमा स्थान वा वडागत योजना विवरण 46
तालिका नं. ३८ : गाउँपलिकाको घरबारी व्यवस्थापन सम्बन्धी लक्ष 47
तालिका नं. ३९ : व्यवसायिक उत्पादनका लागि वडा अनुसार प्राथमिकिकरण गरिएका मुख्य बालिहरु 48

संलग्न चित्रहरुको सुची

चित्र नं. १ : जलउपयोग गुरुयोजना तथा जलस्रोत व्यवस्थापन कुर्सी 4
चित्र नं. २ : जलउपयोग गुरुयोजना तयारीका मुख्य चरण तथा खुड्किलाहरु 7
चित्र नं. ३ : गाउँपालिकाको जातिगत आधारमा घरधुरी बिश्लेषण 12
चित्र नं. ४ : गाउँपालिकाको भु-उपयोग सम्बन्धी अवस्था विश्लेषण 13
चित्र नं. ५ : गाउँपालिकाको खाद्यान्न आपुर्तिको अवस्था बिष्लेशण 15
चित्र नं. ६ : गाउँपालिकाका मानिसहरुको मौसमी काममा ब्यस्त हुने अवस्था 16

चित्र नं. ७ : गाउँपालिकामा उपलब्ध जलस्रोतहरुको अवस्था विश्लेषण 18
चित्र नं. ८ : जलस्रोतहरुको उलब्धता र प्रकारका आधामा विश्लेषण 19
चित्र नं. ९ : जलस्रोतहरुमा उपलब्ध पानीको परिमाणका आधामा विश्लेषण 19
चित्र नं. १० : उपलब्ध जलस्रोतहरुको अवस्थिति तथा उचाइका आधामा विश्लेषण 20
चित्र नं. ११ : विद्यमान जलस्रोतहरुमा उपलब्ध पानीको गुणस्तर विश्लेषण 21
चित्र न. १२ : बिभिन्न रोगहरु सम्बन्धी स्वास्थ्य संस्थाहरुको तथ्यांक बिश्लेषण 24
चित्र नं. १३ : गाउँपालिकाको विद्यमान खानेपानीको अवस्था विश्लेषण 25
चित्र नं. १४ : घरधुरीहरुले वर्तमान खानेपानीको सुबिधास्तर विश्लेषण 27
चित्र न. १५ : क्षेत्रगत योजनाहरुको अनुमानित लागत तथा प्रस्तावित घरधुरी विवरण 34

संलग्न अनुसूचिहरुको सुची

अनुसूचि नं. १ टोल स्तरीय जनसंख्या तथा घरधुरीहरुको विवरण
अनुसूचि नं. २ टोल अनुसार कृषि तथा अन्य पेशागत विवरण
अनुसूचि नं. ३ टोल स्तरीय सरसफाइको बिद्यमन अवस्था
अनुसूचि नं. ४ विद्यमान सामुदायिक संस्थाहरुको हालको अवस्था
अनुसूचि नं. ५ विद्यमान सहकारी संस्थाहरुको बर्तमान सञ्चालन अवस्था
अनुसूचि नं. ६ विद्यमान विद्यालय तथा संस्थागत सरसफाई र खानेपानीको वर्तमान अवस्था
अनुसूचि नं. ७ विद्यमान जलस्रोतहरुको क्षमता, प्रकार, अवस्थिती लगायतको विस्तृत विवरण
अनुसूचि नं. ८ स्वाथ्यचौकी बाट प्राप्त स्वास्थ्य सम्बन्धीविवरण
अनुसूचि नं. ९ गाउँपालिकामा विभिन्न स्थानीय सामाग्रीहरुको उपलब्धताको अवस्था
अनुसूचि नं. १० टोल अनुसार खानेपानी प्रयोगको बर्तमान अवस्था
अनुसूचि नं. ११ टोल अनुसार खानेपानी बर्तमान सुविधास्तर तथा कठिनता विष्लेषण
अनुसूचि नं. १२ विद्यमान खानेपानी योजनाहरुको सञ्चालन अवस्था
अनुसूचि नं. १३ विद्यमान खानेपानी योजनाहरुको मर्मत सम्भार तथा संस्थागत अवस्था
अनुसूचि नं. १४ विद्यमान परम्परागत सिँचाइ कुलो योजनाहरुको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन को अवस्था
अनुसूचि नं. १५ विद्यमान सुधारिएको तथा परम्परागत घट्ट योजनाहरुको वर्तमान सञ्चालन अवस्था
अनुसूचि नं. १६ विद्यमान लघुजलबिधुत् योजनाहरुको हालको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारको अवस्था
अनुसूचि नं. १७ निर्माणाधिन जलश्रोत सम्बन्धी योजनाको बर्तमान अवस्था
अनुसूचि नं. १८ तर्जुमा गरिएका बहुउयउपयोगी योजनाहरुको प्राथमिकताक्रम अनुसारको सुचि
अनुसूचि नं. १९ तर्जुमा गरिएका खानेपानी योजनाहरुको प्राथमिकताक्रम अनुसारको सुचि
अनुसूचि नं. २० तर्जुमा गरिएका परम्परागत सिँचाइ योजनाहरुको प्राथमिकताक्रम अनुसारको सुचि
अनुसूचि नं. २१ तर्जुमा गरिएका आधुनिक तथा लघु सिँचाइ योजनाहरुको प्राथमिकताक्रम अनुसारको सुचि
अनुसूचि नं. २२ तर्जुमा गरिएका लघुजलबिधुत् योजनाहरुको प्राथमिकताक्रम अनुसारको सुचि
अनुसूचि नं. २३ तर्जुमा गरिएका सुधारीएको पानीघट्ट प्राथमिकता क्रम योजनाहरुको सुचि
अनुसूचि नं. २४ तर्जुमा गरिएका बातावरण तथा जलबायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धी योजनाहरुको सुचि

१ अध्याय : परिचय

१.१ जलउपयोग गुरुयोजनाको अवधारणा तथा परिचय

नेपालको संबिधान २०७२ बाट प्राप्त अधिकार, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा उल्लेखित अधिकार क्षेत्रहरु, दीगाो विकास लक्ष्य (सन् २०१६–२०३०) क्षेत्रगत विकास योजनाहरु, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय लक्ष्यहरुलाई प्राप्त गर्न र प्रभावकारी जलस्रोत व्यवस्थापनद्वारा नागरिकको मौलिक अधिकार सुरक्षण गर्न व्यवस्थित योजना तर्जुमा गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

यसरी संबिधान, ऐन नियमावलिहरुले गरेका प्रवन्ध तथा दीगो विकास लक्ष्यहरू हासिल गर्नमा जलउपयोग गुरुयोजनाले गाउँपालिकाहरुलाई एकिकृत जलस्रोत व्यवस्थापन गर्न योगदान पुर्‍याउने देखिएको छ । यसका अतिरिक्त गुरुयोजनाको कार्यान्वयन पश्चात् जलवायु परिवर्तन तथा सेवाहरूको न्यायोचित वितरण तथा सेवाहरूमा विद्यमान असमानता घटाउन सहयोग पुर्‍याउनुका साथै स्थानीय स्तरमा उन्नत जीविकोपार्जनका अवसरहरूमा सुधार हुने बिश्वास गरिएको छ । नेपाल सरकारको नीति नियमहरु, अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा जनाएका प्रतिवद्धता तथा छलफल, एकीकृत जलस्रोत व्यवस्थापन कार्यक्रम र यस क्षेत्रमा प्राप्त भएको अनुभवका आधारमा हेल्भटास स्विस इन्टर कोपरेशन नेपालले सन २००१ देखि नै जलउपयोग गुरुयोजना (Water Use Mater Plan) का पद्धतिहरुलाइ अगाल्दै आएको छ भने यसको महत्व र प्रभावकारितालाई बुझेर अन्य संस्थाहरुले पनि अनुसरण गर्दै आएका छन् । त्यस्तै नेपाल सरकार र फिनल्याण्ड सरकारको संयुक्त सहयोगमा सञ्चालित ग्रामीण जलस्रोत व्यवस्थापन परियोजना (Rural Village Water Resources Management Project) ले सन् २००६ देखि नै जलउपयोग गुरुयोजनालाई परियोजना क्रियाकलापको आधार बिन्दु मान्दै स्थानीय निकायहरुमा परियोजनाका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्दै आएको छ । हाल सम्म नेपालमा विभिन्न संघ संस्था मार्फत साविकका दर्जनौ गाविसहरुमा जलउपयोग गुरुयोजना तयार भई सफल कार्यान्वयनमा आएका छन् । जलउपयोग गुरुयोजनाको सफल सिकाईका आधारमा हाल एशिया तथा अफ्रिकी मूलुकका केही देशहरुमा समेत लोकप्रिय बन्दै गईरहेको छ । जलस्रोतको योजना तयार गर्न गुरुयोजना एक एकीकृत, सहभागितात्मक र समावेशी प्रकृया हो । यो प्रकृयाले स्थानीय स्तरमा पानीको प्रयाप्तता र पानीको आवश्यकतालाइ सुनिश्चित गर्दछ ।

नेपालको संबिधान तथा अन्य कानुनी प्राबधान :

संबिधानको भाग-३ मा रहेको मौलिक हक र कर्तब्यमा उल्लेखित

- धारा ३० को उपधारा १ मा स्वच्छ वातावरणको हकमा " प्रत्येक नागरिकलाइ स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाच्न पाउने हक हुनेछ "
- धारा ३ : उपधारा ४ मा स्वास्थ्य सम्बन्धी हकमा "प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको हक हुनेछ"

स्थानीय तहको अधिकारको सूचीमा :

- खानेपानी, साना जलबिधुत आयोजना, बैकल्पीक उर्जा भनी उल्लेखित छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ :

-परिच्छेद–६, योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, २४ मा योजना बनाई कार्यान्वयन गर्नेः "

गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका बिषयमा स्थानीय स्तरको विकासका लागि आवधिक, बार्षिक, रणनीतिगत बिषय क्षेत्रगत योजना बनाई कार्यान्वय गर्नु पर्नेछ " भनी उल्लेख गरेको ।

जलउपयोग गुरुयोजना परिचय :

कुनै निश्चित स्थानमा उपलब्ध पानीका स्रोतहरुको विकास र न्यायोचित तथा समतामूलक वितरण गर्नका लागि समुदायकै सहभागितामा तयार गरिने जलस्रोत क्षेत्रको आवधिक योजना जलउपयोग गुरुयोजना हो । जलउपयोग गुरुयोजनामा उपलब्ध जलस्रोतहरु बिश्लेषण, लागत अनुमान, सहयोगी सरोकारवाला पहिचान गर्नुका साथै लगानी नीति, लक्ष्य, परिकल्पना समेत समेटिन्छ। गुरुयोजना समुदायको क्षमता विकास गर्न, स्रोतहरुको विवेकपूर्ण उपयोग गर्न, वातावरण संरक्षण गर्न, पानीको बहुउपयोगीता गर्न, जलस्रोत सम्बन्धी विवाद समाधान गर्नका साथै सुशासन कायम गरि संस्थागत क्षमता अभिबृद्धी गर्न समेतका लागि क्षेत्रगत योजना तर्जुमाको दीर्घकालिन औजारका रुपमा लिन सकिन्छ ।

१९९२ मा रियोदिजनरियोमा सम्पन्न सयुक्त राष्ट्र संघका वातावरण र विकास सम्मेलनको एजेण्डा २१ मा एकीकृत जलस्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी अवधारणालाई अनुमोदन गरेको । उक्त सम्मेलनले एकीकृत जलस्रोतको सिद्धान्त भनि निम्न बुदाँ पारित गरेको छ :

- शुद्ध पानी सिमित र जोखिमपूर्ण अवस्थामा रहेको छ, जुन बाँच्न विकास गर्न तथा वातावरणीय दृष्टीकोणले अत्यावश्यक छ ।
- पानीको विकास र व्यवस्थापन सहभागितात्मक विधिको आधारमा हुनु पर्छ जसले उपभोक्ता, योजनाविद्, नीति निर्मातालाई समाहित गर्दछ ।
- पानीको सुरक्षात्मक व्यवस्थापन मा महिलाहरुको भुमिका महत्वपुर्ण हुन्छ ।
- पानी सामुदायिक बस्तु हुनुका साथै यसको सामाजिक र आर्थिक रुपले उच्च महत्व रहेको छ ।

साथै स्थानीय समुदायमा पिछडिएका समुहहरुलाई आफनो समुदाय वा समुदाय समुदायका बीचमा पानीको समानुपातिक वितरणको लागि अधिकार र शसक्तिकरणको लागि साझा थलो प्रदान गर्दछ
पानीको उपलब्धता र मात्रा सम्बन्धित भुगोल अनुसार फरक फरक हुन सक्छ । जसले समय समयमा यसका विविध उपयोग र स्वामित्वलाइ लिएर उपभोक्ताहरु बीच वैमनश्यता, विवाद र कहिले काही संघर्षका स्थिति समेत उत्पन्न हुने गरेको देखिन्छ । तसर्थ दीगाो विकासका लागि जलस्रोत विकासका विभिन्न क्षेत्रहरु जस्तैः खानेपानी, सिँचाई, जलविद्युत, वातावरण तथा पर्यावरण आदि संग संगै र एक अर्कालाइ सहयोग पुर्याउने किसिमले लैजानुपर्ने हुन्छ। यसरी गाँउपालिका क्षेत्र भित्र जल क्षेत्रका सम्पुर्ण आवश्यकताहरु संग संगै सम्बोधन गर्न, जलस्रोतका विविध पक्षहरुबीच सामन्जस्यता कायम गर्न र पर्यावरणमा सन्तुलन कायम गर्न एकीकृत जलस्रोत व्यवस्थापनको समष्टिगत अवधारणालाइ अवलम्वन गरि सहभागिता मूलक योजना तर्जुमा गर्नु आवश्यक देखिन्छ ।

राज्यको पुर्नसंरचना पश्चात निर्माण गरिएका पालिकाहरुको अधिकार क्षेत्र, नागरिकका अपेक्षा तथा संबिधानले गरेको परिकल्पना परिपूर्ति गर्न जलउपयोग गुरुयोजनामा आधारित योजनाकार्यान्वयनको सफल इतिहाँसले पालिकाहरुको क्षेत्रगतपरिकल्पना साकार पार्न अझै भुमिका खेल्ने देखिन्छ। एकिकृत जलस्रोत व्यवस्थापन को समग्र पक्षहरुको बिश्लेषण, स्पष्ट कार्यान्वयन सम्बन्धी परिकल्पना सहितको लक्ष्य र गुरुयोजना निर्माणमा प्रयोग गरिएका सान्दर्भिक औजारहरु तथा सरोकारवालाहरुसंगको समन्वय तथा साझेदारिले भविष्यमा योजना कार्यान्वयन समेत सफल हुनुका साथै पालिकामा यस क्षेत्रको दीगाो विकास हुने प्रवल सम्भावना देखिन्छ ।

१.२ जलउपयोग गुरुयोजनाको उद्देश्यहरु

जलउपयोग गुरुयोजनाको उद्देश्य भनेको स्थानीय स्तरमा जलस्रोतको प्रभावकारी, समानुपातिक, पार्रदर्शी र दक्ष रुपले पानीको बहुउपयोग गर्न एकीकृत योजनाको विकास गर्नु हो । यस योजनाले आफ्नो समुदायभित्र र समुदाय–समुदायका बीचमा जलस्रोतको सही उपयोग, समानुपातिक वितरण तथा बाँडफाड मार्फत दीगाो रुपमा सवै प्रकारका आवश्यकताहरु पुरा गर्न सुनिश्चितता प्रदान गर्दछ ।
जलउपयोग गुरुयोजनाका विशिष्ट उद्देश्यहरु यसप्रकार छन

- सम्वन्धित भूगोल भित्रको बस्तु स्थिति पत्ता लगाउनुका साथै जलस्रोतसंग सम्वन्धित सुचना तथा सुविधाहरु पहिचान गर्ने ।
- पानीका उपलब्ध सबै स्रोतहरुको विश्लेषण गरी स्रोतहरुको न्यायोचित र विबेकपुर्ण वितरण गर्ने साथै योजना प्रति अपनत्वको भावनाको विकास गरी निर्मित संरचनाहरुलाई दीगो बनाउन ।
- जलस्रोतहरुको बहुउपयोग गर्नको लागि अल्पकालिन, मध्यकालिन र दीर्घकालिन योजना तय गरि यस क्षेत्रमा दीर्घकालिन लगानी प्राप्त गर्ने ।
- वातावरणीय दीगोपनाको साथै जल सम्बन्धी भौतिक पुर्वाधारहरु र तिनको दीगो व्यवस्थापनको संस्थागत र वित्तीय व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्न ।
- जलस्रोत क्षेत्रको लगानी नीति तथा दुरदृष्टी (VISION) निर्माण गरि लक्ष्य हासिल गर्न आन्तरिक तथा बाह्य स्रोत तथा सरोकारवाला पहिचान गर्न ।
- पालिका स्तरका जलस्रोत र यस सँग सम्बन्धित प्राकृतिक स्रोतहरुको संरक्षण गर्न, पालिकालाई पूर्ण सरसफाइ र स्वच्छता प्रवर्द्धन गर्ने ।
- जलश्रोत, सरसफाइ र स्वच्छताको क्षेत्रमा पारदर्शीता, सहभागिता र जवाफदेहिताको अभ्यासको माध्यमवाट सुशासन प्रवर्द्धन गर्ने ।

१.३ जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजनाको मुख्य दृष्टिकोण तथा उद्देश्यहरु

समुदायको जीविकोपार्जन सुधार तथा आय आर्जन बृद्धिको लागि व्यवसाय तथा उद्यमशिलता विकास र प्रवर्द्धन महत्वपूर्ण क्षेत्रको रुपमा रहेको छ । उत्पादनका स्रोतहरुको उपलब्धता, कच्चा पदार्थको सहज उपलब्धता, प्रविधिसँग सम्बन्धित ज्ञानको प्रयाप्तता, सिपको विकास, बजारको उपलब्धता जस्ता कुराहरुले व्यवसाय तथा उद्यमलाई प्रभाव पारेको हुन्छ ।

यसप्रकार जीविकोपार्जन कार्यन्वयन योजनाले समुदायमा विद्यमान रहेको स्रोत साधनहरुको पहिचान, सहक्षेत्र विश्लेषण तथा खडकिएका अभावहरु तथा समस्याहरुको पहिचान गरि भावि कार्यान्वयनमा सहजता ल्याउछ ।
जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजनाका विशिष्ट उद्देश्यहरु यसप्रकार छन् :

- यसले समुदायमा विद्यमान रहेका स्थानीय स्रोत साधनहरुको पहिचान तथा सम्भाव्यता अध्ययन गरी भावि कार्यान्वयनको मार्गदर्शन प्राप्त गर्दछ ।
- समुदायलाई स्थानीय स्रोत साधनहरुको उपयोगिता, त्यसको परिचालन तथा महत्वको बोध गराउने ।
- सम्भावित सह क्षेत्रहरुको विश्लेषण गरी भावि कार्यान्वयनका लागि सम्भावित क्रियाकलापहरुको प्राथमीकता क्रम तय गरी कार्यान्वयनको पाटोमा सहजता ल्याउने ।
- समुदायलाई जीविकोपार्जन क्षेत्रको आवधिक परिकल्पना तथा लक्ष निर्धारणमा सहयोग पुर्‍याउने
- समुदायलाई स्रोत साधनहरु लगायत क्षेत्रगत लगानी जुटाउनमा सहजता ल्याउने
- सरोकारबालाहरुलाई निर्विबादित बातावरणमा लगानी गर्न तथा क्रियाकलापहरु कर्यान्वयनमा सहजता हुने ।

१.४ जलउपयोग गुरुयोजना र सुशासन

जलउपयोग गुरुयोजना जलश्रोत, सरसफाइ र स्वच्छताको क्षेत्रमा सुशासन प्रवर्द्धन गर्ने एउटा प्रभावकारी प्रकृया एवं औजार हो । जलउपयोग गुरुयोजना तर्जुमा प्रकृया समष्टीगतरुपमा पारदर्शीता, सहभागिता र जवाफदेहिताको अभ्यास हो । यसले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणलाई विशेष जोड दिएको छ । जलउपयोग गुरुयोजनाको तर्जुमा सम्बन्धित पालिकामा बसोवास गर्ने सबै घरधुरीको सहभागितामा गठित पालिका स्तरीय मूल समिति र वडा स्तरीय उप समितिहरुले गर्दछन । यी समितिहरुले नै आ–आफ्नो क्षेत्रमा जलउपयोग गुरुयोजना तर्जुमाको लागि समन्वय, सामाजिक परिचालन र नेतृत्व गर्दछन । यी सवै समितिहरुमा उक्त क्षेत्रमा बसोवास गर्ने महिला तथा बिभिन्न जातजातीहरुको समानुपातिक प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गरिएको हुन्छ ।

जलउपयोग गुरुयोजना तर्जुमा गर्ने क्रममा पालिका भित्र रहेका जलस्रोतहरुको पहिचान र तिनलाई के मा उपयोग गर्ने भन्ने निर्णय पालिका भित्र बसोवास गर्ने सबैको सहभागितामा गरिन्छ । यस्तो निर्णय प्रकृयामा सम्भव भए सम्म प्रत्येक घरधुरीवाट कम्तिमा पनि एक जना महिला र एक जना पुरुष सदस्य सहभागी हुनु पर्ने प्रावधान गरिएको छ । यस योजनामा जलस्रोत र सरसफाइको क्षेत्रमा कार्यान्वयन गरिने परियोजनाहरुको निर्विबादित प्राथमिकताक्रम तोकिएको हुन्छ । उक्त प्राथमिकताक्रम अनुसार परियोजनाहरुको परिचालन तथा कार्यान्वयन गर्न गराउन सम्बन्धित पालिकाले सक्रिय भुमिका निर्वाह गर्नेछ । जलउपयोग गुरुयोजना तर्जुमा लागि स्पष्ट रुपमा परिभाषित चार वटा चरणका १७ वटा खुड्डकिलाहरु छन । प्रत्येक खुड्डकिलामा के के क्रियाकलापहरु गरिन्छ र को को सहभागि हुन्छन् भन्ने कुरा सम्बन्धित सबैलाई अग्रीम जानकारी गराइन्छ ।

१.५ जलउपयोग गुरुयोजनाले समेट्ने क्षेत्र

कुनै निश्चित क्षेत्र भित्र अवस्थित पानीका स्रोतहरु (पृथ्वीको सतह माथी वा सतहका वा सतह भित्रका) को व्यवस्थापनगरी दीगाो उपयोग गर्न गुरुयोजनाले समटने क्षेत्रहरुलाई जलस्रोत व्यवस्थापनकुर्सीका माध्यमबाट ब्याख्या गर्ने गरिन्छ

❖ **जलस्रोत व्यवस्थापनकुर्सी :** जलउपयोग गुरुयोजनालाई विद्यमान कानुनी प्रावधानहरु अनुसार निर्माण गर्न तथा गुरुयोजना तयारीलाई सहज बनाउनुका साथै योजना निर्माण प्रकृयालाई ब्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गर्नका लागि जलउपयोग व्यवस्थापनकुर्सिको अवधारणालाई अवलम्बन गरिएको छ । यो अवधारणा सरोकारवालाहरुको बुझाईमा एकरुपता ल्याउन निकै प्रभावशाली औजारका रुपमा रहेको छ । जलस्रोत व्यवस्थापनकुर्सीले औल्याएका र गुरुयोजनाले समट्ने ४ (चार) वटा क्षेत्रहरुको चर्चा तल गरिएको छ ।

❖ **खानेपानी तथा सरसफाइ :** खानेपानीका योजनाहरु (नयाँ, मर्मत, पुर्ननिर्माण, सेवा बिस्तार र सतह, भुमिगत, बर्षात आदि),स्रोत सुधार तथा संरक्षण, स्वच्छता, सरसफाइ र चर्पी निर्माण, व्यक्तिगत, घरेलु तथा वातावरणीय

सरसफाई खुला दिसा मुक्त तथा पूर्ण सरसफाइ योजना र योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार रणनीति आदि ।

❖ **सिँचाई तथा निकास :** परम्परागत कुलो सिँचाई योजना र लघु तथा आधुनिक पोखरि सिँचाई योजनाहरु र ढल निकास । परम्परागत सिँचाई (कुलो,नहर) प्रणाली हालको सिँचाई प्रणालीहरुको मर्मत सम्भार तथा पुनःनिर्माण आदि । आधुनिक सिँचाई (फोहरा सिँचाइ, थोपा सिँचाई, प्लाष्टिक पोखरी) करेसाबारीको लागि लघु सिँचाई, खेर जाने पानीको उचित निकास तथा घरवारी व्यवस्थापनमा प्रयोग ।

❖ **वातावरण तथा पर्यावरण :** स्रोतसुधार तथा संरक्षण, स्रोतहरुको पुर्नभरण, पुनर्धारण तथा पुनप्रयोग क्रियाकलापहरु, बर्षातको पानी संकलन, विभिन्न पोखरीहरु निर्माण तथा (मनोरञ्जनात्मक र धार्मिक, माछापोखरी, आहाल), बन व्यवस्थापन, चरन क्षेत्रहरुको व्यवस्थित विकास, पाखो तथा गह्रा सुधार, नदी नियन्त्रण, पहिरो नियन्त्रण, वातावरणीय सरसफाइ आदि ।

❖ **जलशक्ति र अन्य :** परम्परागत तथा सुधारिएको पानीघट्ट, साना जलविद्युत उत्पादन आदि । पानीमिल, सुधारिएको घट्ट, घरेलु उद्योगका लागि पानी, लघु जलविद्युत योजना, माछा पोखरी, जनावरका लागि पानी, धार्मिक प्रयोजनका एवं जलक्रिडास्थलका लागि पानी, उन्नत स्तरको जीविकोपार्जन लघुवित्त विकास (सामुदायिक संस्था र सहकारी)

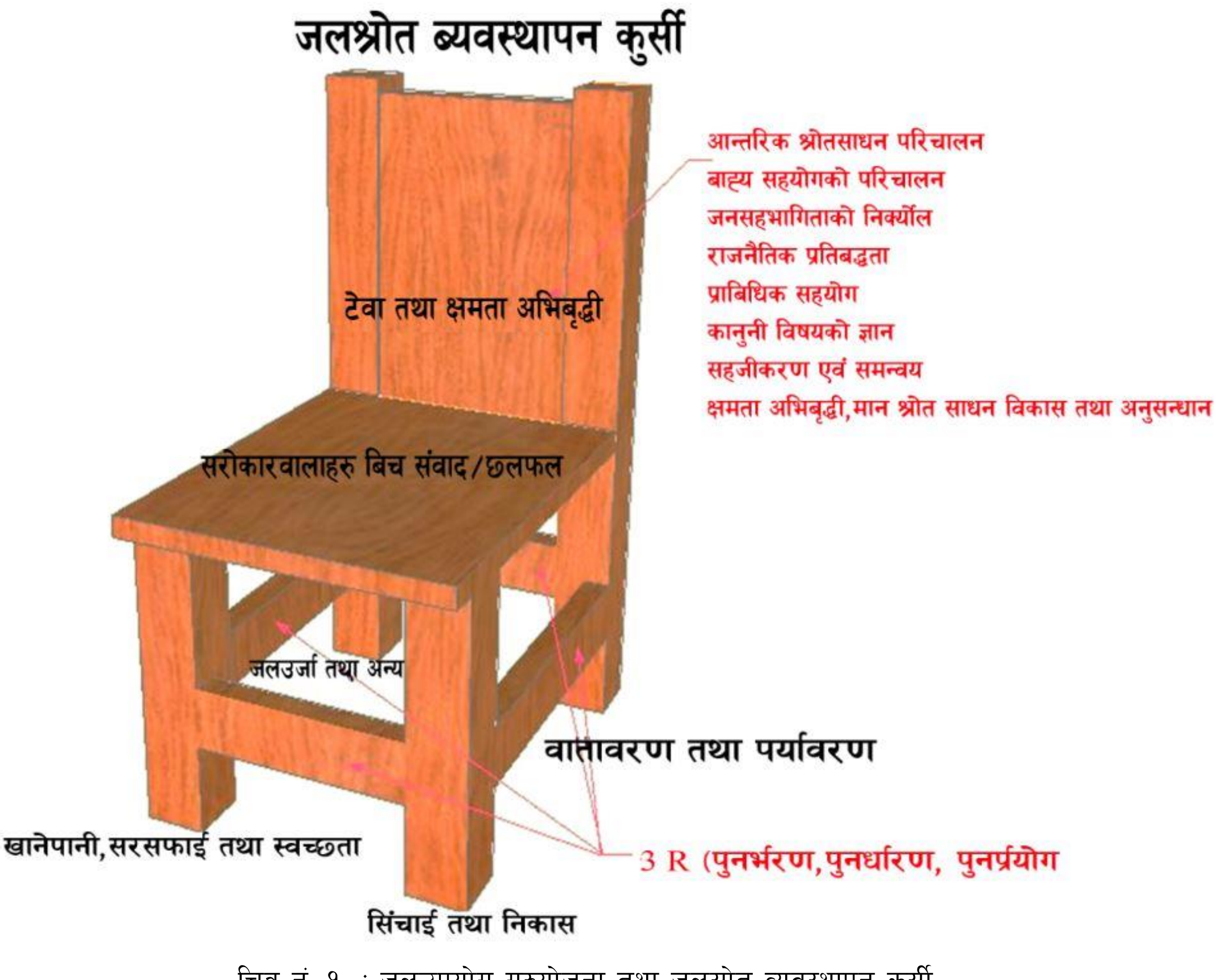

चित्र नं. १ : जलउपयोग गुरुयोजना तथा जलस्रोत व्यवस्थापन कुर्सी

१.६ जलउपयोग गुरुयोजना तयारी प्रकृया तथा चरणहरु

जलउपयोग गुरुयोजनाको अन्तिम प्रतिवेदन पालिकास्तरमा गरिएका श्रृंखलावद्ध क्रियाकलापहरुको नतिजा हो । यी क्रियाकलापहरुमा फिल्डस्तरमा गरिएका क्रियाकलापहरु, कार्यालयमा गरिएका अध्ययनहरु, संस्थागत विकासका कार्यहरु र क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु पर्दछन् । फिल्डमा गरिएका कार्यहरुमा प्राथमिक तथ्याङ्क संकलन जस्तै जनसंख्या, स्वास्थ्य, सरसफाई, पानीका स्रोतहरु, विद्यमान सुविधा तथा योजनाहरुको विवरण आदि । यस्तै संस्थागत विकास कार्यमा विभिन्न संस्था, समिति तथा निकायहरुको जानकारी पर्दछन् । यस्तै क्षमता विकासमा विभिन्न तहमा उपलव्ध गराइएका औपचारिक तालिमहरु, भेलाहरु तथा जनचेतना अभिवृद्धिका क्रियाकलापहरु पर्दछन् । गुरुयोजना तयारी कार्यलाई एकरुप वनाउन तथा यस कार्यमा समुदायको सहभागिता सुनिश्चित गर्न चरणवद्ध कार्यपद्धति निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ। यस प्रक्रियामा निम्न अनुसारका पाँचवटा चरण अन्तर्गत १७ वटा खुड्किलामा आधारित रही जलउपयोग गुरुयोजनाको कार्य सम्पादन गरिन्छ ।

१.६.१ तयारी तथा पुर्व योजना तर्जुमा चरण

जलउपयोग गुरुयोजनाको प्रारम्भिक चरण भित्र स्थानीय तह (गाउँपालिका र नगरपालिका) हरुको आवश्यकता, उत्सुकता, लगानी प्रतिबद्धता आदिमा आधारित भई स्थानीय तह छनौट गर्ने , स्थानीय तहहरु सँग गुरुयोजना निर्माण र प्राबिधिक सहयोगका लागि सम्झौता, परामर्श बैठक र अर्न्तक्रिया लगायत सेवा प्रदायक संस्था र ब्यक्ति छनौट तथा तालिम लगातयका क्रियाकलापहरु गरिन्छन् ।

१.६.२ क्षमता विकास चरण

जलउपयोग गुरुयोजना तयारीका सम्पुर्ण कार्यहरुको अगुवाई तथा नेतृत्व सबै स्थानीय तह (गाउँपालिका र नगरपालिका) बाट गर्नुपर्ने भएको हुदा यस चरणमा जलउपयोग गुरुयोजना तयारीका लागि स्थानीय स्तरमा बिभिन्न सरोकारवालाहरुको क्षमता विकास गर्ने कार्यहरु गरिन्छन । जस अर्न्तगत गाउँपालिका र नगरपालिका स्तरमा जलउपयोग गुरुयोजना सम्बन्धी परामर्श गोष्ठी तथा अभिमुखिकरण, वडा स्तरमा जलउपयोग गुरुयोजना तयारी प्रक्रिया सम्बन्धी परामर्श बैठक र अभिमुखिकरण गोष्ठी, वडा तहमा दलित, महिला तथा पिछडिएका बर्गहरुको लागि क्षमता विकास तालिम, उप-जलाधार स्तरीय गुरुयोजना तथ्याङ्क संकलनमा समन्वय र सहयोग गर्न स्वयम् सेवी सहजकर्ता छनोट, बिभिन्न प्राबिधिक समितिहरु गठन तथा अभिमुखिकरण बैठक र अन्तरक्रिया आदी क्रियाकलापहरु गरिन्छ । यो चरणमा अध्ययन चरणमा सम्पादन गरिने क्रियाकलापहरु सम्बन्धी विस्तृत कार्ययोजना तयार गरिन्छ ।

१.६.३ अध्ययन चरण

यस चरणमा क्षमता विकास चरणमा तयार गरिएको कार्ययोजनामा आधारित भई उप-जलाधार क्षेत्र स्तरीय PRA भेला र बैठकहरुका माध्ययमबाट सामाजिक स्रोत नक्सांकनको कार्य गर्नुका साथै सो क्षेत्रको विद्यमान अवस्था पहिचान गर्नुको लागि गहन रुपले सामाजिक र प्राविधिक अध्ययन गर्ने जस्ता कार्य सम्पादन गरिन्छन । उक्त कार्यहरुको लागि प्रत्येक जलाधार क्षेत्रमा ३ देखि ५ दिन सम्म (भौगोलिक कठिनता तथा घरधुरी संख्या र अवस्थिति अनुसार फरक पर्न सक्ने) सामाजिक र प्राविधिक क्षेत्रका कर्मचारिहरु छुट्टा छुट्टै टोली तयार गरी उक्त क्षेत्रका लागि समन्वय गर्न तोकिएका स्वंम सेवीहरुको सहयोगमा विद्यमान तथ्याङ्क संकलन एवं अवस्था विश्लेषण कार्यमा संग्लग्न हुन्छन् । यस कार्यमा उक्त उप-जलाधार क्षेत्र भित्रका सम्पुर्ण टोल तथा वस्तीहरुको घरधुरी सहितको तथ्याङ्क, विद्यमान खानेपानी तथा सरसफाइको तथ्याङ्क, निर्माण सम्पन्न एवं चालु अवस्थामा रहेका जलस्रोतसंग सम्बन्धित सबै क्षेत्रका योजनाहरुको तथ्याङ्क संकलन एवं सञ्चालन अवस्था विश्लेषण, विद्यमान पानीका स्रोतहरुको सूची तयार र क्षमता मापन तथा सम्भावित प्रयोग हुन सक्ने क्षेत्रहरुको पुर्बानुमान एवं पहिचान लगायत सो क्षेत्र भित्रका सम्पुर्ण संघसंस्थाहरुको खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छताको तथ्याङ्कहरु संकलन गरी निश्चित ढाँचाका फारमहरुमा भरी हरेक क्षेत्रको अवस्था विश्लेषण गर्ने कार्य गरिन्छ । यो चरण भित्र आवश्यकता अनुसार स्थानीय तहका प्राविधिक समिति सदस्यहरु, पालिका भित्र कार्यरत जलस्रोत सम्बद्ध क्रियाशिल शाखाहरु, गै.स.स.हरुसँगको समन्वयमा तथ्याङ्कहरु संकलन समेत गरिन्छ । वडा भित्रका सम्पुर्ण उप-जलाधार क्षेत्रहरुको तथ्याङ्क संकलन पश्चात गुरुयोजनाका तथ्याङ्क संकलन ढाँचाहरुमा तथ्याङ्क प्रविष्टी सहित योजना तर्जुमा चरणको तयारी समेत यस चरणमा गरिन्छ ।

१.६.४ योजना तर्जुमा चरण

यस चरणमा उप-जलाधार क्षेत्रहरुको विद्यमान संकलित तथ्याङ्कहरुको आधारमा सबै क्षेत्रलाइ विश्लेषण गरी उप-जलाधार क्षेत्र स्तरवाट जलस्रोत संग सम्बन्धित सबै (खानेपानी, पूर्ण सरसफाइ, उर्जा, वातावरण र पर्यावरण, संस्थागत विकास, स्थानीय मानव संसाधन विकास एवं आयआर्जन तथा जिविकोपार्जन) क्षेत्रको आवश्यकता पहिचान गरी सबै क्षेत्रका क्षेत्रगत योजनाहरु तर्जुमा गरी वडाका जनप्रतिनिधीहरुको नेतृत्वमा योजनाहरुको वडास्तरीय प्राथमिकिकरण गरिन्छ । आवश्यकता पहिचान गर्ने कार्य समुदायको विद्यमान अवस्था, कठिनता विश्लेषण, वास्तविक माग र प्राबिधिक परामर्शलाई समेत आधार मानिन्छ । वडामा योजना तर्जुमा गर्दा योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई वडाले कार्यान्वयन गर्ने तथा बाह्य सहयोग र कार्यान्वयन गरिने गरि छुट्टाएर गाउँपालिका र नगरपालिका स्तरको गुरुयोजनामा समाबेश गर्ने गरि तय गरिन्छ। वडा स्तरको योजना तर्जुमा गोष्ठी सामान्यतया २ दिनको हुने भए पनि स्रोत तथा संकलित तथ्याङ्क, प्रस्तावित योजना स्तरीय भूगोलको पुनरावलोकन गर्नु पर्ने अवस्थामा यो प्रकृया एक वडाका लागि २ देखि ३ दिन सम्मको हुन सक्दछ । वडा स्तरवाट तर्जुमा गरिएका योजनाहरुलाई अन्तिम रुप दिई जलउपयोग गुरुयोजनामा समाबेश गर्नको लागि गाउँपालिका र नगरपालिका स्तरमा ३ दिने जलउपयोग गुरुयोजना लगानी नीति तथा योजना तर्जुमा गोष्ठी आयोजना गरी सहभागितात्मक ढंगवाट सबै योजनाहरुको प्रस्तुतिकरण, आवश्यक छलफल एवं समायोजन एवं प्राथमिकिकरण गरी स्थानीय तह तथा अन्य सरोकारवाला सहयोगी संघ-संस्थाहरुबाट योजनाहरुको कार्यान्वयन, परिचालन एवं प्राथमिकता क्रमको अनुसरण गर्न प्रतिबद्धता सहित अनुमोदन गर्ने कार्य सम्पन्न गरिन्छ ।

गाउँपालिका स्तरको जलउपयोग गुरुयोजना लगानी नीति तथा योजना तर्जुमा गोष्ठी पश्चात योजना तथा कार्यक्रमहरुको सामाजिक तथा प्राविधिक तथ्याङ्कहरुलाई गुरुयोजनाका तथ्याङ्क संकलन ढाँचाहरुमा तथ्याङ्क प्रविष्टी पश्चात गुरुयोजना बिज्ञहरुबाट प्रमाणीकरण गरी गुरुयोजना बिज्ञहरुको सहजिकरणमा सप्टवेयरमा इन्ट्री गर्ने, तथ्याङ्कहरुको विश्लेषण गरी गुरुयोजनाको मस्यौदा तयार गर्ने कार्य गरिन्छ। उक्त मस्यौदा गुरुयोजनालाई अन्तिम स्वीकृतिका लागि सम्बन्धित स्थानीय तहको परिषद्मा पेश गरी परिषद्को स्वीकृती पछि सो को परिचालन, बजारिकरण तथा कार्यान्वयनका लागि सरोकारवालाहरुसँग बिभिन्न चरणका बैठक र अन्तक्रिया तथा गुरुयोजना तथ्याङ्क र प्रस्तावित योजनाहरुको प्रस्तुति गर्ने कार्यहरु पनि यसै चरणमा सम्पादन गरिन्छ ।

१.६.५ कार्यान्वयन चरण

यो जलउपयोग गुरुयोजनाको अन्तिम चरण हो जसमा सम्पुर्ण योजनाहरुको कार्यान्वयन, उपलब्धिहरुको मापन एवं समिक्षा जस्ता कार्यहरु सम्पदन गरिने छन । यस चरणमा जलउययोग गुरुयोजनाको प्रथमिकता क्रममा रहेका योजनाहरुको अनुसरण, कार्यान्वयन, स्रोत परिचालन, अनुगमन मूलयांकन एवं सम्पर्क समन्वय का गतिविधिहरु सञ्चालन गरी जलउपयोग गरुयोजनाको उपलब्धि हासिल गरिनुको साथै समय सापेक्ष गाउँपालिकाले जलउपयोग गुरुयोजनाको कार्यान्वयन स्थितिको समिक्षा गरी अवश्यकता अनुसार गुरुयोजनाको अद्यावधिक गरिने छ ।

चित्र नं. २ : जलउपयोग गुरुयोजना तयारीका मुख्य चरण तथा खुड्किलाहरु

१.७ जलउपयोग गुरुयोजना तयारीका सैद्धान्तिक आधारहरु

१.७.१ राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलित कानुनहरु

❖ **नेपालको संबिधान :** नेपालको संबिधानको विभिन्न भाग तथा धाराहरुमा जलस्रोत क्षेत्र सम्बधी प्रावधानहरु रहेका छन जलउपयोग गुरु योजना र जलस्रोत बिकास सम्बन्धित केहि प्रावधान निम्मानुसर रहेका छन ।

- मौलिक हक: धारा ३५: स्वास्थ्य सम्बन्धी हक: प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाईमा पहुँचको हक हुनेछ ।
- धारा ५१ : राज्यका नीतिहरु, जनसहभागितामा आधारित स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिदै जलस्रोतको बहुउपयोगी विकास गर्ने ।
- जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण र नदीको व्यवस्थापन गर्दै दीगो र भरपर्दो सिँचाईको विकास गर्ने ।

– जनसाधारणमा वातावरणीय स्वच्छता सम्वन्धी चेतना बढाई औधोगिक एंव भौतिक विकासबाट वातावरणमा पर्न सक्ने जोखिमलाई न्युनिकरण गर्दै वन, वन्य जन्तु, पंक्षी, बनस्पति तथा जैविक बिविधताको संरक्षण, सम्बर्द्धन र दीगाो उपयोग गर्ने ।
– वातावरणीय सन्तुलनका लागि आवश्यक भु-भागमा बन क्षेत्र कायम गर्ने ।
– प्रकृती, वातावरण वा जैबिक बिविधता माथी नकारात्मक असर परेको वा पर्न सक्ने अवस्थामा नकारात्मक वातावरणीय प्रभाव निर्मुल वा न्युन गर्ने उपयुक्त उपायहरु अवलम्बन गर्ने ।
– स्थानीय तहको अधिकारको सूची : खानेपानी, साना जलबिधुत आयोजना, बैकल्पिक उर्जा
– स्थानीय तहको अधिकारको सूची : जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण

माथी उल्लेखित संबैधानिक ब्यवस्थाहरुले समेत स्थानीय तहहरुको पानी क्षेत्रको विकासका लागि निर्दिष्ट योजना बनाउनु पर्ने सैद्धान्तिक आधार निर्माण भएको देखिन्छ । संबिधानका अतिरिक्त स्थानीय तहहरुको संचालनका लागि जारि भएको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा समेत खानेपानी, सिँचाई, वातावरणीय सवाल तथा उर्जा विकास जस्ता जलस्रोत क्षेत्रका सवालहरु सम्बोधन गर्न यथेष्ट ब्यवस्था रहेको पाईन्छ । पानी क्षेत्रका निर्दिष्ट योजनाहरुको नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन जस्ता अधिकार स्पष्ट रुपमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा रहेका छन । यसरी स्थानीय सरकारहरुले जलश्रोतको समष्टिगत विकासका लागि नीति निर्माण गरि आवधिक योजनाहरु मार्फत नागरिका संबिधानतह रहेका अधिकार सुनिश्चित गर्न गुरुयोजना एक बलियो औजारका रुपमा रहने देखिन्छ ।

माथि उल्लेख गरिएका राष्ट्रिय स्तरका कानुनी प्रवन्धका अतिरिक्त दीगो विकास लक्ष्यको लक्ष्य नं. ६ ले समेत खानेपानी तथा सरसफाईको निर्धारित मार्गचित्र प्रस्ट्याएको छ । अन्तराष्ट्रिय स्तरमा नेपालले समेत प्रतिबद्धता जाहेर गरेको दीगाो विकास लक्ष्य हासिल गर्नु स्थानीय सरकारको समेत कर्तब्य हुन आउछ । यस परिवेशमा दीगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न समेत स्थानीय सरकारहरुले प्रकृयागत विकासमा ध्यान पुऱ्याउनु पर्ने देखिन्छ । जलस्रोत क्षेत्रको समष्ठीगत विकासका लागि उपलब्ध कानुनी प्रवन्ध तथा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरु हासिल गर्न जलउपयोग गुरुयोजना निर्माणको औचित्य अझै बढी पुष्टी हुन्छ ।

१.७.२ गाउँपालिकाको जलउपयोग गुरुयोजना तर्जुमा प्रकृया

❖ **वडा तहको योजना तर्जुमा तथा प्राथमिकीकरण गोष्ठी :** गाउँपालिका स्तरको जलउपयोग गुरुयोजना तर्जुमाका सन्दर्भमा वडा तहको योजना तर्जुमा महत्वपुर्ण खुट्किलाका रुपमा लिईन्छ । जलस्रोत क्षेत्रका आधारभुत तथ्याङ्क संकलन, तथ्याङ्क बिश्लेषण कार्य, योजना तर्जुमा तथा योजनाको कार्यान्वयन समेत वडा भित्र गरिने हुदा यो चरणलाई गुरुयोजनाको अभिन्न खुड्डकिलाका रुपमा लिईएको हो । वडा भित्रका गुरुयोजनाले औल्याएका तथ्याङ्क संकलन पश्चात वडाका जननिर्वाचित प्रतिनिधीहरु, पानी क्षेत्रका सरोकारवाला माझ २ दिने योजना तर्जुमा तथा प्राथमिकिकरण गोष्ठी सञ्चालन गरिन्छ । वडा स्तरीय यस गोष्ठीमा सम्पादन हुने क्रियाकलापहरुको सारांस तल उल्लेख गरिएको छ ।

- संकलित तथ्याङ्कहरुको प्रस्तुती, छलफल, बिश्लेषण, प्रमाणीकरण (जनसंख्या र घरधुरी, पानीका स्रोतहरु, जलस्रोत क्षेत्रका विद्यमान पूर्वाधार अवस्था आदी)
- आवश्यकता महसुशिकरण तथा माग संकलन
- प्रस्तावित मागमा आधारित योजनाहरु आवश्यकता अनुसार काटछाट, समायोजन तथा प्राथमिकिकरण

❖ **गाउँपालिका तहको जलयपयोग गुरुयोजना लगानी नीति, योजना तर्जुमा तथा प्राथमिकीकरण गोष्ठी :** यस प्रकृया अन्तरगत गाउँपालिकाको वडा तहबाट तर्जुमा गरी प्राथमीकीकरण गरिएका योजनाहरुको बास्तविकतामा रही गाउँपालिका स्तरको प्राथमिकता क्रम निर्धारणको लागि नीतिगत आधारहरु तय गरिन्छन् । उक्त कार्यको सारांश विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ

❖ **विद्यमान स्थिति मापन र महसुशिकरण :** गाउँपालिका क्षेत्रमा विद्यमान जलस्रोत क्षेत्रका विकासका योजनाहरु र सो को सञ्चालन व्यवस्थापन मा उपभोक्ताहरुको ब्यवहार तथा प्रतिबद्धता, अति गरिब वस्तीहरु, पानीका स्रोतहरुको विश्वसनियता, वातावरणीय जोखिम लगायतलाई सहभागीहरु मार्फत प्रस्तुत गर्न लगाई गुरुयोजनाको आगामी लक्ष्य निर्माणका लागि यो सेसनमा महसुशिकरण गराईन्छ ।

❖ **परिकल्पना :** यस सत्रमा गाउँपालिकाको समग्र परिकल्पना हाँसिल गर्नको लागि केही जलस्रोत क्षेत्र संग सम्बन्धित पंञ्चबर्षिय क्षेत्रगत परिकल्पनाहरु निर्माण गरिन्छन । परिकल्पना निर्माण गर्दा गाउँपालिकाको क्षेत्रगत लगानी सम्भावना, सम्भावित साझेदार निकायहरु, गाँउपालिका क्षेत्रका अवसर र सम्भावना आदिलाई मध्यनजर गरि निर्माण गरिन्छ ।

❖ **लगानी नीति तथा योजना छनौटका आधारहरु निर्धारण :** गाउँपालिकाका वडाहरुबाट गुरुयोजनामा प्रस्तावित योजनाहरु कार्यान्वयन गर्न, आवधिक परिकल्पना अनुसारको लक्ष्य हासिल गर्नका साथै योजनाहरुको प्राथमिकिकरणका लागि क्षेत्रगत लगानी नीति, नीतिमा आधारित सुचक र सुचकको ब्याख्या सम्बन्धी छलफल गरिन्छ । योजना गर्जुमा गोष्ठीमा बिभिन्न क्षेत्रका साझा वा सर्वमान्य सुचकहरुलाई समुह छलफल गरिन्छ र आवश्यकता र स्थानीय परिबेश अनुसार थप लगानी नीतिहरु माथी समेत छलफल गरि जनप्रतिनिधीहरु मार्फत मतदान गरि लगानी नीति तथा योजना छनौटका आधारहरुको तय गरिन्छ । लगानी नीति र सुचकहरु तय गरीसकेपछि सोही सुचकहरुको आधारमा योजनाहरुको प्राथमिकिकरण गरी क्षेत्रगत योजनाहरुको प्राथमिकता क्रम अनुसारको पंञ्चबर्षीय सूची तयार गरिन्छ ।

❖ **खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धी बिनियमावलीहरुको तयारी :** जलउपयोग गुरुयोजना कार्यान्वयन चरणलाई सहजताका साथ सम्पादन गर्न, पालिकाहरुको क्षेत्रगत ऐन कानुनहरु निर्माणमा सहजता तथा निर्माण सम्पन्न योजनाहरुको नियमित सञ्चालन तथा व्यवस्थापन का योजनासंग सम्बन्धित बिभिन्न बिनियमावलीहरु निर्माण गरिन्छ । स्थानीय परिबेश, आवश्यकता आदीलाई ध्यान दिदै नियमावलीहरु सहभागीहरु मार्फत निर्माण गरिने गरिन्छ ।

❖ **विद्यमान सरोकारवालाहरुको पहिचान तथा लेखाजोखा :** गुरुयोजनाको लक्ष्य हासिल गर्न कार्यान्वयनको प्रक्रियामा सह लगानीका लागि सम्भावित साझेदार तथा सरोकारवालाहरु सहभागीहरु मार्फत पहिचान तथा लेखाजोखा गर्ने कार्य गरिन्छ । बिगतमा जलस्रोत विकासका क्षेत्रमा गाँउपालिका क्षेत्रको भू-गोलमा सहयोग गरेका तथा भबिष्यमा समेत सहयोग गर्न सक्ने सम्भावित सरोकारवालाहरु पहिचान गर्ने कार्य सहभागीहरु मार्फत गरिन्छ ।

१.७.३ जलउपयोग गुरुयोजना र जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना तयारीका मुख्य मितिहरु

गाउँपालिका स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजना तयारीका लागि साबिककाजलउपयोग गुरुयोजनाको तथ्यांकहरुलाई पुनरावलोकन तथा साबिककावडागत तथ्यांकहरुलाई एकत्रित गर्ने कार्य परियोजना सहयोग इकाईबाट सम्पादन गरिएको थियो । तत्पश्चात जलउपयोग गुरुयोजना तयारीको सामाजिक तथा प्राविधिक कार्यमा सहजिकरण गर्न छनौट गरिएका परामर्शदाता तथा सहयोगी संस्थाका कर्मचारीहरुका लागि गाउँपालिका स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजना तथा जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना तयारी प्रकृया सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरी आवधिक फिल्ड कार्ययोजना समेत तयार गरी फिल्ड परिचालन गएिको थियो । जलउपयोग गुरुयोजना तथा जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना तथा जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना तयारीका मुख्य चरणहरु तथा सम्पादन मितिहरु तलको तालिका नं. १ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १ : जलउपयोग गुरुयोजना तयारीका प्रमुख चरण तथा मितिहरु

क.स.	क्रियाकलाप विवरण	सम्पादन मिति (महिना/बर्ष)
१	साबिकका गुरुयोजनाहरुको तथ्यांक एकत्रित तथा समायोजन	२०७४ फल्गुन
२	सहयोगी संस्था संग सम्झौता तालिम तथा फिल्ड परिचालन	२०७४ चैत्र
३	गाउँपालिका स्तरीय परामर्ष बैठक तथा अभिमुखिकरण	२०७५ बैसाख
४	वडास्तरीय परामर्श बैठक तथा अभिमुखिकरण	२०७५ बैसाख
५	गुरुयोजना तयार गर्न बांकी रहेका वडाहरुमा बिभिन्न क्षमता विकास तालिमहरु सञ्चालन	२०७५ बैसाख देखी २०७५ असार सम्म
६	गुरुयोजना तयार गर्न बांकी रहेका वडाहरुको सामाजिक र प्राबिधिक अध्ययन तथा आवश्यक तथ्यांक संकलन	२०७५ बैसाख देखी साउन सम्म
७	साबिकका गुरुयोजनाको तथ्यांकमाथि छलफल तथा प्रमाणीकरण	२०७५ साउन देखी असौज सम्म
८	वडास्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी	२०७५ साउन देखी कार्तिक सम्म
९	संकलित तथ्यांकहरु सफ्टवेयरमा प्रविष्ठी तथा तथ्यांकहरुको विष्लेशण	२०७५ साउन देखी मंसिर सम्म
१०	गाउँपालिका स्तरीय लगानी नीति, क्षेत्रगत परिकल्पना निर्माण तथा योजना तर्जुमा गोष्ठी	२०७६ असार
११	जलउपयोग गुरुयोजनाको मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी	२०७६
१२	जलउपयोग गुरुयोजनाको प्रतिवेदन गाउँसभाबाट पारित	२०७६

२ अध्याय : गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र

२.१ अवस्थिति तथा भुगोल

प्रदेश: कर्णाली **जिल्ला:** हुम्ला **गाउँपालिका:** नाम्खा

समावेश गरिएका साबिकका गाउँ विकास समितिहरु : हैप्का, खगालगाउँ, मुचु र लिमी (विस्तृत तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।)

वडा नं.	समावेश भएका साबिकका गा.बि.स.हरु	साविकका वडाहरु	वडा नं.	समावेश भएका साबिकका गा.बि.स.हरु	साविकका वडाहरु
१	हेप्का	१-९	४	मुचु	१-५
२	खगालगाउँ	६-९	५	मुचु	६-९
३	खगालगाउँ	१-५	६	लिमी	१-९

भौगोलिक अवस्थिति : २९°५३'१४" देखि ३०°२६'५०" उतरी अक्षांस र ८१°१५'२२" देखि ८१°५५'३६" पूर्वी देशान्तर

गाउँपालिकाको जम्मा क्षेत्रफल : २४१९.६४ बर्ग किलोमिटर

सिमाना: पूर्वमा सिमकोट गाउँपालिका, पश्चिममा चिन, उत्तरमा चिन र दक्षीणमा बझाङ र बाजुरा जिल्ला रहेकोछ भने गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय यस गाउँपालिकाको यालवाङ्ग (साकिको मुचु गा.वि.स.को कार्यालय) मा रहेको छ ।

स्थानीय बजार : सल्ली, यालवाङ्ग, मुचु र यारी आदी

मुख्य नजिकको बजार : हुम्लाको सिमकोट र चिन सिमानाको हिल्सा क्षेत्र

सामाजिक रितिरिवाज र चाड पर्व : अनेकतामा एकता भने जस्तै यहँका मानिसहरुको रहनसहन एवं जीवनशैलि गरीबि र पछौटेपनले गर्दा भौतिक रुपमा कस्टकर भएपनि आपसी सद्भाव दु:ख र सुखमा अंसियार हुने र सहयोगि भावना र सरलता यहाँको रहनसहन र जीवनशैलिका विशेषता हुन् । यहा आधुनिक जीवनशैली र बाह्य प्रभाव कम रहेको छ तर पाहुनाहरुलाई स्वागत र सत्कार गर्ने चलन छ ।

यस गाउँपालिकामा सबै लामा जातिका मानिसहरु बसोबास गर्दछन् र उनीहरुले बौद्ध धर्म मान्ने हुदा त्यहाका चाडपर्व पनि वौद्ध धर्ममा आधारित छन् । यहाका मानिसहरुले वौद्ध धर्मालम्बहरुले जस्तै लोसार, माने आदी चाडपर्वहरु मनाउदछन् । यहँका लामा जातीहरुमा छ्याङ (जाँड) खाने चलन पनि छ । लामागुरु प्रति अगाध बिश्वास राख्ने यहाका बासिन्दाहरुमा बौद्ध धर्मको प्रभाव रहेको छ । यहा परम्परागत रुपले स्थानीयस्तरकै सक्रियतामा निर्मित गुम्बाहरु रहेका छन् र लामा जातीहरु वौद्ध धर्म अनुसार गुम्बा पुजा पाठ गर्ने गर्दछन् ।

पोशाक : यस गाउँपालिकामा लामा जातीहरुको मात्र बसोबास भएकाले लामा जातीका पुरुषहरु बख्खु र पाखीको सुरुवाल, दोचा तथा पटुका लगाउने गर्दछन् । बौद्ध मार्गी महिलाहरु आधुनिक तथा परम्परागत चलन चल्तीका गरगहनाहरु लगाउने गर्दछन् । बौद्ध धर्म मान्ने महिलाहरु कानमा आलुङ, घांटिमा मुगा र हातमा औठी लगाउने गर्दछन् ।

गाउँपालिका सम्मको यात्रा : गाउँपालिका सम्म पुग्नको लागि भ्रमण शुरुगर्ने स्थान : सिमकोट

बाट	सम्म	दुरी (कोष/ कि.मि. / माइल आदि)	बाटो (कालो पत्रे सडक/ /कच्ची मोटर बाटो /पैदल बाटो)	लाग्ने समय *(घण्टा मिनेट)*	माध्यम *(मोटर/पैदल)*
गाउँपालिका देखि	जिल्ला सदरमुकामा	२८ कोष	पैदल बाटो	११ घण्टा	पैदल
वडा नं. १	गाउँपालिका कार्यालय	१८ कोष	पैदल बाटो	७ घण्टा	पैदल
वडा नं. २	गाउँपालिका कार्यालय	१२ कोष	पैदल बाटो	६ घण्टा	पैदल
वडा नं. ३	गाउँपालिका कार्यालय	१२ कोष	पैदल बाटो	६ घण्टा	पैदल
वडा नं. ४	गाउँपालिका कार्यालय				
वडा नं. ५	गाउँपालिका कार्यालय	११ कोष	पैदल बाटो	५ घण्टा	पैदल
वडा नं. ६	गाउँपालिका कार्यालय	२५ कोष	पैदल बाटो	१० घण्टा	पैदल

२.२ गाउँपालिकाको जातिगत आधारमा घरधुरीहरुको विवरण

गाउँपालिका स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजना समायोजन प्रकृया का लागि साबिकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको तथ्यांकहरुलाई विश्लेषण गर्दा यस गाउँपालिकामा जम्मा ५१ वटा मुख्य बस्तीहरु भएको देखिन्छ। त्यसैगरी २०७३ भन्दा पछिका बिभिन्न मितिमा तयार गरिएका साबिकका जलउपयोग गुरुयोजनाको तथ्यांक अनुसार यस गाउँपालिकाको कूल घरधुरी संख्या ८४४ रहेको छ । कूल घरधुरीहरुमध्ये १००% नै जनजातीहरु रहेको देखिन्छ भने गाउँपालिकाभरिमा अन्य तथा दलीत बस्तीहरु रहेको देखिदैन। उक्त घरधुरीहरुको अवस्था बिश्लेषण चित्र नं. ३ मा गरीएको छ । गाउँपालिकाको वडागत रुपमा रहेको वस्ती संख्या र घरधुरीहरुको विस्तृत विवरण तलको तालिका नं. २ मा प्रस्तुत गरिएको छ भने टोलगत आधारमा थप विस्तृत विवरण अनुसुची-१ उल्लेख गरिएको छ।

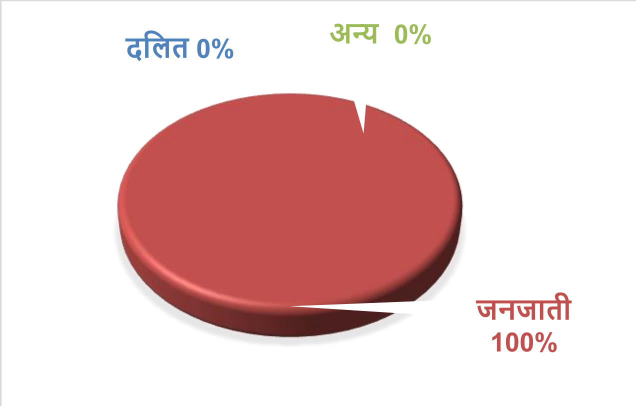

चित्र नं. ३ : गाउँपालिकाको जातिगत आधारमा घरधुरी बिश्लेषण

तालिका नं. २ : गाउँपालिकाको जातिगत आधारमा घरधुरी विवरण

वडा नं.	जम्मा बस्ती संख्या	आधार बर्षको घरधुरी विवरण (२०७३-२०७५)			
		दलित	जनजाती	अन्य	जम्मा
१	११	०	१८६	०	१८६
२	७	०	१०४	०	१०४
३	७	०	१३९	०	१३९
४	८	०	१०४	०	१०४
५	७	०	१३०	०	१३०
६	११	०	१८१	०	१८१
जम्मा	*५१*	०	८४४	०	८४४

स्रोत : साविकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको तथ्यांक विश्लेषण (२०७३–२०७५)

२.३ भु–उपयोग बिवरण

गाउँपालिकाको कूल भूभाग २४१३७३.९७ हेक्टर मध्ये सबैभन्दा बढी करिब १५९३३८ हेक्टर अर्थात ६६.०१% हिस्सा खाली तथा बाँझो जमीनले ओगटेको छ । त्यसै गरि १५.८२% भु-भाग घाँसे मैदान रहेको देखिन्छ भने खेतीयोग्य जमिनको हिस्सा एकदमै न्यून अर्थात ०.८०% मात्र रहेको देखिन्छ । अन्य भुभाग बाजंगल तथा झाडी क्षेत्र, वालुवा क्षेत्र, ताल तलैया र चट्टान लगायत जलक्षेत्र पनी एकदमै कम रहेको देखिन्छ। गाउँपालिकाको भु-उपयोगको अवस्था विश्लेषण चित्र नं. ४ मा गरिएको छ भने वडागत रुपमा थप विस्तृत विवरण तलको तालिका नं. ३ मा प्रस्तुत् गरिएको छ ।

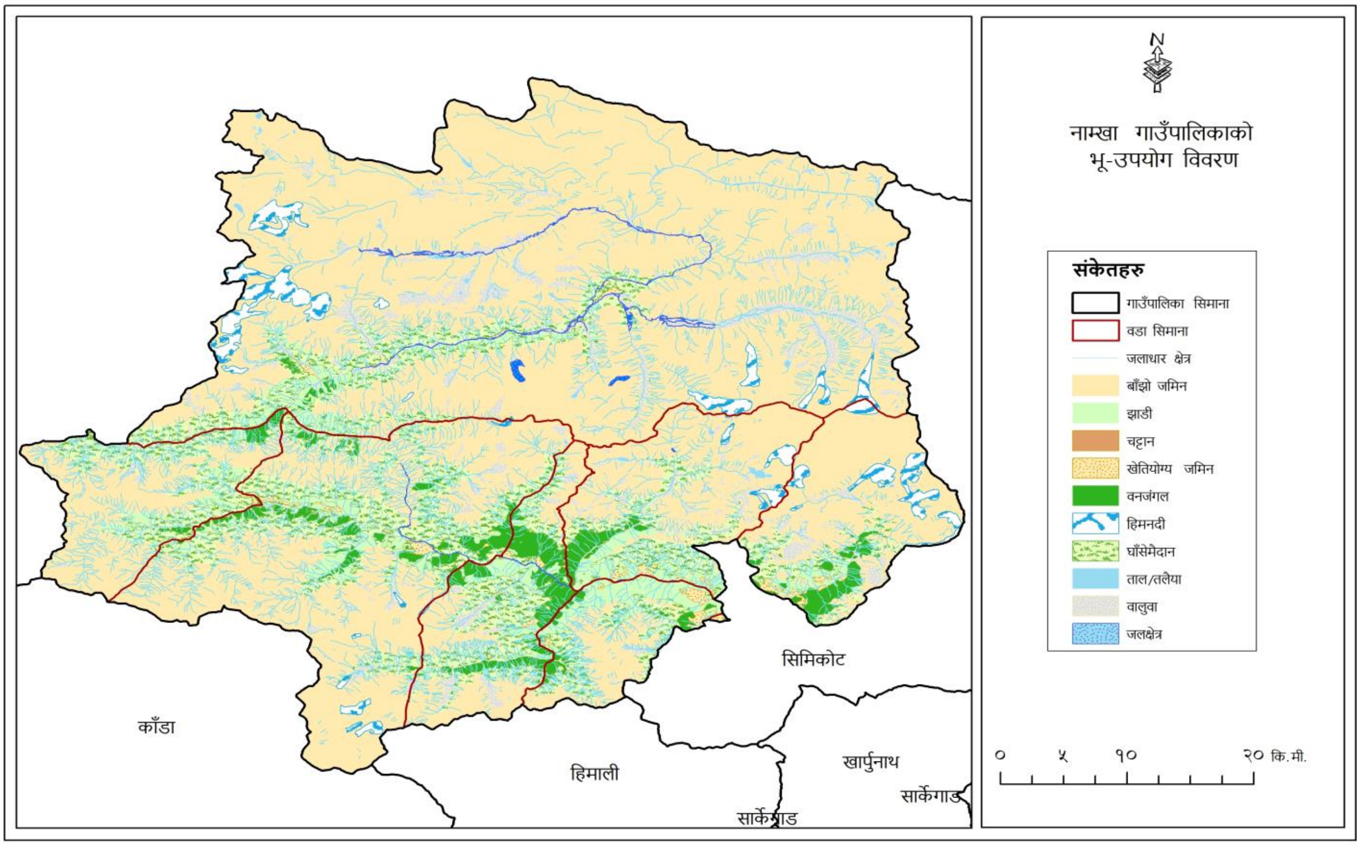

चित्र नं. ४ : गाउँपालिकाको भु-उपयोग सम्बन्धी अवस्था विश्लेषण

तालिका नं. ३ : गाउँपालिकाको वडागत रुपमा भु-उपयोग सम्बन्धी विवरण

वडा नं	बाँझो जमिन	झाडी	चट्टान	खेति योग्य जमिन	वनजंगल	हिमनदी	घाँसे मैदान	ताल तलैया	बलौटे जमिन	जल क्षेत्र	जम्मा
१	१०६६८	५८०		३१४	१२७५	१५४१	२२०१	२५	११४२		१७७४५
२	१०७६१	१६९६		३०१	७९६	५४०	३५७८	१४१	१३५८	३४	१९२०५
३	३४८१	२१०६		३७८	५०५		२५९२	२	२४३	२४	९३३१
४	१३५८४	२१२२	६	२७४	२९३०	१४	९८९७	५	१४१६	६७	३०३१४
५	२७१४३	२०३२	३	४०९	२०५७	४७५	११९७५	१७	१६२५	५२	४४९८७
६	९३७०१	२०४८		२४६	२०७	३९२५	८७३०	४४३	९९७१	५२१	११९७९२
जम्मा	**१५९३३८**	**१०५८४**	**९**	**१९२२**	**७७७०**	**६४९४**	**३८१७३**	**६३३**	**१५७५५**	**६९७**	**२४१३७४**
%	६६.०१%	४.३८%	०.००%	०.८०%	३.२२%	२.६९%	१५.८२%	०.२६%	६.५३%	०.२९%	१००%

२.४ प्रमुख खोलानालाहरु

यस गाउँपालिकाको मूख्य जलाधार क्षेत्र भनेको कर्णाली नदीनै रहेको छ । स-साना खोलाहरु पनी हिमालय क्षेत्रबाट उत्पन्न भएका हुदा मुख्य खोलाहरुमा पनी पानीको मात्रा प्रयाप्त देखिन्छ । सल्लीखोला, याङ्गारखोला, तुम्कोट खोला, मुचुखोला, यारीखोला, कर्णाली नदी, लिमी र टाक्ची, लिंसअथुं, भित्त, हल्जी, तिल खोला स्रोतहरु यस गाउँपालिकाको लागि मुख्य श्रोतको रुपमा रहेका छन । अन्य दह तथा स-साना खोला/खोल्सीहरु रहेको यस गाउँपालिकामा विभिन्न जलश्रोतका सम्भावनाहरु रहेका छन् । अगामी दिनहरुमा यी स्रोतहरुको प्रभावकारी व्यवस्थापनवाट यस गाउँपालिकामा खानेपानी, सिँचाइ लगायत उर्जाको सेवाहरु विस्तार गर्न सकिने सम्भावना प्रवल देखिन्छ भने गाउँपालिकामा रहेको कर्णाली नदीबाट पानी लिफ्ट् गरी थप जलस्रोतहरुको परिपुर्ति गर्न सकिने सम्भावना रहेको छ ।

२.५ जलउपयोग गुरुयोजनामा जलवायु परिवर्तन र जोखिम व्यवस्थापन

साधारण शब्दमा जलबायु परिबर्तन भन्नाले कम्तिमा ३० बर्षको अबधिमा औषत बर्षा तथा तापक्रममा आएको परिबर्तन बुझिन्छ । बर्षामा आएको परिबर्तनले औषत बर्षामा परिबर्तन आउनु अर्थात कुनै ठाँउमा थोरै समयमा धेरै बर्षा हुनु, पानी पर्ने मात्रा र दिनहरु घट्नु र कुनै ठाँउमा सुख्खा पर्नु हो भने तापक्रममा आएको परिबर्तनले हिँउ पग्लनु, सतहि पानी र बाताबरणको तापक्रम बढ्नु हो । हेर्दा यो कुरा जति सरल भएपनि यसले जीविकोपार्जनमा पारेको नकरात्मक असरको गाम्भिर्यता धेरै महत्वपुर्ण छ । जलवायु परिबर्तनको मुख्यतः जलस्रोत तथा कृषि क्षेत्रमा नकरात्मक असर परीरहेको र यसका कारणबाट स्थानीयको जीविकोपार्जनमा गम्भिर असर परिरहेको छ ।

जलाधार क्षेत्रको संरक्षण तथा सुरक्षण

पानीका स्रोतहरु जस्तै खोलानाला, तालतलैया तथा मूलहरु बर्षाको पानीमा भर पर्दछन् । बर्षा संगसंगै जमिनको भुबनोट र माटोको कारणबाट बर्षाको पानी जमिन भित्र पस्ने प्रकृयालाई असर गरिरहेको हुन्छ । तसर्थ स्रोतमा पानीको बहाव कायम गर्न र संरक्षण गर्नका लागि जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र सुरक्षण जरुरी हुन्छ । सुरक्षित पानीका लागि स्रोत भन्दा माथिको क्षेत्रमा प्रसस्त रुख विरुवा हुन जरुरी छ । बनजंगलले परेको पानी बग्ने गतिलाई कम गरी जमिन भित्र पानी पस्ने प्रकृयालाई बढाउनका साथै सतहको मलिलो माटो बग्नबाट समेत रोक्ने काम गर्दछ र बाढी पहिरोको जोखिम कम गर्दछ । बर्तमान "स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४" ले पनी बिपद् जोखीम न्यूनिकरण,जलाधार तथा पानीका मुहान संरक्षण सम्बन्धी स्थानीय स्तरका योजनाहरुको तजुमा, कार्यान्वयन र नियमन गर्न सक्ने अधिकार वडा समिति, गाउँपालिका र नगरपालिकालाइ दिइको छ ।

जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र सुरक्षणका लागि गर्न सकिने क्रियाकलापहरु

- स्रोतमा बर्षा पछि आउन सक्ने पानीको क्षेत्र सिमाकंन गर्ने र स्रोतहरु माथिबाट सडक निर्माण गर्दा ठुला यन्त्रहरुको सकभर प्रयोग नगर्ने ।
- जमिनको प्राकृतिक भिरालोपन सकभर कायम गर्ने ।
- जलाधार क्षेत्र भित्र वृक्षारोपण गर्ने र सुरक्षण गर्ने तथा सामुदायिक बन कायम गर्ने ।
- पोखरीको माध्यमबाट बर्षाको पानीलाई भण्डारण गर्नेतथा पुराना तथा परम्परागत पोखरीहरुलाई पुर्ननिर्माण तथा पुर्नस्थापना गर्ने ।
- वायो ईन्जिनियरिङ्गको माध्यमबाट पहिरो तथा भुस्खलन रोक्ने ।
- जलाधार क्षेत्र भित्र खुला चरिचरनमा पुर्णत बन्देज लगाउने ।
- पानीका स्रोतहरु तथा बनेका विकासका संरचनाहरु माथि भल तर्काउने नालीहरुको निर्माण गर्ने र रेखदेख गर्ने
- सतहमा बग्ने पानीलाई विभिन्न संरचनाहरु मार्फत रुकावट पैदा गरी जमिनमा पानी पसाउने तथा माटो बगाउने कार्यलाई न्युन गर्ने ।
- सिँचित क्षेत्रको विस्तार गर्ने ।
- कृषिमा समयानुकुल प्रविधि, बालिनाली तथा जिविकोपार्जनका माध्यमहरु अपनाउने ।
- योजनाबद्धरुपमा सबै पानीका स्रोतहरु तथा जोखिम स्थानहरुको नक्साकंन, अनुगमन, बहाव रेकर्ड तथा अध्याबधी गरिरहने र सुधारको कार्य योजना बनाउने र लागु गर्ने ।
- जलाधार क्षेत्रलाई दुषित हुनबाट बचाउन समुदायले आफ्नो सामाजिक नियमावली बनाई लागु गर्ने ।

२.६ गाउँपालिकाको खाद्यान्न आपूर्तीको बर्तमान अवस्था

यस गाउँपालिकाको प्रमुख पेशा कृषि नै रहेको देखिन्छ। गाउँपालिकामा कृषि पेशामा मात्र संलग्न रहेका जम्मा ८४४ घरधुरीहरुको आफ्नै उत्पादनबाट भएको खाद्यान्न आपुर्तिको अवस्थालाई विश्लेषण गर्दा यस गाउँपालिकाका ५५९ (६८%) घरधुरीहरुलाई आफ्नै उत्पादनवाट ६ महिना भन्दा कम समय खाद्यान्न पुग्ने अवस्था देखिन्छ। त्यसैगरी १७५ (२१%) घरधुरीहरुलाई ६ देखि ९ महिना सम्म पुग्ने, ४५ (५%) घरधुरीहरुलाई मात्र ९ देखि १२ महिना सम्म खान पुग्ने अवस्था छ भने बांकी (६%) घरधुरीलाई खाद्यान्न बर्षभरी पुगी बचत समेत हुने अवस्था देखिन्छ। औसत रुपमा कम बर्षा र सुख्खा मौसमका कारणवाट कृषि उत्पादन न्यून रहेको हुँदा प्रत्यक्ष असर खाद्यान्न आपूर्तीमा पर्ने हुंदा यस गाउँपालिकाका मानिसहरुले वैकल्पिक आयश्रोतको रुपमा नोकरी, ज्याला मजदुरी, ब्यापार व्यवसायहरु सञ्चालन तथा बैदेशिक रोजगारी पनि गरेको देखिएको छ। खाद्यान्न आपूर्तिको अवस्था विश्लेषण चित्र नं. ५ र वडागत विवरण तालिका नं.४ मा गरिएको छ भने थप विस्तृत विवरण अनुसुची-२ मा उल्लेख गरिएको छ।

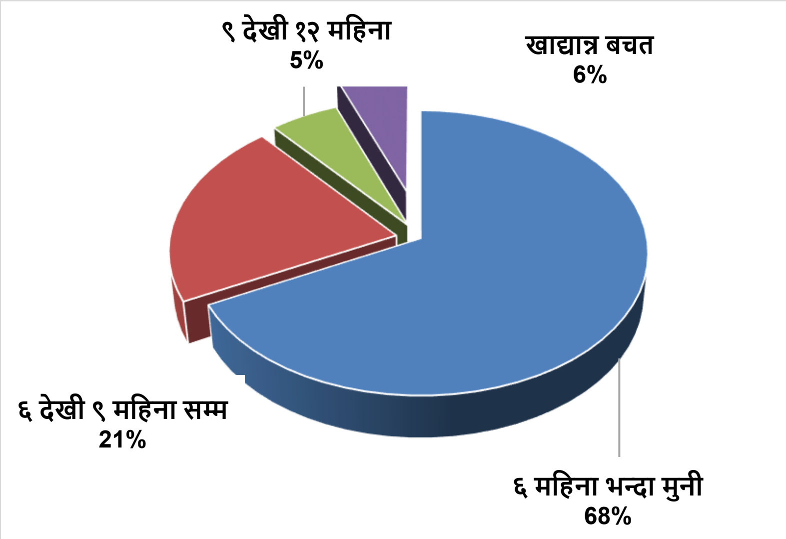

चित्र नं. ५ : गाउँपालिकाको खाद्यान्न आपुर्तिको अवस्था बिष्लेशण

तालिका नं. ४ : वडागत रुपमा खाद्यान्न आपूर्तिको अवस्था

खाद्यान्न आपूर्तिको अवस्था	वडागत घरधुरी संख्या						जम्मा
	१	२	३	४	५	६	
६ महिना भन्दा मुनी	१४०	२८	३४	१०४	७२	१८१	५५९
६ देखी ९ महिना सम्म	०	५५	६५	०	५५	०	१७५
९ देखी १२ महिना	०	२१	२१	०	३	०	४५
खाद्यान्न बचत	४६	०	२	०	०	०	४८

स्रोत : साबिकको गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५)

गाउँपालिकामा मुख्य जीविकोपार्जनका मुख्य स्रोतहरु : काठको फनिर्चर निर्माण तथा बिक्रिबितरण र खुद्रा पसल, बाखापालन, जडीबुढी संकलन (गुचीच्याउ, यार्सागुम्बा), नौकरी, बैदेशिक रोजगारी आदि स्रोतहरु रहेका छन।

गाउँपालिका क्षेत्रमा उत्पादन हुने मुख्य बालीहरु : कोदो, फापर, जौं, नाफल, गहु, आलु आदी

२.७ मौसमी पात्रो

यस गाँउपालिकामा आगामी दिनहरुमा समुदायमा आधारित विकासका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न समुदायका मानिसहरुको कार्यब्यस्तताको समय जान्न आवश्यक छ । ग्रामीण समुदायका बहुसंख्यक मानिसहरु स्थानीय कृषि तथा मजदुरी जस्ता कृयाकलापहरु सञ्चालन गरी जिविकोपार्जन गर्ने भएकाले समुदायको फुर्सदलाइ मध्यनजर गरी विकासका कृयाकलापहरु सञ्चालन गर्नुपर्ने हुन्छ । तसर्थ समुदायको फुर्सदका समय थाहा पाउन महिना अनुसार मौसमी पात्रो तयार पारिएको छ । करिब ६ महिना हिउ पर्ने हुदा सो समयमा केहि पनि काम हुदैन् । घरका बुढापाकाहरु मात्र घर कुर्छन् भने अन्य सदश्यहरु ब्यापारमा हिड्छन् । प्राप्त तथ्यांक अनुसार मानिसहरु जेष्ठ, असोज र कार्तिक महिनामा स्थानिय खेतीपाती, सिजन अनुसारको घास संकलन र ब्यापार ब्यावसायले गर्दा ब्यस्त हुने अवस्था प्राप्त तथ्यांकले देखाएको छ । त्यसकारण बांकी अन्य महिनाहरु केही फुर्सदिला देखीएका कारण विकास निर्माणका गतिविधिहरुमा समुदायलाई समभागिता गराउन सकिने सम्भावना देखिन्छ । महिला र पुरुषको प्रत्येक महिना ब्यस्त हुने समयको को विश्लेषण चित्र नं. ६ मा गरिएको छ भने थप विस्तृत विवरण तालिका नं. ५ उल्लेख गरिएको छ ।

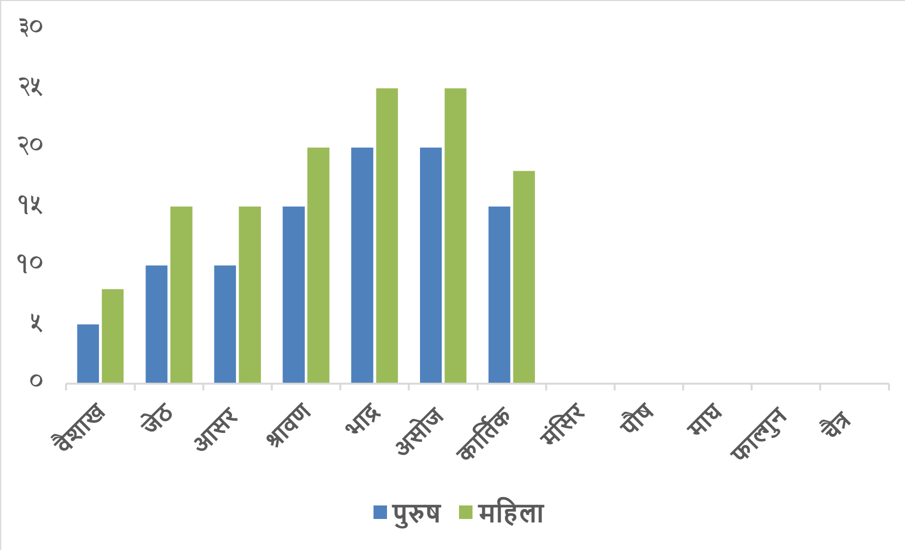

चित्र नं. ६ : गाउँपालिकाका मानिसहरुको मौसमी काममा ब्यस्त हुने अवस्था

तालिका नं. ५ : गाउँपालिकाका महिला र पुरुषहरुको मौसमी काममा ब्यस्त हुने अवस्था

सिजन अनुसारको काममा महिला र पुरुषको ब्यस्त रहने समय दिनमा												
महिना	बैशाख	जेठ	आषाढ	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फागुन	चैत्र
पुरुष	५	१०	१०	१५	२०	२०	१५	०	०	०	०	०
महिला	८	१५	१५	२०	२५	२५	१८	०	०	०	०	०

स्रोत : साबिकको गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५)

२.८ उपलब्ध सेवाकेन्द्र, कार्यालय तथा कार्यरत संघ संस्थाहरु

यस गाउँपालिकामा स्थानीय सेवा केन्द्रको रुपम हरेक वडामा आधारभुत विद्यालयहरु रहेका छन् । त्यसैगरी गाउँपालिकामा स्वास्थ्य सेवाको लागि ४ वटा स्वास्थ्य चौकीहरु पनि रहेको देखिन्छ । हाल स्थानीय तहको संरचना निर्माण भएपछि हरेक वडामा वडाकार्यालयहरु स्थापित भएका छन केही वडाहरुमा लघुवित्त सेवाको लागि २ वटा सहकारी संस्थाहरु विद्यमान रहेको देखिन्छन् । उक्त संघसंस्थाहरुको विद्यमान खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी विवरण अर्को खण्डमा उल्लेख गरिएको छ भने थप विस्तृत विवरण तालिका नं. ७ र अनुसूची नं. ६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ६ : वडागत रुपमा उपलब्ध स्थानीय सेवाकेन्द्रहरु

संस्थाको किसिम	जम्मा संस्था संख्या	छात्रा संख्या	छात्र संख्या	शिक्षक/कर्मचारी संख्या	जम्मा
आधारभुत बिद्यालय	१६	६०२	४१२	६७	१०८१
माध्यमिक बिद्यालय	१	२५०	१५४	१९	४२३
अन्य बिद्यालय	०	०	०	०	०
पालिका र वडा कार्यालय	७				
स्वास्थ्य संस्था	४				
समुदायमा आधारित सहकारी	२				
जम्मा	**२४**	**८५२**	**५६६**	**८६**	**१५०४**

स्रोत : साबिकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५)

२.९ स्थानीय निर्माण सामग्रीहरु उपलब्धताको अवस्था

यस गाउँपालिकामा स्थानीय स्रोत तथा निर्माण सामग्रीहरुको प्रयाप्तता रहेको छ । ढुङ्गा, बालुवा, काठ र गिट्टी जस्ता स्थानीय निर्माण सामाग्रीहरु वडाको हाता भित्र नै उपलब्ध छन् भने बाँस र स्लेटको उपलब्धता नरहेको देखीन्छ। वडामा ढुंगाको श्रोतको लागि गाउँपालिकाका सबै वडाहरुको विभिन्न ठाउँहरुमा प्रयाप्त मात्रामा उपलब्ध हुने सम्भावना छ भने बालुवाको लागि गाउँपालिकामा अवस्थित कर्णाली नदीका बिभिन्न पायक पर्ने स्थनहरुमा प्रयाप्त रहेको देखिन्छ। ढुंगा, गिट्टी, बालुवा र काठ गाउँपालिकाका सबै वडाहरुमा प्रयाप्त मात्रामा उपलब्ध भईरहेको छ। वडा अनुसार सथनिय सामग्री उपलब्धता सम्बन्धी थप विस्तृत विवरण अनूसुचि नं. ९ मा उल्लेख गरिएको छ।

२.१० विद्यमान सामुदायिक संस्था तथा सहकारीहरुको बर्तमान अवस्था

यस गाउँपालिकाको बिभिन्न मितिमा तयार पारिएका साबिकको जलउपयोग गुरुयोजनाको प्रतिवेदनहरुलाई विश्लेषण गर्दा वडाहरुमा बिभिन्न सेवा प्रदायक संघ संस्था तथा कार्यक्रमहरुको सहयोगमा सामाजिक र आर्थिक विकासका लागि सामुदायिक संस्थाहरुको गठन एवं परिचालन गरेको पाईन्छ। यस गाउँपालिकामा जम्मा १२ वटा सामुदायिक संस्थाहरु रहेको छन् जसमध्ये ८ वटा महिला सामुदायिक संस्थाहरु रहेका छन् भने बाँकि ४ वटा मिश्रित सामुदायिक संस्था रहेका देखिन्छ। उक्त १२ वटा सामुदायिक संस्थाहरु मध्ये १० वटा सक्रिय रहेका छन भने बाँकी २ वटा निस्कृय रहेको देखिन्छ। तथ्यांक संकलन अवधि सम्म १२ वटै सा.स.हरुमा कुल वचत पुँजी रु. ८०,३२,०००.०० रहेको छ। त्यसै गरी विद्यमान सामुदायिक संस्थाहरुको सशक्तीकरण र संस्थागत विकासको लागि यस गाउँपालिकामा थप २ वटा सहकारी संस्थाहरु रहेको देखिन्छ। उक्त दुबै सहकारी संस्थाहरु बचत तथा ऋण सेवा प्रबाह गरीराखेका छन। उक्त सामुदायिक संस्था र विद्यमान सहकारी संस्थाहरुको विस्तृत विवरण क्रमश: अनुसूचि नं. ४ र ५ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ७ : वडागत रुपमा सामुदायिक संस्थाहरुको वर्तमान अवस्था

वडा नं.	संस्थाको किसिम		सक्रियता		सदस्यहरु		जम्मा पूंजी
	मिश्रीत	महिला	सक्रिय	निष्क्रिय	महिला	पुरुष	
१	४	०	२	२	४७	४८	९०,०००
२	०	४	४	०	१०४	०	२,०२३,२००
३	०	४	४	०	७६	०	५,९१८,८००
४	०	०	०	०	०	०	–
५	०	०	०	०	०	०	–
६	०	०	०	०	०	०	–
जम्मा	**४**	**८**	**१०**	**२**	**२२७**	**४८**	**८,०३२,०००**

स्रोत : साबिकका गाविसस्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५

३ अध्याय : विद्यमान जलस्रोतको अवस्था र प्रयोग

३.१ विद्यमान जलस्रोतहरुको विश्लेषण

जलउपयोग गुरुयोजनाको महत्वपुर्ण अंगको रुपमा विद्यमान जलस्रोतहरुको विश्लेषण पर्दछ। पानीका स्रोतहरुमा पानी यथेष्ट परिमाणमा उपलब्ध छ वा छैन, गुणस्तर के कस्तो रहेको छ, पानीका स्रोतहरुको अवस्थिति वस्तीहरुको तुलनामा माथी वा तल कता छ, जलस्रोतहरुको विद्यमान प्रयोग स्थिति र भविष्यको उपयोगको संभावना के-कस्तो रहेको छ, मुहानहरुमा विबाद छ/छैन भन्ने अवस्थाको विश्लेषण जलउपयोग गुरु योजनाको अध्ययन चरणमा सामाजिक तथा प्राविधिक अध्ययनका माध्यमबाट गरिन्छ। जस अन्तरगत गाउँपालिकामा बर्तमान अवस्थामा प्रयोगमा रहेका तथा भविष्यमा प्रयोगको सम्भावना रहेका हरेक स्रोतहरुको स्थलगत अवलोकन गरी सामाजिक तथा प्राविधिक विश्लेषण गरिन्छ। तथ्याङ्क संकलन गर्ने गरिन्छ। यस गाउँपालिकामा जलउपयोग गुरुयोजना तयारीका क्रममा ठूला साना गरी जम्मा जम्मी १२२ वटा स्रोतहरुको सर्वेक्षण तथा सम्भाब्यता अध्ययन गरिएको थियो। उपलब्ध जलस्रोतहरुको विस्तृत तथ्याङ्क र वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण यस अध्यायमा प्रस्तुत गरिएको छ। उक्त स्रोतहरुको विस्तृत विवरण अनुसूचि नं. ७ मा उल्लेख गरिएको छ।

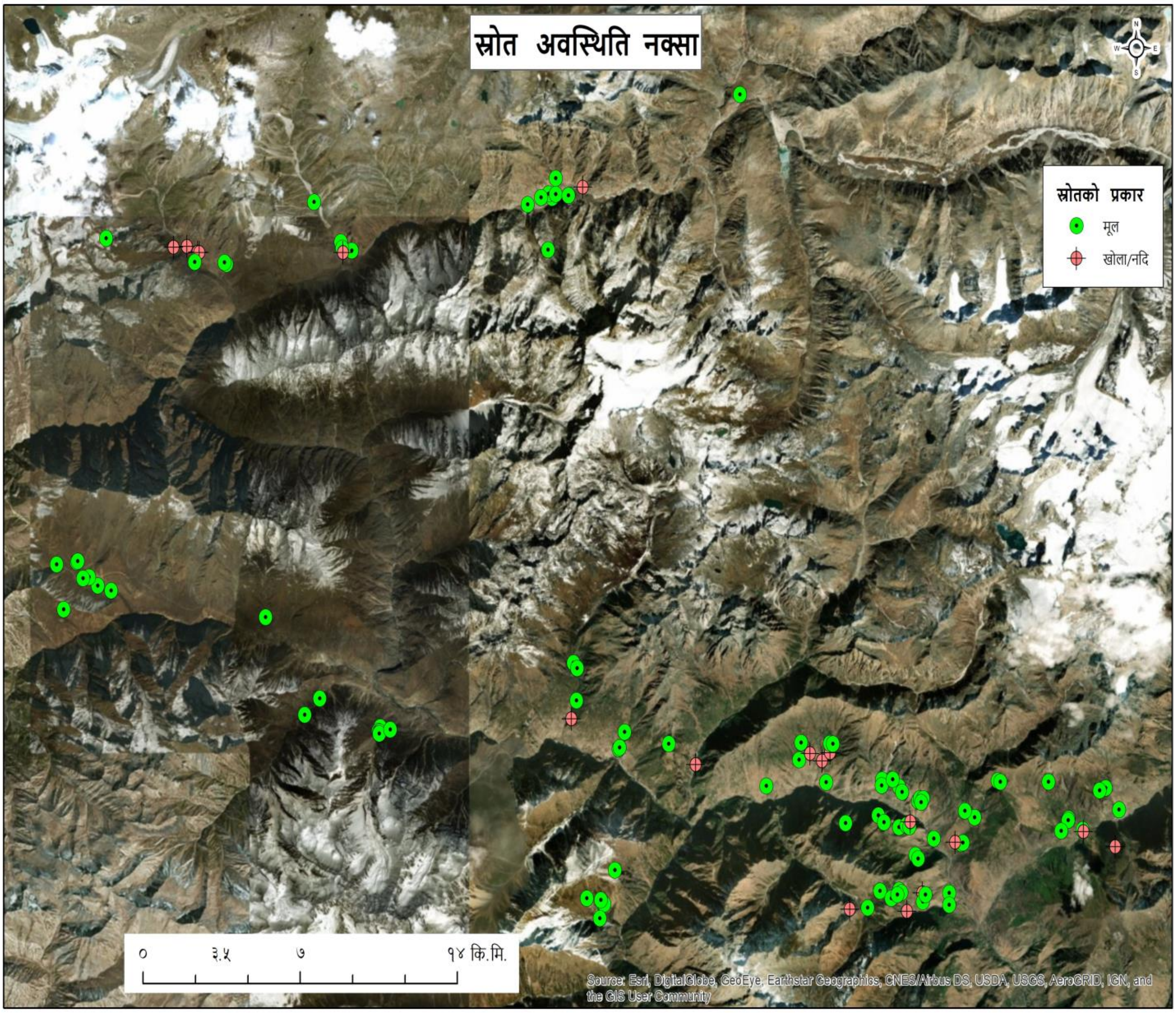

चित्र नं. ७ : गाउँपालिकामा उपलब्ध जलस्रोतहरुको अवस्था विश्लेषण

३.१.१ जलस्रोतको संख्या तथा प्रकारका आधारमा विश्लेषण

गाउँपालिकामा हाल प्रयोगमा रहेका तथा भविष्यमा प्रयोग हुनसक्ने जलस्रोतको अवस्थाको प्राविधिक विश्लेषण गर्दा यस नाम्खा गाउँपालिकामा जम्मा १२२ वटा पानीका स्रोतहरु उपलब्ध रहेका छन्। उक्त स्रोतहरुमध्ये १०३ (८४%) वटा मूल तथा खोल्साहरु, १९ (१६%) वटा नदि तथा खोला रहेका छन र मूल नौला/कुवा रहेका छैनन् । अवस्थित पानीका स्रोतहरुको हिसावले हेर्दा सबभन्दा बढी जलस्रोतहरुको संख्या वडा नं. २ मा रहेका छन भने सबभन्दा कम वडा नं. ४ मा रहेको देखिन्छ। चित्र नं. ८ मा उक्त जलस्रोतहरुको प्रकारको आधारमा विश्लेषण गरिएको छ भने वडागत विवरण तलको तालिका नं. ८ मा उल्लेख गरिएको छ । उपलब्ध जलस्रोतहरुको थप विस्तृत विवरण अनुसूची ७ मा उल्लेख गरिएको छ ।

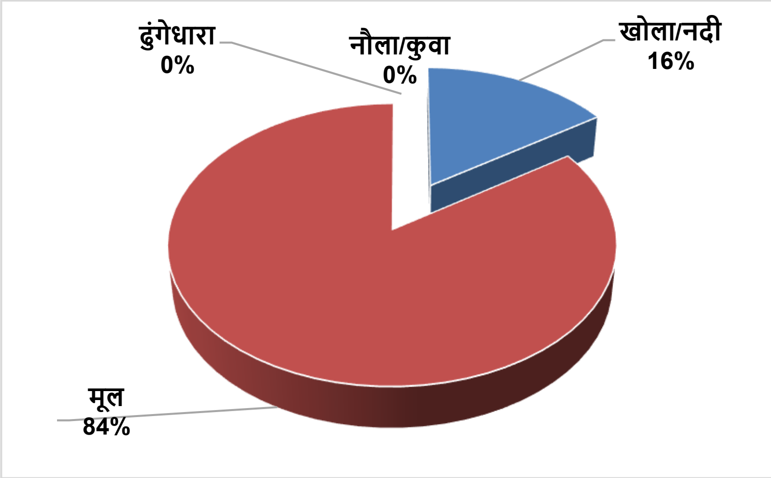

चित्र नं. ८ : जलस्रोतहरुको उलब्धता र प्रकारका आधामा विश्लेषण

तालिका नं. ८ : वडागत रुपमा जलस्रोतहरुको प्रकारका आधारमा विश्लेषण

श्रोतका प्रकारहरु	श्रोत संख्या (वडागत)						जम्मा संख्या
	१	२	३	४	५	६	
खोलानदी/	३	४	४	२	०	६	१९
मूल	१४	२०	१९	१४	१९	१७	१०३
ढुंगेधारा	०	०	०	०	०	०	०
नौलाकुवा/	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	१७	२४	२३	१६	१९	२३	१२२

स्रोत : साविकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५)

३.१.२ जलस्रोतहरुको क्षमता आधारमा विश्लेषण

यस गाउँपालिकामा विद्यमान अवस्थामा रहेका मूलहरुको उपलब्ध पानीको परिमाणको हिसाबले प्राविधिक विश्लेषण गर्दा मापन योग्य भएका जम्मा मूलहरु मध्ये करिव १२% मूलहरुमा पानीको बहाव ०.१ लिटर प्रति सेकेन्ड वा सो भन्दा कम रहेको छ, २८% मूलहरुमा ०.१ देखी ०.५ सम्म प्रति सेकेन्ड, १६% मूलहरुमा ०.५ देखी १ लिटर प्रति सेकेन्ड सम्म रहेको छ भने बाँकी ४४% मूलहरुमा मात्र पानीको बहाव १ लिटर प्रति सेकेन्ड वा सो भन्दा बढी पाईएको छ। चित्र नं ९ मा विद्यमान स्रोतहरुको क्षमता विश्लेषण गरिएको छ र तालिका नं. ९ मा वडा अनुसारको विवरण उल्लेख गरीएको छ भने उक्त मूलहरुको थप विस्तृत प्राविधिक तथा सामाजिक विवरण अनुसूची नं. ७ मा उल्लेख गरिएको ।

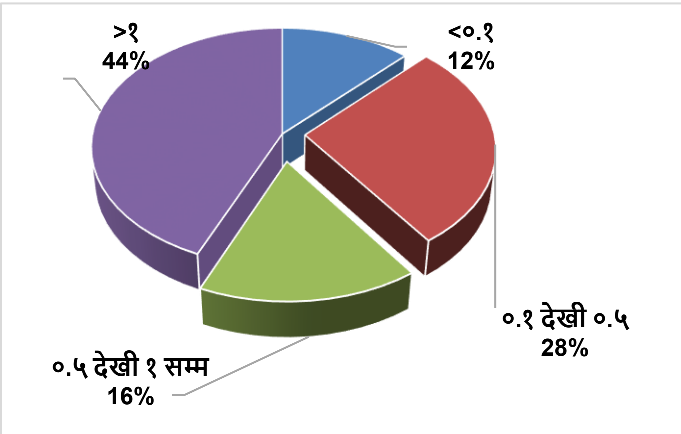

चित्र नं. ९ : जलस्रोतहरुमा उपलब्ध पानीको परिमाणका आधामा विश्लेषण

तालिका नं. ९ : वडागत रुपमा पानीका स्रोतहरुको क्षमता विश्लेषण

श्रोतको क्षमता (लि.प्र.से.)	श्रोत संख्या (वडागत)						जम्मा संख्या
	१	२	३	४	५	६	
<0.1	१	१	२	३	१	७	१५
०देखी ०.५ १.	४	४	१२	५	२	७	३४
०सम्म देखी १ ५.	१	८	३	२	४	२	२०
>१	११	११	६	६	१२	७	५३
जम्मा	१७	२४	२३	१६	१९	२३	१२२

स्रोत : साबिकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५)

३.१.३ जलस्रोतहरुको अवस्थितिका आधारमा विश्लेषण

गाउँपालिकामा रहेका विद्यमान स्रोतहरुको सम्भावित प्रयोजनलाई यकिन गर्नको लागि सामाजिक तथा प्रविधिक अध्ययनको क्रममा हरेक स्रोत र मुख्य बस्तीहरुको अवस्थित उचाई पनी मापन गरिएको थियो । प्रत्येक विद्यमान स्रोतहरुको अवस्थित उचाई र उपलब्ध क्षमता मापनबाट स्रोतहरुको सम्भावित प्रयोजन र समेट्न सकिने वस्तीहरुको यकिन गरी योजनाहरुमा स्रोतहरुको बाँडफाड तथा क्षेत्रगत योजनाहरु तर्जुमा गरिएका छन । यस गाउँपालिकामा रहेका विद्यमान स्रोतहरुको अवस्थित उचाईको माध्यमबाट विश्लेषण गर्दा सर्वेक्षण गरिएका जम्मा १२२ वटा विद्यमान स्रोतहरु मध्ये करिब ९९% स्रोतहरु समुद्रसतहदेखी १५०० मिटर भन्दा माथिको उचाईमा अस्थित छन् र १% स्रोतहरु ५०० मिटर उचाईमा अस्थित छन् । उक्त विद्यमान स्रोतहरुको अवस्थिति विश्लेषण माथिको चित्र नं. १० मा र र वडागत विवरण तलको तालिका नं. १० मा उल्लेख गरिएको छ भने प्रत्येक स्रोतहरुको थप विस्तृत अनुसूची नं. ७ मा उल्लेख गरिएको छ ।

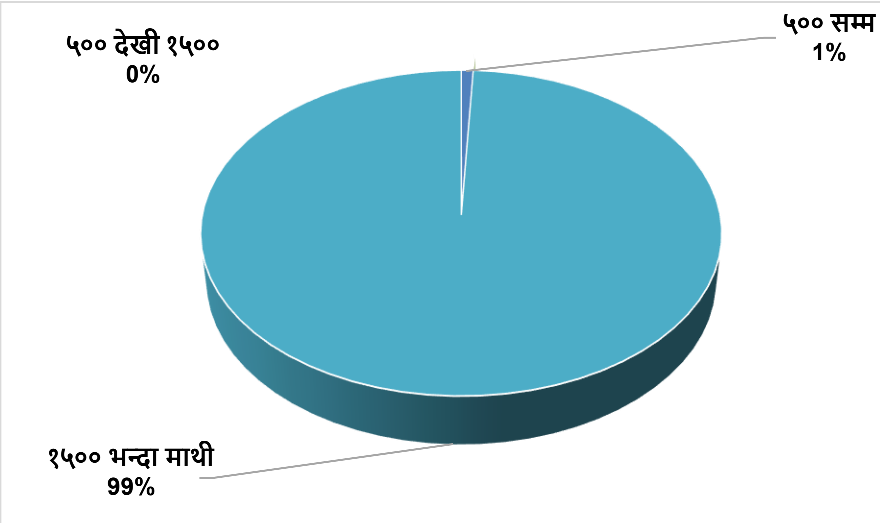

चित्र नं. १० : उपलब्ध जलस्रोतहरुको अवस्थिति तथा उचाइका आधामा विश्लेषण

तालिका नं. १० : वडागत रुपमा जलस्रोतहरुको अवस्थिति विश्लेषण

श्रोतको उचाई (मि.)	श्रोत संख्या (वडागत)						जम्मा संख्या
	१	२	३	४	५	६	
५०० सम्म	०	०	०	०	०	१	१
५०० देखी १५००	०	०	०	०	०	०	०
१५०० भन्दा माथी	१७	२४	२३	१६	१९	२२	१२१
जम्मा	१७	२४	२३	१६	१९	२३	१२२

स्रोत : साबिकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण *(२०७३–२०७५)*

३.१.४ जलस्रोतहरुको गुणस्तरका आधारमा विश्लेषण

यस गाउँपालिकामा मापन गरिएका मुहानहरुको गुणस्तर लाई विश्लेषण गर्दा अधिकांश मुहानहरुमा राम्रो गुणस्तर पाईएको छ, जस अन्तरगत जम्मा १२२ वटा स्रोतहरुमध्ये ६५ (६६%) वटा मुहानहरुमा पानीको गुणस्तर राम्रो तथा सुरक्षित पाईएको छ । त्यसैगरी २४ (२४%) वटा मुहानहरुमा ठिकै तथा स्वीकार्य देखिएको छ र १० (१०%) वटा मुहान नराम्रो देखिएको छ। त्यसैले भविष्यमा खानेपानी प्रयोजनका लागि मुहानहरुको प्रयोग गर्दा मुहान तथा पानीको गुणस्तरलाई ध्यान दिई योजनाहरुको निर्माण गर्नुपर्ने तथा उपभोक्ताहरुलाई पनी सचेतीकरण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

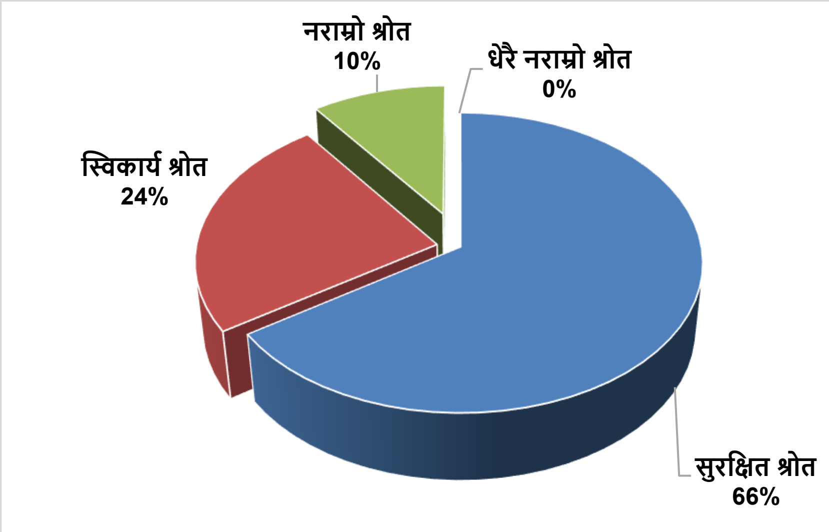

चित्र नं. ११ : विद्यमान जलस्रोतहरुमा उपलब्ध पानीको गुणस्तर विश्लेषण

सुरक्षित गुणस्तर भएका मुहानहरुलाई पिउनको लागि प्रयोगमा ल्याउनु पर्ने देखिन्छ भने नराम्रो गुणस्तर भएका मुहानहरुलाइ सिँचाइ तथा अन्य उर्जा प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने देखिन्छ । जलस्रोतहरुको गुणस्तरको विश्लेषण माथिको चित्र नं. ११ मा उल्लेख गरिएको छ भने वडागत रुपमा रहेका जलस्रोतहरुको थप विस्तृत विवरण तालिका नं. ११ र अनुसुची नं. ७ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. ११ : वडागत रुपमा जल**स्रोतहरु**को गुणस्तर विश्लेषण

श्रोतको गुणस्तर	श्रोत संख्या (वडागत)						जम्मा संख्या
	१	२	३	४	५	६	
सुरक्षित श्रोत	७	१२	११	१६	१९	२३	६५
स्विकार्य श्रोत	१०	७	७	०	०	०	२४
नराम्रो श्रोत	०	५	५	०	०	०	१०
धेरै नराम्रो श्रोत	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	१७	२४	२३	१६	१९	२३	१२२

स्रोत : साबिकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५)

३.१.५ जलस्रोतमा विवाद

समुदायमा सामाजिक,राजनीतिक वा आर्थिक कारणले गर्दा विभिन्न किसिमका मूल विवादहरु विद्यमान रहेका पाइन्छन् । जलउपयोग गुरुयोजना तयारीको क्रममा प्राविधिक एवं सामाजिक विश्लेषण गर्दा स्थानीय समुदायको सहयोगमा यस गाउँपालिकामा कूल १२२ वटा पानीका स्रोतहरुको पहिचान गरिएको थियो । स्रोत पहिचानको समयमा यी स्रोतहरुमा विवाद छ/छैन भनी एकिन गरिएको थियो । विवाद कम गर्न पानीको उपयोग सम्बन्धी योजनाहरु बनाउदा सहभागीतात्मक योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई ध्यान दिइएको छ। भविश्यमा योजना निर्माण अथवा सञ्चालन गर्नको लागि मुहानमा हुने सक्ने विवादलाइ समेत कम गर्न स्थानीय समुदायको सहयोग, सहभागीतामा र स्थानीय जनप्रतिनिधिहरुको वडा तथा गाउँपालिकास्तरीय योजना तर्जुमा कार्यकाशाला गोष्ठि स्तरमै व्यापक छलफल गरी प्रायजसो स्रोतहरु विवादरहित पार्ने प्रयास गरिएको थिया जस अर्न्तगत जलस्रोत ऐन कानुनका प्रावधानहरुलाई समेत मध्यनजर गरी योजना तर्जुमा प्रकृया सम्पन्न गरिएको थियो ।

३.२ विद्यमान खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था विश्लेषण

३.२.१ विद्यमान खानेपानी योजनाहरु, लाभान्वित घरधुरी तथा सञ्चालन अवस्था

यस गाउँपालिकामा जम्मा ३१ वटा पाइप प्रणालीमा आधारित खानेपानी योजनाहरु विभिन्न निकायहरुको सहयोगमा सम्पन्न भई सञ्चालनमा रहेको देखिन्छ । उक्त योजनाहरुपनि निर्धारित प्राविधिक मापदण्ड अनुसार निर्माण नहुनु तथा उचित सञ्चालन व्यवस्थापन एबं कमजोर मर्मत सम्भारका कारणले केही योजनाहरु योजनाहरु आंशिक रुपमा मात्र सञ्चालित रहेका छन । सञ्चालनमा रहेका योजनाहरुलेपनि योजना क्षेत्रका सबै घरधुरीहरुलाई नियमित सेवा दिन नसकेको अवस्था विद्यमान छ । यसकारण आगामी दिनहरुमा यस गाउँपालिकामा सेवा नपुगेको क्षेत्रमा नयाँ योजनाहरुको निर्माण र सेवा पुगेको क्षेत्रमा विद्यमान योजनाहरुको अवस्था विश्लेषण गरी मर्मत सम्भार तथा दीगोपनाका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ । थप जानकारी अनुसूची १२ मा उल्लेख गरिएको छ ।

३.२.२ विद्यमान खानेपानी योजनाहरुको संस्थागत तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको अवस्था

यस गाउँपालिकाका बिभिन्न मितिमा संकलन गरिएको जलउपयोग गुरुयोजनाको तथ्यांकहरुलाई विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकाका करिब ८७% भन्दा बढी घरधुरीहरु एकपटक विद्यमान खानेपानी योजनाहरुबाट लाभान्वित भएको पाइन्छ तर संरचनाहरुको उचित निर्माण, नियमित सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारको अभाव लगायत राम्रो व्यवस्थापनको कमिले गर्दा सुविधा स्तर कायम राख्न सकिएको छैन । कुनै पनि योजनाको दीगोपनाको लागि प्राविधिक मापदण्ड आनुसार निर्माण गरिनु एवं नियमित मर्मत सम्भार व्यवस्थापन एउटा प्रमुख आधार हो । मर्मत सम्भारको अभावमा कुनै पनि योजनाले आफ्नो डिजाईन अवधिसम्म सेवा दिन सक्दैन । यस यस गाउँपालिकामा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनको अवस्था ज्यादै कमजोर छ । गाउँपालिकामा रहेका ३१ वटा विद्यमान खानेपानी योजनाहरु भए तापनी उक्त योजनाहरुको व्यवस्थापकीय अवस्था तथा मर्मत सम्भारको अवस्था कमजोर नै छ । योजनाहरुको नियमित सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि उपभोक्ता समिति दर्ता गराई कार्य सञ्चालन गर्ने, संरचनाहरु प्राविधिक मापदण्ड अनुसार निर्माण गर्ने, नियमित रुपमा पानी शुल्क संकलन, उ.स.को बैठक तथा बार्षिक साधारणसभा लगायत जनसुनवाई जस्ता कार्यक्रमहरु गर्नुपर्ने देखिन्छ । अगामी दिनमा यस गाउँपालिकामा योजनाहरु निर्माण गराउदा उ.स. स्तरमा दीगोपनाको औचित्य गराई योजनामा मर्मत सम्मभार तथा संस्थागत बिकासका क्रियाकलापहरुलाई बढी प्राथमिकता दिनुपर्ने देखिन्छ । उक्त विद्यमान योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन अवस्थाको थप जानकारी अनुसूची १३ मा उल्लेख गरिएकोछ ।

३.२.३ गाउँपालिका स्तरीय सरसफाइ तथा स्वच्छताको विद्यमान अवस्था

यस गाँपालिकाका हरेक घरधुरीमा एक पटक सौचालय निर्माण भइ गाउँपालिका नै खुल्ला दिशामुक्त भए तापनी हालको तथ्यांकलाई हेर्दा केही घरधुरीहरुमा अझै सौचालय नभएको देखिन्छ , जस अर्न्तगत अलग्गिएका धरघुरीहरु तथा शौचालय बिग्रेभत्केका घरधुरीहरु रहेका छन । निर्माण भएका सौचालयहरु मध्ये पनि करिब १% शौचालयहरु पनि उपयुक्त मर्मत सम्भार अभावका कारण प्रयोग बिहिन अवस्था भएको देखिन्छ । संस्थागत सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था विश्लेषण गर्दा विशेषगरि विद्यालयहरुमा चर्पी निर्माण गरिए तापनि उचित व्यवस्थापनको अभावमा विद्यालय वरिपरि खुल्ला दिशा देखिने तथा बालबालिकाहरुलाई चर्पी प्रयोगमा कठिनाई रहेको देखिन्छ । गाउँपालिकाका करिब ५९८ भन्दा बढी घरधुरीहरुले पशुपालन गरीराखेको तर गोठेमलको अवस्था भने एकदमै न्यून रहेको पाईन्छ । सरसफाईका अन्य महत्वपुर्ण अंगहरु अन्तरगत भाडासुकाउने चांग र फोहरुफाल्ने खाडलहरु व्यवस्थापन पनी एकदमै न्यून घरधुरीहरुमा देखिन्छ । यसप्रकार आगामी दिनहरुमा यस वडामा घरायँसी तथा ब्यक्तिगत सरसफाइका क्रियाकलापहरुमा गाउँपालिका लगायत अन्य सरकोकारवालहरुले प्राथमिकता दिनुपर्ने देखिन्छ । यस यस गाउँपालिकाको समग्र सरसफाइ स्थिति र विभिन्न भागहरुको विद्यमान अवस्था वडागत रुपमा तालिका नं १३ मा उल्लेख गरिएको छ भने टोलस्तरीय विस्तृत विवरण अनूसूची ३ मा दिइएको छ ।

तालिका नं. १२ : घरायसी सरसफाइ तथा स्वच्छताको विद्यमान अवस्था

वार्ड न.	जम्मा घरधुरी	जम्मा चर्पीको संख्या		फोहोर फाल्ने खाडल भएको घर संख्या	भाडा सुकाउने चांग भएको घर संख्या	पशुपालन भएको घरसंख्या	गोठेमल व्यबस्थापन भएको घरसंख्या
		सुधारिएको चर्पी भएको घर	चर्पी प्रयोग भएको घरसंख्या				
१	१८६	१८३	१७६	०	१५३	१८३	१८१
२	१०४	१०४	१०४	०	०	०	०
३	१३९	१२३	१२३	०	०	०	०
४	१०४	८६	८६	०	०	१०४	२४
५	१३०	१३०	१३०	०	०	१३०	०
६	१८१	१८१	१८१	०	०	१८१	०
जम्मा	**८४४**	**८०७**	**८००**	**०**	**१५३**	**५९८**	**२०५**

स्रोत : साबिकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५)

३.२.४ संस्थागत तथा विद्यालयहरुको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था

सरसफाइ तथा स्वच्छता व्यवहार प्रवर्द्धनकालागि विद्यालय तथा संस्थागत सरसफाइ र स्वच्छता कायम हुन अति आवश्यक छ । सरसफाइ तथा स्वच्छता कायम गर्न र व्यवहार परिवर्तनका लागि विद्यालय एउटा महत्व्पूर्ण घर भएको कारणले विद्यालयहरु सरसफाइ र स्वच्छता कायम गर्न संवाहक को रुपमा काम गर्न सक्दछन् । यस गाउँपालिकाको विद्यालय हरुमा भएको खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्थालाई विश्लेषण गर्दा गाउँपालिका भरीमा भएको १७ वटा विद्यालयहरुमध्ये जम्मा २ वटा विद्यालयहरुमा मात्र खानेपानी व्यवस्था भएको देखीन्छ र ८ वटा बिद्यालयमा सौचालयको व्यवस्था नभएको देखिन्छ । अधिकांश विद्यालयहरुमा वालवालिकाको लागि छुट्टाछुट्टै शौचालयहरु निर्माण गरेको देखिन्छ । आगामी दिनमा यस गाउँपालिकामा विकास निर्माणका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्दा विद्यालय सरसफाइका गतिविधिहरुलाई बिषेश ध्यान दिन जरुरी देखिन्छ । यस गाउँपालिकामा सरकारी कार्यालय अर्न्तगत गाउँपालिका, वडा कार्यालय र स्वास्थ्य चौकीहरु रहेका छन् । कार्यरत सरकारी कार्यालयहरुमा खानेपानी तथा सरसफाइ अवस्था विश्लेषण गर्दा अझै केही सरकारी कार्यालयहरुमा व्यवस्थापन गर्न बाँकी देखिन्छ । यसकारण सरकारी कार्यालय लगायत संघ संस्थाहरुमा आम समुदायको नियमित आवत जावत हुने स्थान भएकाले उक्त कार्यालयमा सुरक्षित सौचालय, खानेपानी तथा फोहर व्यवस्थापनको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने देखिन्छ । विद्यालय र संस्थागत खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी बिवारण तालिका नं १ र थप विस्तृत विवरण अनुसूची ६ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १३ : विद्यालय तथा संस्थागत सरसफाइ र स्वच्छताको विद्यमान अवस्था

संस्थाको किसिम	जम्मा संस्था संख्या	खानेपानीको व्यवस्था भएका संस्था संख्या	सौचालयको व्यवस्था भएका संस्था संख्या	फोहर फाल्ने खाडलको व्यवस्था भएका संस्था संख्या
आधारभुत बिद्यालय	१६	८	१६	२
माध्यमिक बिद्यालय	१	०	१	०
अन्य बिद्यालय	०	०	०	०
पालिका र वडा कार्यालय	७			
स्वास्थ्य संस्था	८			
जम्मा	३२	८	१७	२

स्रोत : साबिकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५)

३.२.५ स्वास्थ्य संस्था तथा क्लिनिक

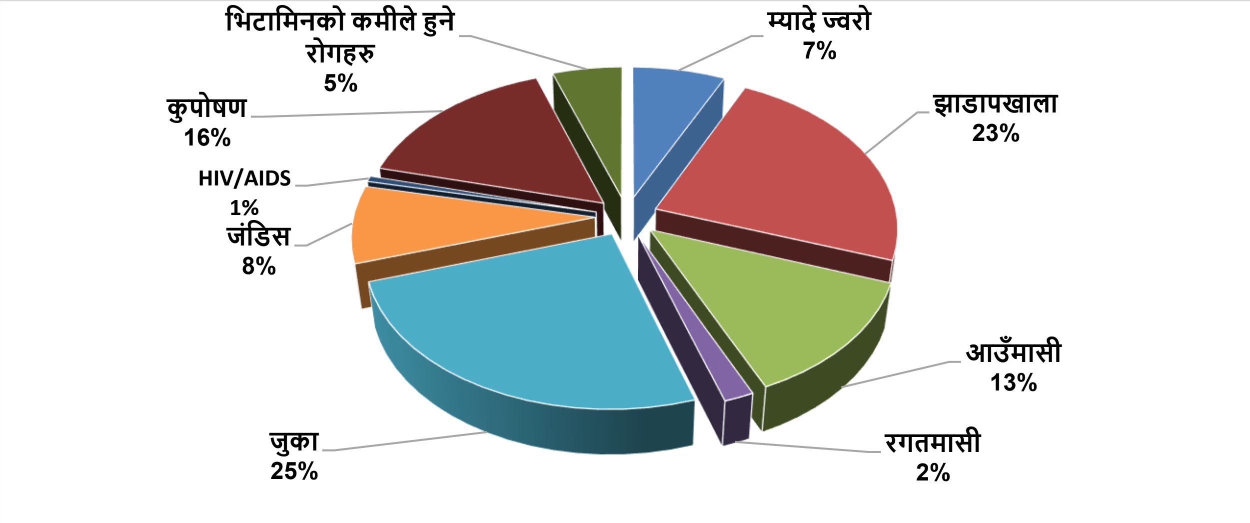

चित्र न. १२ : बिभिन्न रोगहरु सम्बन्धी स्वास्थ्य संस्थाहरुको तथ्यांक बिश्लेषण

यस गाउँपालिकामा जम्मा ४ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरु रहेको देखिन्छ। बिभिन्न आर्थिक बर्षमा उक्त स्वास्थ्य संस्थाहरुवाट संकलन गरेको तथ्यांकहरुलाई विश्लेषण गर्दा गाउँपालिका भरिमा विभिन्न रोगहरुबाट प्रभावित भई स्वास्थ्य संस्थावाट करिब १७१ बिरामीहरुले उपचार तथा उपयुक्त परामर्श लिएको अवस्था तथ्यांक विश्लेषणले देखाउछ। परामर्श लिएका बिरामीहरुमध्ये सबैभन्दा बढी जुका, बिभिन्न खाले झाडापखाला र आउमासिबाट प्राभावित भएको देखिन्छ। गाउँपालिकामा प्राय:जसो पानीजन्य रोगहरुको प्रकोप देखिएका कारण पिउने पानीको व्यवस्थापनलाई बिषेश ध्यान दिनुपार्ने देखिन्छ। साथै उक्त रोगहरुको व्यवस्थापन तथा रोकथामका लागि गाउँपालिकामा, चर्पिको नियमित प्रयोग, हरेक घरधुरी तथा संघसंस्थाहरुमा साबुनपानीले हात धुने स्थानको व्यवस्थापन, आम जनचेतना, आनीबानीमा परिवर्तन लगायत पुर्ण सरसफाईका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ। गाउँपालिकामा विद्यमान बिभिन्न रोगहरुको अवस्था विश्लेषण चित्र नं १२ मा र वडागत थप विस्तृत विवरण तालिका नं. १४ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. १४ : स्वास्थ्य संस्थावाट उपचार तथा परामर्श लिएका विरामी संख्या र रोगहरुको अवस्था

ICD Code	रोगको नाम	जम्मा		जम्मा
		महिला	पुरूष	
A01	म्यादे ज्वरो	६	६	१२
A09	झाडापखाला	२२	१८	४०
A06	आउँमासी	१२	१०	२२
A03	रगतमासी	१	२	३
B82	जुका	१६	२७	४३
R17	जंडिस	७	७	१४
A64	यौनजन्य रोगहरु	०	०	०
B24	HIV/AIDS	०	१	१
E46	कुपोषण	१२	१५	२७
E50	भिटामिनको कमीले हुने रोगहरु	३	६	९
जम्मा		७९	९२	१७१

स्रोत : साबिकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५)

३.२.६ खानेपानीको वर्तमान अवस्था तथा पहुँच

यस गाउँपालिकाको बिभिन्न मितिमा तयार पारिएका जलउपयोग गुरुयोजनाको प्रतिवेदनहरुलाई विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकाभरी बिभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरुको सहयोगमा ठुला साना गरी करिब ३१ वटा खानेपानी योजनाहरु निर्माण गरेको देखिन्छ । उक्त योजनाहरुवाट निर्माणका क्रममा गाउँपालिकाका करिब ६५% घरधुरीहरु लाभान्वित भएतापनी हाल उक्त घरधुरीहरुले आंशिक रुपमा मात्र सुविधा पाईराखेको देखिन्छ । योजना निमार्ण भए तापनी उचित सचेतना तथा मर्मत संभारको अभाव, र उपभोक्ता समितिको कम प्रभावकारिता/क्रियाशिलताका कारण उक्त योजनाहरुबाट उपयुक्त सुबिधा स्तर हासिल गर्न नसकेको अवस्था विद्यमान छ। जलउपयोग गुरुयोजना निर्माणको बेलाको तथ्याकंलाई विश्लेषण गर्दा कूल घरधुरी मध्ये करिब २७% घरधुरीहरुले अझै मुल, ३% घरधुरीहरुले नौला/कुवा र ,५% घरधुरीहरुले नदी/खोला तथा कुलोको पानी पिउनको लागि प्रयोग गरिरहेको पाईन्छ जुन गुणस्तरको माध्यमबाट नराम्रो मानिन्छ । व्यवस्थित योजनाको धाराबाट पानी उपभोग गर्ने घरधुरीहरुकोपनी सुबिधास्तर पुर्ण रुपमा राम्रो देखिदैन । चित्र नं. १३ विद्यमान खानेपानीको अवस्था विश्लेषण गरिएको छ र वडागत अनुसारको तथ्यांक तालिका नं. १६ मा दिईएको छ भने टोल स्तरीय पानी उपभोगको विस्तृत विवरण अनुसूची १० दिइएको छ।

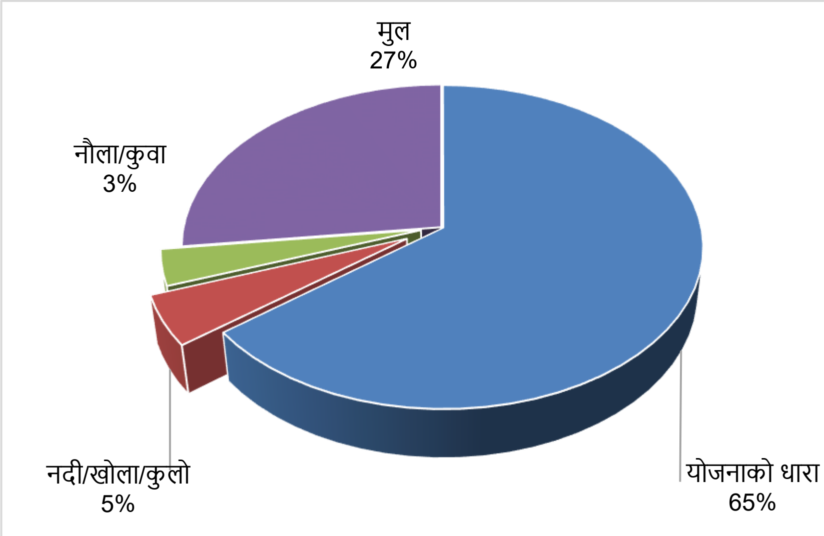

चित्र नं. १३ : गाउँपालिकाको विद्यमान खानेपानीको अवस्था विश्लेषण

तालिका नं. १५ : वडागत रुपमा खानेपानी उपयोगको वर्तमान अवस्था

वडा नं.	वर्तमान प्रयोग (प्राथमिक स्रोत)					जम्मा घरधुरी
	योजनाको धारा	नदी/खोला/कुलो	नौला/कुवा	ढुंगेधारा	मुल	
१	१८६	०	०	०	०	१८६
२	१०४	०	०	०	०	१०४
३	९९	६	०	०	३४	१३९
४	३५	०	०	०	६९	१०४
५	३६	०	०	०	९४	१३०
६	८५	३६	३०	०	३०	१८१
जम्मा	**५४५**	**४२**	**३०**	**०**	**२२७**	**८४४**

स्रोत : साबिकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५)

३.२.७ विद्यमान खानेपानी प्रयोगको सुबिधास्तर विश्लेषण

कुनैपनी समुदाय भित्र बसोबास गर्ने घरधुरीहरुको खानेपानीको बर्तमान उपभोगको अवस्था वा खानेपानी उपलब्धताका आधारमा सहज वा असहज के-कस्तो छ भनी जनाउनुलाई सुबिधास्तर वा कठीनता (Hardship) भन्ने गरिन्छ। जलउपयोग गुरुयोजना निर्माण गर्दा हरेक घरधुरीहरुको विद्यमान पानी उपभोगका दृष्टीकोणले अध्ययन गरी समुदायहरुको विद्यमान

सुबिधास्तर वा कठीनता अंक निर्धारण गरिन्छ। सुबिधास्तर निर्धारणले एकातिर बर्तमानमा समुदायको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छताको अवस्था आँकलन गर्न सकिन्छ भने अर्कोतर्फ गुरुयोजनाको सिद्धान्त बमोजिम भविष्यमा योजना तर्जुमा गर्दा पानीको न्यायोचित वितरण गर्न समेत मदत पुग्दछ। निम्न सुचकहरुको विश्लेषण बाट विद्यमान खानेपानीको यकिन गरिन्छ ।

सुबिधास्तर निर्धारणका सुचकहरु :

सुबिधास्तर निर्धारणका लागि ४ वटा सुचकहरु (QARQ) को समुदायस्तरमा अध्ययन गरिन्छ ।

१) उपलब्ध पानीको परिमाण (Quantity)

२ औसत पानी भर्न लाग्ने समय (Accessibility to the water sources/ Fetching time)

३) स्रोतको विश्वसनियता (Reliability)

४) पानीको गुणस्तर (Quality)

घरधुरीहरुमा खानेपानी उपभोगको सुबिधास्तर वा कठिनता स्तरकाको विश्लेषण माथि उल्लेखित सुचकहरुको आधारमा गुरुयोजना तयारीको तेश्रो चरण (अध्ययन चरण) मा गर्ने गरिन्छ। यस गाउँपालिकाको गुरुयोजना तयारी गर्दा गुरुयोजना सहजकर्ताहरुले उप जलाधार क्षेत्र वा साबिकका गुरुयोजनाहरुको तथ्यांकलाई वडास्तरीय बैठकमा समिक्षा गरी सहभागितात्मक लेखाजोखाको माध्यमवाट समुदायका घरधुरीहरुले वर्तमानमा प्रयोग गरीराखेको धारा, नौला, कुवा, खोला, कुलो तथा नदी आदी को यकिन गरी खानेपानी सुबिधालाई तलको तालिकाकामा उल्लेखित सुचकहरुका आधारमा पत्ता लगाई घरधुरी तथा बस्तीहरुको विद्यमान खानेपानीको सुबिधास्तर निर्धारण गरेको छ ।

तालिका नं. १६ : खानेपानीको विद्यमान सुविधास्तर वर्गिकरण तथा विश्लेषण गर्ने सूचकहरु

सुविधा स्तर	**सुचक १**	**सुचक २**	**सुचक ३**	**सुचक ४**
	परिमाण (लिटर/ब्यक्ति/ दिन)	**औसत पानी भर्ने समय (मिनेट)**	**विश्वसनियता (महिना/बर्ष))**	**पानीको गुणस्तर**
पहिलो (राम्रो) **(SL-1*)**	४५ भन्दा बढी	१५ मि.भन्दा कम	१२ महिना	संरक्षित र सुरक्षीत श्रोत
दोश्रो (औसत) **(SL-2*)**	४५ भन्दा कम तर २५ भन्दा बढी	१५ भन्दा बढी तर ३० मि. भन्दा कम	१२ भन्दा कम तर ११ भन्दा बढी	स्वीकार्य श्रोत
तेश्रो (नराम्रो) **(SL-3*)**	२५ भन्दा कम	३० मि. भन्दा बढी	११ भन्दा कम	नराम्रो श्रोत

SL: Service Level

माथी उल्लेख गरिएका सुचकहरुलाई एकमुष्ट विश्लेषण गरि समुदायको विद्यमान खानेपानी उपभोगको अवस्थालाई एकिन गर्ने गरिन्छ । उल्लेखित सुचकहरु मध्ये कुनै एक सुचक कमजोर देखिन गएमा सम्बन्धित बस्तीको समग्र खानेपानीको सुबिधाका हिसाबले कमजोर छ भनी आकलन गर्न सकिन्छ। यस गाउँपालिकाको जलउपयोग गुरुयोजना समायोजनाका समयको सुबिधास्तरलाई विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकाका करिब ३४ प्रतिसत घरधुरीहरुले अझै कठिन तथा नराम्रो सुविधास्तर उपभोग गरिराखेको अवस्था तथ्यांक विश्लेषणले देखाउछ। त्यासैगरी करिब ५२ प्रतिसत घरधुरीहरुले स्वीकार्य सुबिधास्तर उपभोग गरिराखेका छन भने केबल १४ प्रतिसत घरधुरीहरुले मात्र राम्रो तथा निर्धारित मापदण्ड अनुसारको सुविधास्तर उपभोग गरिराखेको अवस्था देखिनछ उक्त आवस्थाको विश्लेषण चित्र नं. १४ मा उल्लेख गरिएको छ। यस गाउँपालिकाका घरधुरीहरुको आधार बर्ष र गुरुयोजना निर्माण समायोजन गर्दाको घरधुरी र सुविधास्तर तलको तालिका नं १७ मा उललेख गरिएको छ भने बस्ती अनुसारको थप विस्तृत विवरण अनुसूची नं ११ मा उल्लेख गरिएको छ।

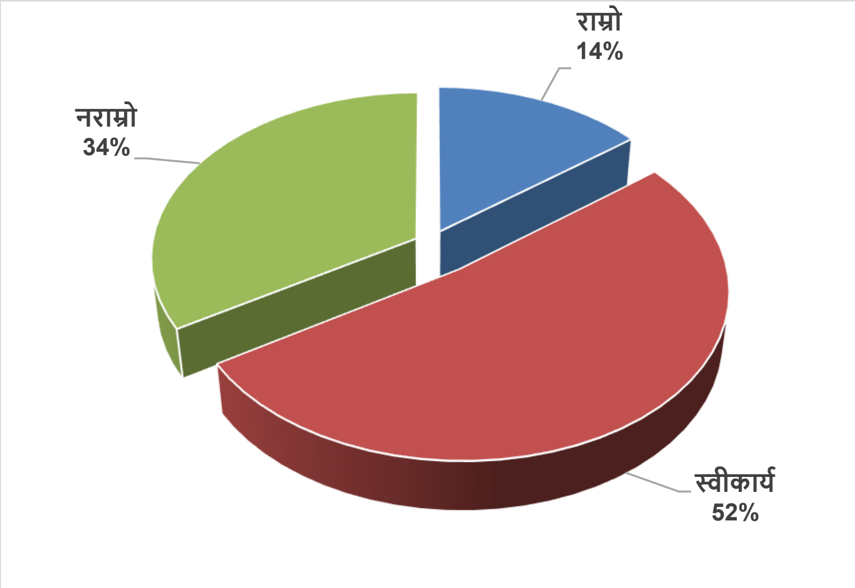

चित्र नं. १४ : घरधुरीहरुले वर्तमान खानेपानीको सुबिधास्तर विश्लेषण

तालिका नं. १७ : गाउँपालिकाको आधार बर्ष र गुरुयोजना समायोजन समयको घरधुरी र सुबिधास्तर

वडा नं.	आधार बर्षको घरधुरी र सुविधास्तर (२०७३-२०७४)				हालको घरधुरी र सुविधास्तर (२०७५)			
	जम्मा घरधुरी	राम्रो	स्वीकार्य	नराम्रो	जम्मा घरधुरी	राम्रो	स्वीकार्य	नराम्रो
१	१८६	४१	१४५	०	१८६	४१	१४५	०
२	१०४	११	३४	५९	१०४	११	३४	५९
३	१३९	०	९१	४८	१३९	०	९१	४८
४	१०४	२२	८२	०	१०४	२२	८२	०
५	१३०	४८	३६	४६	१३०	४८	३६	४६
६	१८१	०	४९	१३२	१८१	०	४९	१३२
जम्मा	८४४	१२२	४३७	२८५	८४४	१२२	४३७	२८५

स्रोत : जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको समिक्षा तथा समायोजन २०७५

३.३ विद्यमान सिँचाई योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारको अवस्था

३.३.१ विद्यमान सिँचाइ योजनाहरुको सञ्चालन अवस्था तथा लभान्वित घरधुरीहरु

यस गाउँपालिकाको कूल भु-भाग २४१३७४.९७ हेक्टर रहेको छ। उक्त भु-भाग मध्ये खेतीयोग्य जमिनको भु-भाग करिव १९२२.३५ मात्र रहेको छ। वडामा हाल सम्म बिभिन्न निकायको सहयोगमा परम्परागत सिँचाई कुलोका जम्मा १० वटा योजनाहरु निर्माण भएका छन। जस मध्ये २ वटा सन्तोषजनक अवस्थामा र ८ वटा बन्द अवस्थामा रहेको देखिन्छ। उक्त योजनाहरुवाट हाल ५४५ घरधुरीका ८६३ रोपनी खेतहरु सिंचित भएको देखिन्छ। योजनाहरुमा भएका स्रोतहरुको प्रयाप्तताका कारणले आगामि दिनहरुमा उक्त योजनाहरुको मर्मत सम्भार एवं स्तरोउन्नती गरी थप सिँचाई सेवा क्षेत्र बृद्धि गर्न सकिने सम्भावना प्रवल देनिन्छ। उक्त विद्यमान सिँचाई योजनाहरुको वडागत विवरण तालिका नं. १८ थप विस्तृत विवरण अनुसूची नं. १४ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. १८ : विद्यमान सिँचाई योजनाहरुको सञ्चालन अवस्था तथा लाभान्वित घरधुरीहरु

वडा नं.	योजनाहरुको संख्या		लाभान्वित घरधुरी	सिंचित क्षेत्रफल (रोपनीमा)	योजनाहरुको संचालन अवस्था			
	लघु सिंचाई	कुलो सिंचाई			राम्रो	सन्तोषजनक	आंशिक	बन्द भएका
१	०	१	१३६	१६५	०	०	०	१
२	०	४	१६३	३२८	०	१	०	३
३	०	१	३३	८०	०	१	०	०
४	०	०	०	०	०	०	०	०
५	०	१	३२	१३०	०	०	०	१
६	०	३	१८१	१६०	०	०	०	३
जम्मा	**०**	**१०**	**५४५**	**८६३**	**०**	**२**	**०**	**८**

स्रोत : साबिकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७४)

३.३.२ विद्यमान सिँचाई योजनाहरुको सस्थागत तथा मर्मत सम्भारको अवस्था

यस गाउँपालिकामा विद्यमान अवस्थामा रहेका १० वटा सिँचाइ योजनाहरुको संस्थागत तथा मर्मत सम्भारको अवस्था एकदमै कमजोर रहेको छ। कुनैपनी योजनामा दीगो संस्थागत अवधारणा अवलम्बन गरिएको छैन। उक्त योजनाहरुमा उपभोक्ता समिति गठन तथा दर्ता, मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको नियुक्ती र नियमित पानी शुल्क को व्यवस्था गरिएको छैन। यसकारण अगामी दिनमा यस गाउँपालिकामा योजनाहरु निर्माण गराउदा गाउँपालिका लगायत अन्य सरोकारबालाहरुले उ.स. स्तरमा दीगोपनाको औचित्य गराई योजनामा मर्मत सम्मभार तथा संस्थागत विकासका क्रियाकलापहरुलाई बढी प्राथमिकता दिनुपर्ने देखिन्छ। उक्त योजनाहरुको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको अवस्था अनुसूची नं. १४ मा उल्लेख गरिएकोछ।

३.४ ग्रामीण जलउर्जा

३.४.१ विद्यमान जलउर्जा तथा लाभान्वित क्षेत्रहरु

यस गाउँपालिकामा जलउर्जा क्षेत्रमा गुरुयोजना तयार हुदा सम्म जम्मा १६ वटा योजनाहरु सम्पन्न भएको देखिन्छ जसमा १२ वटा पानीघट्ट योजना छन भने बाँकी ४ वटा लघुजलबिद्युत् योजनाहरु रहेका छन। उक्त योजनाहरु मध्ये अधिकांश योजनाहरु आंनशिक रुपमा मात्र सञ्चालित छन। सञ्चालनमा रहेका घट्टका योजनाहरुवाट जम्मा ६०६ घरधुरीहरुले

कुटानी पिसानीको सेवा लिईराखेका छन भने लघुजलबिद्युत् योजनाको लाभान्वित घरधुरी १५२ रहेको छ। सञ्चालनमा रहेका योजनाहरुको वडागत विवरण तालिका नं. १९ र थप विस्तृत विवरण क्रमशः अनूसुचि नं. १६ र १७ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. १९ : विद्यमान जलर्जा क्षेत्रका योजनाहरु र सञ्चालन अवस्था

वडा नं.	परम्परागत/सुधारिएको पानी घट्ट योजनाहरु			लघु जलबिधुत योजनाहरु			
	योजनाहरुको संख्या	लाभान्वित घरधुरी संख्या	संचालनमा भएको योजना संख्या	योजनाहरुको संख्या	लाभान्वित घरधुरी संख्या	जडित क्षमता (किलोवाट)	संचालनमा भएको योजना संख्या
१	४	१८६	३	२	६६	०	२
२	३	२५	३	२	८६	०	२
३	२	३२	०	०	०	०	०
४	०	०	०	०	०	०	०
५	०	०	०	०	०	०	०
६	३	३६३	०	०	०	०	०
जम्मा	**१२**	**६०६**	**६**	**४**	**१५२**	**०**	**४**

स्रोत : साबिकका गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५)

३.४.२ विद्यमान जलउर्जा क्षेत्रका योजनाहरुको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारको संस्थागत अवस्था

यस गाउँपालिकामा जलउर्जाको क्षेत्रमा जम्मा १६ वटा योजनाहरु भएको देखिन्छ। विद्यमान अवस्थामा रहेका उक्त योजनाहरु मध्ये अधिकांश योजनामा दीगाो सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारको अभ्यास गरेको देखिदैन। लघुजलबिद्युत् तर्फका २ वटा योजनाहरु बाहेक बाँकी अन्य योजनाहरुमा नियमित महशुल, मर्मत सम्भार कोष तथा हेरालु तथा अपरेटरको नियुक्ती गरेको देखिदैन। अगामी दिनहरुमामा यस वडामा योजनाहरु निर्माण गराउदा योजनाको दीगाोपना, मर्मत सम्मभार तथा संस्थागत विकासका क्रियाकलापहरुलाई बढी प्राथमिकता दिनुपर्ने देखिन्छ।

३.५ वैकल्पिक तथा नबिकरणीय उर्जा

३.५.१ विद्यमान वैकल्पीक उर्जाको अवस्था

यस गाउँपालिकामा रहेका जम्मा ८४४ घरधुरीहरुमध्ये करिब ७३४ घरधुरीहरुले उर्जाको श्रोतको लागि नविकरणिय तथा वैकल्पिक उर्जा अर्न्तगत सोलारको प्रयोग गरीराखेको देखिन्छ। वायोग्याँसको अभ्यास भने गाउँपालिकामा कुनैपनी घरधुरीले गरेको देखिदैन। त्यसैगरी गाउँपालिकामा सुधारिएको चूलो प्रयोग गर्ने घरधुरीहरु पनी सतप्रतिसत नै रहेको देदिन्छ। गाउँपालिका भरीमा करिब ८२७ घरधुरीहरुमा सुधारिएको चुलो भएको अवस्था विद्यमान तथ्यांक विश्लेषण देखाउछ। यस गाउँपालिकाको वैकल्पिक उर्जा प्रयोगको वडागत अवस्था तलको तालिका नं. २० मा र टोल अनुसारको थप विस्तृत विवरण अनुसूची नं. ३ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. २० : गाउँपालिकाको वडागत रुपमा वैकल्पिक उर्जा प्रयोगको विद्यमान अवस्था

वडा नं.	जम्मा घरधुरी	सोलार प्रयोग गर्ने घरधुरी	वायोग्याँस प्रयोग गर्ने घरधुरी	सुधारिएको चुलो प्रयोग गर्ने घरधुरी
१	१८६	१५२	०	१८४
२	१०४	७०	०	१०४
३	१३९	१२२	०	१२४
४	१०४	७९	०	१०४
५	१३०	१३०	०	१३०
६	१८१	१८१	०	१८१
जम्मा	**८४४**	**७३४**	**०**	**८२७**

स्रोत : साबिकको गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको प्रतिवेदन विश्लेषण (२०७३–२०७५)

३.५.२ वातावरण तथा पर्यावरण संरक्षणको विद्यमान अवस्था

यस गाउँपालिकाको कूल भु-भाग २४१३७३.९७ हेक्टर रहेको छ र उक्त भु-भाग मध्ये बनजंगलको मात्रा एकदमै न्यून अर्थात ७७६९.६८ वा ३% रहेतापनी हाल अझै घट्दो अवस्थामा छ। यसका साथै जलबायु परिवर्तनको दिन प्रतिदिनको असरहरु, जनसंख्या बृद्धिदर, खेतीपाती, पशुपालनका कारण वनजंगल क्षेत्र बढी फाडानी भइराखेको छ भने अर्कोतर्फ गाउँपालिका क्षेत्रमा नदी कटान, बर्षातको भल, बाडी, तिब्र रुपको सडक लगायतका निर्माण गतिबिधिहरु र पहिरोहरुका कारणले गर्दा वातावरणमा असर गरेको छ। लामो अवधिसम्म जलस्रोतको सेवा लिन र पर्यावरणीय सन्तुलन कायम राख्न जलाधार क्षेत्र, वनजंगल क्षेत्रहरु संरक्षण गर्नु पर्ने देखिन्छ। जलउपयोग गुरुयोजना निर्माणको क्रममा प्राप्त तथ्यांक हेर्दा यस वडामा हालसम्म कुनैपनि वातावरण तथा पर्यावरण सम्बन्धी योजना, क्रियाकलापहरु सञ्चालन नभएको देखिन्छ ।

३.६ निर्माणाधिन जलस्रोत सम्बन्धी योजनाहरुको वर्तमान अवस्था

जलउपयोग गुरुयोजना समिक्षा तथा समायोजनको समयमा यस गाउँपालिकामा बिभिन्न क्षेत्रलाइ लक्षित गरि जम्मा २ वटा योजनाहरु निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको देखिन्छ । जस अन्तरगत १ वटा खानेपानी र १ वटा लघु जलबिद्युत योजनाहरु रहेको देखिन्छ । उक्त योजनावाट लाभान्वित हुने घरधुरी तथा योजना सम्वन्धि विस्तृत विवरण तालिका नं. २१ मा उल्लेख गरिएको छ भने थप विस्तृत विवरण अनुसूचि नं. १७ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. २१ : निर्माणाधिन योजनाहरु र लाभान्वित घरधुरी विवरण

क्र. सं.	योजनाहरुको क्षेत्र				जम्मा योजना संख्या	लाभान्वित घरधुरीहरु
	बहुउपयोगी	खानेपानी	सिंचाई	लघु जलबिद्युत्		
१	०	०	०	०	०	०
२	०	०	०	०	०	०
३	०	१	०	१	२	१३९
४	०	०	०	०	०	०
५	०	०	०	०	०	०
६	०	०	०	०	०	०
जम्मा	**०**	**१**	**०**	**१**	**२**	**१३९**

स्रोत : साबिकको गाविस स्तरीय जलउपयोग गुरुयोजनाहरुको समिक्षा तथा समायोजन २०७६

४ अध्याय : परिकल्पना तथा रणनीति

यस नाम्खा गाउँपालिकाको जलउपयोग गुरुयोजनाको समिक्षा तथा समायोजन कार्य स्थानीय जनप्रतिनिधीहरु लगायत विद्यमान सरोकारवालाहरुको व्यापक सहभागिता, सकृयता तथा चरणबद्ध कार्यतालिका अनुसार गाउँकालिकाका बस्तीहरुको वास्तविक अवस्था, विद्यमान स्रोत साधनहरुको सम्भावना तथा वर्तमानको वास्तविक आवश्यकतामा आधारित भई निर्माण गरिएको छ । गाउँपालिकाले पञ्चबर्षीय (आ.ब. २०७५/७६ देखी २०८०/८१) सम्मका लागि क्षेत्रगत रुपमा आवधिक परिकल्पनाहरु (VISION) निर्माण गरि गुरुयोजनाले निर्धारण गरेका योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई कार्यान्वयन गर्ने लक्ष्य कायम गरिएको छ। यस नाम्खा गाउँपालिकाले तपसिल बमोजिमका क्षेत्रगत परिकल्पनाहरु तथा योजना प्राथमिकीकरणका आधारहरु योजना तर्जुमा गोष्ठी मार्फत तय गरिएको छ ।

४.१ गाउँपालिकाको क्षेत्रगत परिकल्पना तथा योजना छनौटका आधारहरु

४.१.१ खानेपानी,सरसफाई तथा स्वच्छता क्षेत्रको आवधिक परिकल्पना तथा रणनीतिहरु

परिकल्पना (Vision)

“सफा सुरक्षित र दिगो बनाउ खानेपानी

दिगो विकास तथा पुर्ण सरसफाईमा नाम्खाको लागानी”

योजना छनौट तथा प्राथमिकीकरणका आधारहरु (Investment Policy Options)

१. अति गरिब तथा कठिनतामा परेका बर्गहरुलाई प्राथमिकता

२. कम लगानिमा धेरै जनसंख्या लाभान्वित हुने योजनहरुलाई प्राथमिकता

३. सेवा नपुगेको क्षेत्र तथा अति कठिनतामा रहेका बर्गहरुलाई प्राथमिकता दिन

४. असल ब्यवहार तथा प्रतिबद्धता भएका समुदायहरुलाई प्राथमिकता

४.१.२ सिँचाई तथा जीविकोपार्जन क्षेत्रको आवधिक परिकल्पना तथा रणनीतिहरु

परिकल्पना (Vision)

“हरिया तरकारी पहेला फलफुल जिवनको आवश्यक्ता
्बतावरण सफा राखी पानीको सही सदुपयोग गर्न हाम्रो प्रतिबद्धता”

योजना छनौट तथा प्राथमिकीकरणका आधारहरु (Investment Policy Options)

१. बहुउपयोगी क्षेत्रका योजनाहरुलाई प्राथमिकता

२. आय आर्जनलाई टेवा पुऱ्याउने तथा प्रति ईकाई बढी फाईदा हुने क्षेत्रलाई प्राथमीकता

३. प्रतिव्यक्ति कम लागत र बढी जनसंख्या लाभान्बीत हुने योजनाहरुलाई प्राथमिकता

४. बढी क्षेत्र समेटने तथा सेवा क्षेत्र बृद्धी गर्न सकिने योजनाहरुलाई प्राथमिकता

४.१.३ वातावरण तथा पर्यावरण क्षेत्रको आवधिक परिकल्पना तथा रणनीतिहरु

परिकल्पना (Vision)

योजना छनौट तथा प्राथमिकीकरणका आधारहरु (Investment Policy Options)

१. मुल संरक्षण (पुर्नधारण, पुर्नभरण, पुन प्रयोग) लाई प्राथमिकता

२. वृक्षारोपणका तथा पहिरो रोकथामका क्रियाकलापलाई प्राथमीकता

३. भु-क्षय रोकथाम तथा वायो इन्जीनीयरीङ जस्ता कृयाकलालाई प्राथमीकता

४.१.४ ग्रामीण जलउर्जा क्षेत्रको आवधिक परिकल्पना तथा रणनीतिहरु

परिकल्पना (Vision)

“नविकरणीय उर्जाको प्रयोग र घरघरमा बत्ति हाम्रो शान

मनब जिवनका लागि जलश्रोत संरक्षण नाम्खाको अभियान”

योजना छनौट तथा प्राथमिकीकरणका आधारहरु (Investment Policy Options)

१. आयआर्जन तथा जिविकोपार्जन लाई टेवा पुऱ्याउने क्षेत्रका योजनाहरुलाई प्राथमिकता

२. लक्षीत वर्गको बसोबास भएको क्षत्रलाई प्राथमिकता

३. बढी जनसंख्या लाभान्वीत हुने क्षेत्रका योजनाहरुलाई प्राथमिकता

४. मर्मत सम्भार तथा पुनः सञ्चालन गर्नु पर्ने योजनालाई प्राथमीकता

गाउँपालिकाको जलउपयोग गुरुयोजना निर्माणका क्रममा सहभागितात्मक आवश्यकता पहिचान र सामाजिक तथा प्राविधिक विश्लेषणको आधारमा पानीको उपयोग जस्तै खानेपानी, सिँचाई, साना–जलविद्युत, बहुउपयोग र अन्य प्रयोगको लागि जलस्रोतहरुको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विश्लेषणले वर्तमान पानीको अवस्था, पानीको मात्रा, व्यवस्थापनको चलन, समस्या र जलश्रोतको संभाव्य उपयोगको वारेमा विस्तृत जानकारी प्रदान गरेको छ । गुरुयोजना निर्माण क्रममा स्थानीय भूगोलमा बसोबास गर्ने जनसमुदाय, क्षेत्रगत विज्ञ जनप्रतिनिधी लगायतका सरोकारवाला व्यक्ति तथा संस्थाहरुलाई सामाजिक–प्राविधिक विश्लेषणको उपलब्धिहरुको वारेमा जानकारी दिने, कार्य योजना तयार गर्ने तथा योजना तर्जुमा तथा प्राथमिकिकरण कार्यशाला गोष्ठीहरु पालिकाका प्रत्येक वडाहरुमा आयोजना गरिएको थियो ।

गुरुयोजना तयारीमा संलग्न सरोकारवालाहरुले बिगतमा जलस्रोत क्षेत्रको अनुभव, उपलब्ध तथ्याङ्क माथीको छलफल तथा महशुसीकरणका आधारमा प्रस्तावित योजना तथा कार्यक्रमहरुको सूची तयार गरेका छन् । वडा स्तरको योजनाहरुको प्राथमिकीकरण पानीको कठिनाई, समावेशी, गरिबी, र सामाजिक स्वीकार्यता आदीको आधारमा गरिएको थियो भने गाउँपालिकास्तरमा योजनाहरुलाई पालिकाको आवधिक परिकल्पना र लगानी नीतिलाई विश्लेषण गरि गरिएको थियो । गुरुयोजनामा प्रस्तावित योजना तथा कार्यक्रमहरुका लागि लाग्ने लागत अनुमान गतविगतका प्राविधिक विश्लेषणहरु तथा प्रति व्यक्ति लागत का आधारमा योजनाहरुलाई सम्पादन गर्न लाग्ने अनुमानित लागत समेत अनुमान गरिएको छ ।

५ अध्याय : जलउपयोग गुरुयोजना

५.१ गाउँपालिकाको पञ्चवर्षीय तथा आवधिक योजना

यस नाम्खा गाउँपालिकामा विद्यमान जलस्रोतहरु, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अवस्था, आर्थिक तथा प्राविधिक पक्षहरुको अध्ययन र छलफल तथा जन आवश्यकतामा आधारित भई जलउपयोग गुरुयोजनाको अभिन्न अंग आवधिक योजना तयार गरिएको हो । आवधिक योजना अर्न्तगत गाउँपालिकाका ६ वटै वडाहरुमा योजना तर्जुमा मार्फत जम्मा सबै क्षेत्रका क्षेत्रगत १११ योजनाहरु पहिचान गरी प्राथमिकता क्रम सहित गुरुयोजनामा संलग्न गरिएका छन ।

प्रस्तावित योजनाहरुलाई योजनाको प्रकृति, कार्यान्वयनका लागि पर्न सक्ने बाह्य सहयोग, प्रविधि विकल्प, लागत अनुमान आदिलाई आधार मानी बिभिन्न क्षेत्रका क्षेत्रगत योजनाहरुको कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिका स्तरको प्राथमिकता क्रम अनुसारको छुट्टाछुट्टै सूची तयार गरिएको छ। योजना तर्जुमाको समयमा पालिकाबाट कार्यान्वयन गर्नका लागि पहिचान भएका जम्मा १११ क्षेत्रगत योजनाहरु मध्ये १० वटा बहु–उपयोगी योजना, ३१ वटा खानेपानी योजना, १३ वटा कुलो सिंचाई योजना, १ वटा लघु सिँचाई योजना तथा ७ वटा लघु जलविधुत योजना, १० वटा सुधारिएको पानीघट्ट र ३९ वटा बातावरण, पर्यावरण तथा मूल संरक्षण क्षेत्रका योजनाहरु छनौट भएका छन् । उक्त पञ्चवर्षीय योजनाहरुको अनुमानित लागत तथा प्रस्तावित घरधुरीहरुको विश्लेषण तलको चित्र नं. १५ मा गरिएको र थप क्षेत्रगत सारांश विवरण तलको तालिका नं. २३ मा राखिएको छ भने पंञ्चबर्षीय योजनाहरुको योजनागत विस्तृत विवरण अनुसूची १८ देखी २४ सम्ममा उल्लेख गरिएको छ ।

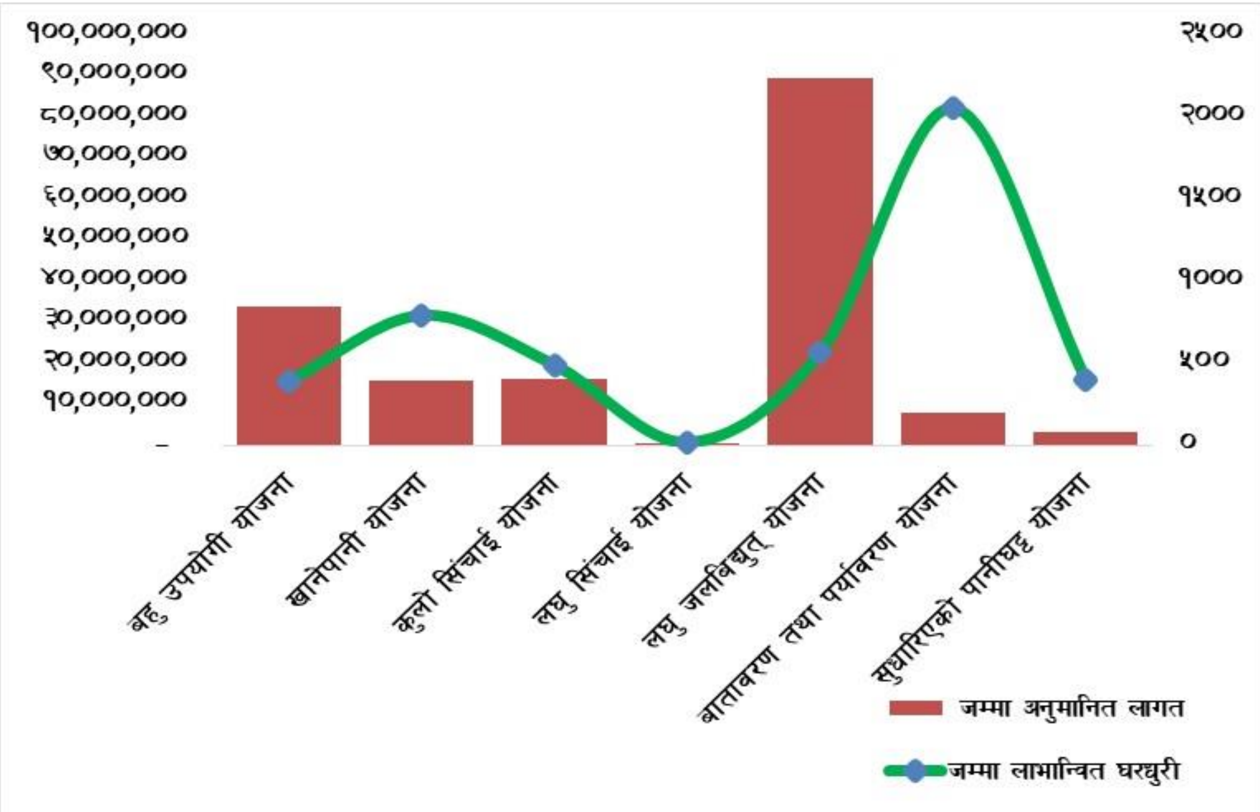

चित्र न. १५ : क्षेत्रगत योजनाहरुको अनुमानित लागत तथा प्रस्तावित घरधुरी विवरण

तालिका नं. २२ : पंञ्चबर्षीय योजनाहरुको सारांश विवरण

योजनाहरुको क्षेत्र / प्रकृति	जम्मा प्रस्तावित योजनाहरुको संख्या	जम्मा लाभान्वित घरधुरी	जम्मा अनुमानित लागत
बहु उपयोगी योजना	१०	३८९	३३,७८०,०००
खानेपानी योजना	३१	७९०	१५,८००,०००
कुलो सिंचाई योजना	१३	४८८	१५,९१५,०००
लघु सिंचाई योजना	१	१७	३००,०००
लघु जलबिद्युत् योजना	७	५५९	८९,४४०,०००
सुधारिएको पानीघट्ट योजना	१०	४००	३,०००,०००
वातावरण तथा मुल संरक्षण	३९	२०५१	७,८००,०००
जम्मा	**१११**	**२६४३**	**१५८,२३५,०००**

स्रोत : साबिकको जलउपयोग गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७६

५.१.१ बहुउपयोगी योजना प्रणाली

बहुउपयोगी योजना प्रणालीमा एक भन्दा बढी जलस्रोत विकासका क्रियाकलापहरु समावेश भएका हुन्छन् । यसप्रकारका योजनाले पानीको समुचित उपयोग गरी मूल संरक्षण र जलाधार व्यवस्थापनमा पनी सहयोग गर्दछ । बहुउपयोगी योजनाहरुको व्यवस्थापन बाट कम लगानीमा बढी फाईदा हुने तथा आयआर्जनमा समेत टेवा पुगने अवसर प्राप्त हुन्छ । वडा तथा गाउँपालिकास्तरीय आवश्यकता पहिचान तथा योजना तर्जुमाको समयमा यस गाउँपालिकामा बिभिन्न क्षेत्रलाई लक्षित गरि जम्मा १० बटा बहुउपयोगी क्षेत्रका योजनाहरु प्राथमिकीकरण गरिएका छन । उक्त योजनाहरुमा प्राय:जसो उर्जा र सिँचाईको सम्भावना बढी देखिएको छ । यसरी पहिचान गरिएका योजनाहरु भावि कार्यान्वयनको लागि गाउँपालिकामा सिफारिस गरिएका छन । उक्त योजनाहरुको वडागत विवरण तलको तालिका नं. २३ मा उल्लेख गरिएका छ भने प्राथमिकता क्रम अनुसारको सूची र थप विस्तृत विवरण अनुसूची नं १८ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. २३ : प्रस्तवित बहुउपयोगी योजनाहरुको विवरण

वडा नं	प्रस्तावित योजनाहरुको संख्या		प्रणालीमा आधारित योजना संख्या			घरधुरी	अनुमानित लागत
	नयाँ	मर्मत /पुन निर्माण /सेवा बिस्तार	CI+IWM	MHP+IWM	MHP+CI		
१	४	०	२	१	१	१४९	२०११५०००
२	०	०	०	०	०	०	०
३	२	०	२	०	०	१०३	५१४५०००
४	१	०	१	०	०	३९	२३८५०००
५	३	०	३	०	०	९८	६१३५०००
६	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	१०	०	८	१	१	३८९	३३,७८०,०००

स्रोत : साबिकको जलउपयोग गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७६

५.१.२ खानेपानी योजनाहरु

यस गाउँपालिलकाका उपभोक्ताहरुको विद्यमान खानेपानीको सुबिधास्तरलाइ मध्यनजर गरी गाउँपालिकामा जम्मा ३१ वटा खानेपानीका योजनाहरु प्रस्ताव गरी पञ्चवर्षीय योजनामा समावेश गरिएका छन् । उक्त प्रस्तावित योजनाहरुको भावी कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिका स्तरको प्राथमिकता क्रम निर्धारण गरी ३१ वटा योजनाहरु गाउँपालिकामा सिफारिस गरिएका छन। उक्त योजनाहरुको व्यवस्थापन पश्चात गाउँपालिकाको १ देखी ६ वटै बडाका ७९० घरधुरीहरुलाई सफा सुरक्षित खानेपानी उपलब्ध हुने सम्भावना देखिन्छ। प्रस्तावित खानेपानी योजनाबाट नसमेटीएका तथा बाँकी रहन गएका घरधुरीहरुलाई विद्यमान खानेपानी अर्न्तगत मर्मतका योजनाहरुमा समाबेश गरिएको छ। गाउँपालिकामा विद्यमान रहेका तथा प्रस्ताव गरिएका योजनाहरुको दीगो मर्मत सम्मार तथा नियमित सञ्चालन तथा व्यवस्थापन का लागि गाउँपालिकाले यस गुरुयोजनाको आगामी अध्यायमा उल्लेख गरेका विनियमहरुलाई लागु गरि उक्त सवै योजनाहरुलाई प्रकारकारी रुपमा सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ। यसरी तर्जुमा गरिएका योजनाहरुको वडागत विवरण तालिका नं. २५ मा र कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकामा सिफारिस गरिएका योजनाहरुको प्राथमिकता क्रम अनुसारको **अनुसूची- १९** मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. २४ : प्रस्तवित खानेपानी योजनाहरुको विवरण

वडा नं.	प्रस्तावित योजनाहरुको संख्या		प्रणालीका आधारमा योजना संख्या			लाभान्वित घरधुरी संख्या	अनुमानित लागत
	नयाँ	मर्मत/पुन निर्माण	पाईप प्रणाली	लिफ्ट	बर्षातको पानी संकलन		
१	९	०	९	०	०	२४८	४,९६०,०००
२	७	०	७	०	०	१९५	३,९००,०००
३	७	०	७	०	०	१४६	२,९२०,०००
४	२	०	२	०	०	२२	४४०,०००
५	५	०	५	०	०	१६१	३,२२०,०००
६	१	०	१	०	०	१८	३६०,०००
जम्मा	**३१**	**०**	**३१**	**०**	**०**	**७९०**	**१५,८००,०००**

स्रोत : साबिकको जलउपयोग गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७६

५.१.३ सिँचाई योजनाहरु

यस यस गाउँपालिकामा सिँचाईको विद्यमान अवस्था विश्लेषण गरी थप आधुनिक तथा परम्परागत सिँचाइका योजनाहरु तर्जुमा गरिएका छन्। जलउपयोग गुरुयोजना समायोजनको क्रममा जम्मा वटा कुलो सिँचाई योजना (परम्परागत सिँचाई) योजना तर्जुमा गरिएका छन्। प्रस्तावित तर्जुमा गरिएका १३ वटा परम्परागत सिँचाई आयोजनाहरुबाट गाउँपालिका भरी करिब १०६१ रोपनी क्षेत्रफल बराबरका खेतहरु सिंचित हुने सम्भावना देखिएको छ । प्रस्ताव गरिएका सबै सिँचाई योजनाहरु भावि कार्यान्वयनको लागि योजनाहरुको आकार र लगानीलाई मध्यनजर सबै योजनाहरु गाउँपालिकामा सिफारिस गरिएका छन । उक्त परम्परागत सिँचाई योजनाहरुको वडागत विवरण तालिका नं. २५ र प्राथमिकता क्रम अनुसारको सूची अनुसूची- २० मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. २५ : प्रस्तवित सिँचाई कुलो योजनाहरुको विवरण

वडा नं.	प्रस्तावित योजनाहरुको संख्या		लाभान्वित विवरण		अनुमानित लागत
	नयाँ	मर्मत /पुन निर्माण /सेवा बिस्तार	सिंचित रोपानी	घरधुरी	
१	०	०	०	०	
२	४	०	१५४	९४	२,३१०,०००
३	१	०	१३५	५९	२,०२५,०००
४	२	०	३४०	४५	५,१००,०००
५	३	०	३२६	१२३	४,८९०,०००
६	३	०	१०६	१६७	१,५९०,०००
जम्मा	**१३**	**०**	**१०६१**	**४८८**	**१५,९१५,०००**

स्रोत : साबिकको जलउपयोग गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७६

त्यसैगरि यस गाउँपालिकाको आयअर्जन तथा जीविकोपार्जनका कृयाकलापहरुलाई लक्षित गरी थप एउटा मात्र आधुनिक तथा लघु सिँचाई तर्फका योजना प्रस्ताव गरिएको छ । उक्त योजनाहरुको व्यवस्थापनपछी करिव १७ घरधुरीका २० रोपनी खेतहरुमा सिँचाई तथा आयआर्जनका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिने अनुमान गरिएको छ। योजना तर्जुमाको समयमा योजनाको लगानी र प्रकृति हेरी जम्मा १ वटा योजनाहरु भावि कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकामा नै सिफारिस गरिएको छ। प्रस्तावित लघु सिँचाई योजनाको वडागत विवरण तालिका नं. २६ मा उल्लेख गरिएका छ भने प्राथमिकता क्रम अनुसारको सूची अनुसूची- २१ उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. २६ : प्रस्तवित लघु सिँचाई योजनाहरुको विवरण

वडा नं.	प्रस्तावित योजनाहरुको संख्या		लाभान्वित विवरण		अनुमानित लागत
	नयाँ	मर्मत /पुन निर्माण /सेवा बिस्तार	सिंचित रोपानी	घरधुरी	
१	०	०	०	०	-
२	०	०	०	०	-
३	१	०	२०	१७	३००,०००
४	०	०	०	०	-
५	०	०	०	०	-
६	०	०	०	०	-
जम्मा	१	०	२०	१७	३००,०००

स्रोत : साबिकको जलउपयोग गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७६

५.१.४ ग्रामीण उर्जा योजना

गाउँपालिकाको विद्यमान उर्जाको अवस्थालाई विश्लेषण गरी गुरुयोजना समायोजनाका क्रममा ७ वटा लघु जलविद्युत योजनाहरु प्रस्ताव गरिएका छन । उक्त योजनाहरुको व्यवस्थापनपछी गाउँपालिकाका करिब ५५९ घरधुरीहरुलाई बिजुली बत्तिको सेवा पुर्‍याउन सकिने सम्भावना अनुमान गरिएको छ। उक्त योजनमाहरु मध्ये ४ वटा योजनालाई मर्मत सम्भार गरी सञ्चालनमा ल्याउन पर्ने देखिन्छ भने बाँकी ३ योजनाहरु नयाँ प्रस्ताव गरिएका छन । उक्त ७ वटै योजनाहरुलाई

भावि कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकामा नै सिफारिस गरिएको छ। उक्त योजनाहरुको वडागत विवरण तलको तालिका नं. २७ मा उल्लेख गरिएका छ भने प्राथमिकता क्रम अनुसारको सूची अनुसुची-२२ उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. २७ : प्रस्तवित लघुजलविद्युत् क्षेत्रका योजनाहरुको विवरण

वडा नं.	प्रस्तावित योजनाहरुको संख्या		लाभान्वित घरधुरी	लघु जलविद्युतको अनुमानित क्षमता	अनुमानित लागत
	नयाँ	मर्मत /पुन निर्माण /सेवा बिस्तार			
१	१	१	१२१		१९,३६०,०००
२	०	२	११२		१७,९२०,०००
३	०	०	०		
४	०	१	३५		५,६००,०००
५	१	०	१३०		२०,८००,०००
६	१	०	१६१		२५,७६०,०००
जम्मा	**३**	**४**	**५५९**		**८९,४४०,०००**

स्रोत : साबिकको जलउपयोग गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७६

त्यसै गरी गाउँपालिकाका अन्य वडाहरुको उर्जाको विद्यममान अवस्थालाई लक्षित गरी गाउँपालिकामा थप १० वटा सुधारिएको पानी घट्टका योजनाहरु तर्जुमा गरिएको छ। उक्त योजना मर्मत तथा पुर्न निर्माण गर्न सकिएमा वडाका करिब ४०० घरधुरीहरुलाई कुटानी/पिसानीको सेवा प्रयाप्त मात्रामा पुग्ने सम्भावना देखिन्छ। पहिचान भएका सबै योजना पुन निर्माण गर्नुपर्ने देखिन्छन र भावि कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकामा सिफारिस गरिएको छ। उक्त योजनाहरुका वडागत विवरण तालिका नं. २८ मा र प्राथमिकता क्रम अनुसारको सूची अनुसूची-२३ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. २८ : प्रस्तवित सुघारिएको पानीघट्ट क्षेत्रका योजनाहरुको विवरण

वडा नं.	प्रस्तावित योजनाहरुको संख्या		लाभान्वित घरधुरी	अनुमानित लागत
	नयाँ	मर्मत /पुन निर्माण /सेवा बिस्तार		
१	२	०	२६०	६००,०००
२	२	०	२०	६००,०००
३	३	०	१२०	९००,०००
४	०	०	०	-
५	१	०	०	३००,०००
६	२	०	०	६००,०००
जम्मा	१०	०	४००	३,०००,०००

स्रोत : साबिकको जलउपयोग गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७६

५.१.५ वातावरण तथा पर्यावरण

यस गाउँपालिकामा नदीको कटान, जंगल फडानी, बर्षातको भल तथा बाडी पहिरो र अपर्याप्त वातावरण संरक्षणका कारणले गर्दा जलवायु परिवर्तनले प्रत्यक्ष असर गरेको देखिन्छ । हाल भइरहेको जलवायु परिवर्तनका असरहरु अझ आक्रामक हुने संभावना रहेको देखिन्छ। यसबाट प्रत्यक्ष असर हुने क्षेत्रहरु विशेषगरी कृषि, वन जंगल, जलस्रोत र उर्जा, स्वास्थ्य र जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु पर्दछन् । गाउँपालिकामा वन जंगलको भु-भाग बढी भएतापनी क्रमशः घटदो तथा निकै चिन्ताजतक अवस्थामा छ । कम वृक्षारोपणका कारणले पानीका मुहानहरु सुक्ने क्रममा छन । बेला बेलामा जाने विभिन्न खाले पहिरो र नदी कटान, बन फडानी लगायत बाटोघाटो र सडक निर्माण जस्ता गतिविधिहरुका कारणले वातावरणलाई प्रत्यक्ष रुपमा असर परिरहेको छ ।

यसप्रकारका विविध समस्याहरुलाई न्यूनिकारण गर्न बातावरण पर्यावरण तथा जलबायुपरिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी विभिन्न क्रियाकलापहरु तय गरिएका छन् । जस अर्न्तगत पानीका स्रोतहरु संरक्षण, नदी कटान निन्त्रण,उचित ढल निकास र पहिरो नियन्त्रण, बहुउद्देश्यिय नर्सरी स्थापना तथा वृक्षारोपण जस्ता बिभिन्न खाले ३९ वटा योजनाहरुको सम्भावना अध्ययन गरी प्राथमिकिकरण गरेको छ । उक्त तर्जुमा गरिएका वातावरण तथा पर्यावरण सम्बन्धी योजनाहरुबाट वडाका शतप्रतिशत घरधुरीहरु लाभान्वित भई छिमेकी वडाहरुलाई समेत सेवापुग्ने सम्भावना छ । यसप्रकार आगामि दिनहरुमा यस वडामा विकास निर्माणका गतिबिधिहरु सञ्चालन संगसंगै यी क्रियाकलापहरुलाई बढी प्राथमिकता दिई सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसरी तर्जुमा गरिएक सबै योजनाहरु भावी कार्यान्वयनको लागि गाउँपालिकामा नै सिफारिश गरिएका छन । उक्त तर्जुमा गरिएका क्रियाकलाप तथा योजनाहरुको वडागत विवरण तलको तालिका नं. २९ मा र थप प्राथमिकता क्रम अनुसारको थप विववरण अनुसूची- २४ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. २९ : प्रस्तावित बातावरण तथा पर्यावरण क्षेत्रका योजनाहरुको विवरण

वडा नं.	प्रस्तावित योजनाहरुको संख्या		प्रणालीका आधारमा योजना संख्या				लाभान्वित घरधुरी	अनुमानित लागत
	नयाँ	मर्मत /पुनः निर्माण /सेवा बिस्तार	मुल संरक्षण/सुधार	घेरबार तथा वृक्षारोपण	बहुउद्देश्यिय नर्सरी स्थापना	तटबन्ध तथा भू-क्षय रोकथाम		
१	७	०	०	३	१	३	५०६	१,४००,०००
२	५	०	१	१	१	२	३४५	१,०००,०००
३	६	०	०	२	१	३	४०३	१,२००,०००
४	८	०	२	४	०	२	१६०	१,६००,०००
५	३	०	२	०	१	०	१६८	६००,०००
६	१०	०	४	५	१	०	४६९	२,०००,०००
जम्मा	**३९**	**०**	**९**	**१५**	**५**	**१०**	**२०५१**	**७,८००,०००**

स्रोत : साबिकको जलउपयोग गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७६

५.२ जलउपयोग गुरुयोजना कार्यान्वयन रणनीति

५.२.१ खानेपानी तथा सरसफाइ स्वच्छता रणनीति

जलउपयोग गुरुयोजनामा प्रथमिकीकरण गरिएका सबै क्षेत्रका क्षेत्रगत योजनाहरुको प्राथमिकता क्रम अनुसार परिचालन, कार्यान्वयन एवं दीगाो सञ्चालन व्यवस्थापन का लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले प्रदान गरेका अधिकारहरुको उपयोग गरि तपसिल क्षेत्रका बिनियमहरु निर्माण गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- पालिका स्तरमा सञ्चालन गरिने खानेपानी योजनाहरुमा अनिवार्य पानी शुल्क उठाउने प्रबन्ध गरिने छ ।
- योजनाहरुलाई नियमित सञ्चालन तथा व्यवस्थापन का लागि अनिवार्य रुपमा मर्मत सम्भार कोषको व्यवस्थापनगरिनेछ ।
- उपभोक्ता समितिले पालिकाको योजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापन नीतिको पुर्णपालना गर्दै योजना मर्मत सम्भार व्यवस्थापन सम्बन्धी क्रियाकलपाहरु सञ्चालन गर्नेछ ।
- खानेपानी योजनाहरु कार्यान्वयन गर्दा योजनाको तयारी चरण देखि नै उपभोक्ता समिति गठन ,मर्मत सम्भार कार्यकर्ता छनौट, क्षमता विकासका कृयाकलपरु आदिमा लैङ्गीक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण को भावनालाई समेटिएको हुनेछ ।
- प्रत्येक खानेपानी योजनाहरुमा पानी सुरक्षा योजना तयार गरि लागु गरिने छ साथै पानीको गुणस्तरमा ध्यान दिईने छ ।
- पालिका अर्न्तगतको क्षेत्रमा सक्षम सहकारी भएमा उपभोक्ता समिति सो सहकारीमा आबद्ध भई मर्मत सम्भार कोष बृद्धि तथा मर्मत सम्भार व्यवस्थापनमा मा सहकारी संग सहकार्य गर्नेछ ।
- पानीको मुहान संरक्षण र वरिपरिको वातावरण संरक्षण सम्बन्धी (चरिचरन क्षेत्र, प्लाष्टिक निषेधित क्षेत्र घोषणा, पानी मैत्री वृक्षारोपण) जस्ता नीति नियमहरु गाउँ र नगरसभा मार्फत पारित गरि कार्यान्वयन गर्नेछ ।
- सरोकारवालाहरुको सहभागितामा सरसफाइ सम्बन्धी विभिन्न दिवसहरुमा सहभागी भई गाउँपालिकास्तरको अभियानात्मक क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिने छन ।
- गाउँपालिका तथा वडाहरुसँग वरीपरीको तटीय क्षेत्रको जलउपयोग सम्वन्ध, मुहान विबाद आदी बिषयमा सहकार्य समन्वयका लागि छलफल गरि आवश्यक बिनियमहरु त्य गरी लागु गरिने छन ।
- गुरुयोजना कार्यान्वयनका अवधिमा यस गाउँपालिका क्षेत्रका नागरिकको खानेपानीमा सेवा स्तर बृद्धी गर्न नियमित समिक्षा तथा तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने कार्य गरिने छ ।
- गुरुयोजना कार्यान्वयनका अवधिमा यस पालिका क्षेत्रका नागरिकको खानेपानीमा सेवा स्तर बृद्धी गर्न नियमित समिक्षा तथा तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने कार्य गरिने छ।
- पानीको स्रोतहरुमा ह्रास हुन नदिन तथा स्रोत संरक्षणका लागि पानीका `पुनर्धारण, पुर्नभरण तथा पुनप्रयोगकालागि-3R प्रविधिकाबारे उपभोक्ता स्तरमा सचेतना क्रियाकलापहरुका साथै IEC (सूचना, शिक्षा, संचार) सामग्री निर्माण गरि नागरिक सचेतना बढाईने छ ।
- गाउँपालिका तथा वडा स्तरमा पानी क्षेत्रका बिबाद समाधानका लागि गुनासो सुनवाई संयन्त्र निर्माण गरिने छ ।
- जलस्रोत क्षेत्रका योजना कार्यान्वयन गर्दा संरचनाहरुको निर्माण गुणस्तर कायम गर्न प्राबिधिक जनशक्ति सहितको योजना कार्यान्वयन अवधि भरि निरन्तर अनुगमन गरिने छ ।
- योजनामा उपभोक्ताको अपनत्व बढाउन योजना संचालनका लागि उपभोक्ताको सहलगानी कोष योजना सञ्चालन पूर्ब नै तय गरि योगदान सुनिश्चितता गरिने छ ।
- उपभोक्ता तहको संस्थागत सुशासन (उ.स.रमुहान दर्ता, उ.स. बार्षिक साधारण सभा, नियमित बैठक, जन लेखा परिक्षण लगायत पारदर्शिता सम्वन्धि क्रियाकलाप आदी) कायम गर्न उ.स.को सम्झौता पूर्ब नै सुशासन प्रावधानहरु अनिवार्य रुपमा तयाग गरिने छन ।
- उपभोक्ता तथा सरोकारवालाहरुको संजाल निर्माण गरि अवलोकन भ्रमण, समन्वय, साझेदारी गरि राम्रा पक्षहरु सिकाई आदान/प्रदानको व्यवस्था गरिने छ

५.२.२ गुरुयोजनाको कार्यान्वयनमा सुशासन तथा लैंगिक समाबेशीकरण

यस जलउपयोग गुरुयोजनाको कार्यान्वयन प्रकृयामा पारदर्शीता, सहभागिता र जवाफदेहिता को अभ्यास मार्फत सुशासनको प्रवर्द्धन र लैङ्गीक समानता तथा सामाजिक समाबेशिकरण को सुनिश्चितता गराउन तपसिलका नीति लिईने छ ।

- प्रत्येक वर्ष यस गाउँपालिका लगायत अन्य कार्यरत संघ संस्थाहरुको जलश्रोत, सरसफाइ र स्वच्छता को क्षेत्रमा उपलब्ध बजेट समिक्षा गरी सो बारे सबै उपभोक्तालाई अग्रिम जानकारी गराइनेछ ।
- उपलब्ध बजेट तथा जलश्रोत, सरसफाइ र स्वच्छतासित सम्बन्धित अन्य सुचना तथा जानकारी मा सबै उपभोक्ताहरुको पहुँचका लागि आम संचार माध्यमको प्रयोग गरिनेछ ।
- यो जलउपयोग गुरुयोजना यस गाउँपालिका भित्र जलस्रोत , सरसफाइ र स्वच्छताका क्षेत्रमा गरिने सम्पुर्ण लगानीहरुको प्रमुख आधारको रुपमा रहनेछ । उपलब्ध बजेट तथा श्रोतसाधनले सम्भव भए सम्म परियोजनाहरु कार्यान्वयन गर्दा जलउपयोग गुरुयोजनामा उल्लेखित प्राथमिकता अनुरुपनै गरिनेछ ।
- जलउपयोग गुरुयोजना तर्जुमाको चरणमा झै यसको कार्यान्वयनमा समेत महिला हरुको समान सह्भागिता तथा दलित, जनजाती तथा पिछडिएको वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने गरी सम्बन्धित उपभोक्ताहरुको सकृय सहभागिता रहनेछ । परियोजनाहरुको निर्माण, सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार सम्बन्धित उपभोक्तहरुले गठन गरेको उपभोक्ता समितिको प्रत्यक्ष संलग्नतामा हुनेछ ।
- सबै उपभोक्ता समितिहरुमा सम्बन्धित क्षेत्रमा बसोवास गर्ने महिलाहरुको समान तथा बिभिन्न जात जातीहरुको समानुपातिक प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गरिनेछ । समितिका प्रमुख पदहरुमा समेत महिलाहरुको कम्तिमा ५०% सामाजिक बिभेदमा परेका जात जातीहरुको समानुपातिक प्रतिनिधित्व अनिवार्य गराईनेछ ।
- गुरुयोजना कार्यान्वयनमा उपभोक्ता समिति गठन तथा पुर्नगठन गर्दा लैङ्गिग समानता तथा सामाजिक समाबेशिकरण लाई ध्यान दिदै महिलाहरुको समान सह्भागिता तथा दलित, जनजाती तथा पिछडिएको वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने गरी पदाधिकारी तथा सदस्यहरु समावेश गरिनेछ ।
- यो जलउपयोग गुरुयोजना कार्यान्वयनको क्रममा महिला र सामाजिक बिभेदमा परेका जात जातीहरुको क्षमता अभिबृद्धीका लागि बिशेष पहल गरिनेछ । उनीहरुलाईनै लक्षित गरेर बिभिन्न क्षमता बिकास क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिनेछन । क्षमता विकासका कृयाकलापहरुको लागि सहभागी छनौट गर्दा समेत लैङ्गिग समानाता तथा सामाजिक समाबेशिकरण लाई ध्यान दिनुपर्नेछ ।
- स्रोत र साधनले भ्याए सम्म यस अन्तर्गत निर्माण गरिने सबै भौतिक संरचनाहरुलाई महिला,बालबालीका, अपाङ्ग र बृद्ध मैत्री बनाइनेछन । मुख्यतया खानेपानी र सरसफाइ परियोजनाका सबै संरचनाहरु महीलाहरुको महिनावारीको बेलाको स्वच्छता व्यवस्थापन र उनीहरुको घरायसी कार्यबोझ न्यूनिकरण हुनेगरी निर्माण गरिनेछन ।
- यस गुरुयोजना अर्न्तगत निर्माण गरिने सबै योजनाहरुमा सुशासन नीति अगाल्दै अनिवार्यरुपमा सार्वजनिक सुनवाई, सार्वजनिक समिक्षा र सार्वजनिक परिक्षण गरिनेछन । यी सबैमा कार्यहरुमा आम उपभोक्ता र सेवा प्रदायक बीचको अर्न्तकृया र संवादलाई बिशेष जोड दिइनेछ । परियोजनाहरुका भौतिक संरचनाहरु र तिनले प्रदान गर्ने सेवाको गुणस्तर र दीगोपनाको लागि उक्त योजना कार्यान्वयन गर्ने संस्था पूर्णरुपमा जवाफदेहि हुनेछ

६ अध्याय : जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना

६.१ नाम्खा गाउँपालिकाको जीविकोपार्जन कार्यान्वयन आवधिक योजना

यस गाउँपालिकाले ६ वटै वडाहरुको जीविकोपार्जनको अवस्था अवस्था विश्लेषण पछि गाउँपालिका पदाधिकारीहरु र सरोकारवाला निकायहरु बीच बृहत छलफल गरी सहभागितात्मक प्रक्रियाबाट यो जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना तयार पारेको छ । स्थानीय जनताको चाहना, संभावना, स्थानीय श्रोत साधनको उपलब्धता, प्राविधिक र सामाजिक सहजता जस्ता तत्वहरु पनि योजना तर्जुमा गर्दा विचार गरिएको थियो । समुदायको आवश्यकता पहिचान गा.पा. स्तरिय योजना तर्जुमा गोष्ठी मार्फत गरिएको थियो । उक्त योजना निर्माण गर्दा मुख्यतया विद्यमानमा बस्तु तथा सेवाको अवस्था, उत्पादनको अवस्था, ब्यवसाय तथा उद्यमशिलताको अवस्था र बजारको अवस्थाको विश्लेषणको आधारमा जीविकोपार्जनका सम्भावित सम्बन्धित क्षेत्रहरुमा सम्बोधन गर्ने गरी तयार पारिएको छ । खासगरी पालिकाका समुदायको जीविकोपार्जन सुधार गर्नको लागि वस्तु तथा सेवा सम्बन्धि, उत्पादन सम्बन्धि, ब्यवसाय तथा उद्यमशिलता सम्बन्धि र बजार सम्बन्धि सह क्षेत्रहरुको समानुपातिक तथा बैज्ञानिक तवरले कियाकलापहरुको संयोजन गरी दीगोपनको लागि कार्यान्वयन गर्न विशेष ध्यान दिई योजना तयार गरिएको छ । यसका साथसाथै पालिकाका प्रत्येक घरधुरीमा पोषण बृद्धि तथा खाद्य सुरक्षालाई मध्यनगर गरी ५ वर्ष भित्र "प्रत्येक घरधुरी ब्यवस्थित घरवारी" भन्ने मूल मन्त्रलाई ध्यानमा राखी पालिकाका प्रत्येक घरधुरीमा ब्यवस्थित घरवारीलाई निरन्तरता दिइने छ । कृषिको क्षेत्रमा उत्पादन बृद्धि गर्नको लागि सम्भाब्यताका आधारमा सिंचाई योजना निर्माणमा बिशेष जोड दिइएको छ , जुन जलउपयोग गुरुयोजनाको सिंचाई शिर्शक अन्तरगत यस पालिकाका लागि प्रस्ताव गरिएका सिंचाई योजनाहरु उल्लेख गरिएको छ । पालिकाले मुख्यतया हरेक क्षेत्रहरुको कियाकलापहरुलाई प्राथमिकता दिएको छ, जसमा वस्तु तथा सेवाको क्षेत्र, उत्पादनको क्षेत्र, ब्यवसाय तथा उद्यमशिलताको क्षेत्र र बजारको क्षेत्र रहेका छन् । हरेक क्षेत्रमा छुट्टाछुट्टै प्राथमिकताक्रम तोकिएको छ । प्राथमिकताको क्षेत्रगत विवरण तलको तालिका नं ३० माउल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. ३० : पालिकाको समग्र जीविकोपार्जनको पञ्चवर्षीय योजना विवरण

क्षेत्र	**कुल प्रस्ताव गरिएका कियाकलापहरु**	**लाभान्वित हुने घरधुरी वा ब्यक्ति**	**अनुमानित कुल लागत रु.**
बस्तु तथा सेवा विकास तथा विस्तार सम्बन्धि कियाकलापहरु	४	१४	
उत्पादन सम्बन्धि कियाकलापहरु (सह क्षेत्रहरु)	३	४९०	
ब्यवसाय तथा उद्यमशिलता सम्बन्धि कियाकलापहरु (क्षेत्रहरु)	७	१२९	
बजार विकास तथा प्रवर्द्धन सम्बन्धि कियाकलापहरु	५	२३	
जम्मा	**१९**	**६५६**	

श्रोत : गाउँपालिका स्तरिय सम्भाब्यता अध्ययन तथा योजना तर्जुमा २०७६

६.१.१ बस्तु तथा सेवा विकास र विस्तार क्षेत्रका कियाकलापहरु

समुदायको जीविकोपार्जन सुधारको लागि अति आवश्यक बस्तु तथा सेवासँग सम्बन्धित जीविकोपार्जनका क्षेत्रहरुमा पालिकास्तरमा संचालन हुने कियाकलापहरु समावेश भएका छन् । यस प्रकारका कियाकलापहरुले कृषकहरु तथा उद्यमी ब्यवसायिहरुका लागि आवश्क पर्ने उत्पादनका साधनहरु र प्राविधिक सेवाहरु प्रदान गरी जीविकोपार्जनमा टेवा पु¥याउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछन् । कृषक तथा उद्यमी ब्यवसायिहरुलाई आवश्यक परेको बस्तु तथा सेवा स्थानीयस्तरमै उपलब्ध हुने हुँदा आवश्यक परेको बेला उनीहरुले लिन सक्छन र त्यसबाट अधिकतम फाइदा लिन सक्छन् । गाउँपालिकाको आवश्यकता पहिचान, वस्तु तथा सेवा उपलब्धताको विश्लेषण र समुदायको आवश्यकता पहिचान गर्न सेवा मागको सम्भावना, स्थानीय स्रोत ब्यक्तिहरुको उपलब्धता, ब्यवसायिक उत्पादनको संम्भावना, सेवा प्रदायकहरुको उपस्थिति जस्ता

छनौटका आधारहरु प्रस्तुत गरी सो को आधारमा विश्लेषण गरी क्रियाकलापहरु पहिचान गरी प्राथमिकता तय भएका छन् । उक्त पहिचान भएका कृयाकलापहरुको सुचि तालिका नं.३१ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ३१ : पालिकाको बस्तु तथा सेवा विकास र विस्तारको पञ्चवर्षीय योजना विवरण

क्षेत्र	कुल प्रस्ताव गरिएको संख्या	आ.व.अनुसारको लक्ष्य				
		२०७५/०७६	२०७६/०७७	२०७७/०७८	२०७८/०७९	२०७९/०८०
एग्रोभेट स्थापना	१	०	१	०	०	०
स्थानीय कृषि स्रोत ब्यक्ति विकास	६	०	३	२	१	०
सामुदायिक पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता विकास	६	०	३	२	१	०
कृषि सहकारी विकास	१	०	१	०	०	०
जम्मा	१४	०	८	४	२	०

श्रोत : गाउँपालिका स्तरिय सम्भाब्यता अध्ययन तथा योजना तर्जुमा २०७६

यस पालिकामा बस्तु र सेवा विकास तथा विस्तारसँग सम्बन्धित जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरुमा १ वटा एग्रोभेट स्थापना, ६ वटा स्थानीय कृषि स्रोत ब्यक्ति, ६ वटा सामुदायिक पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता, १ वटा कृषि सहकारी संस्था गरी जम्मा १४ वटा कृयाकलापहरु विकास तथा विस्तार गरी समुदायको जीविकोपार्जन प्रवर्द्धनका लागि पाँच वर्ष भित्र सम्पन्न गर्ने गरी लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ । बस्तु र सेवा विकास तथा विस्तार क्षेत्रहरुका कृयाकलापहरुको वडागत विवरण तलको विवरण **तालिका नं. ३२** मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. ३२ : गाउँपालिकाको बस्तु र सेवा विकास तथा विस्तार सम्बन्धीपञ्चवर्षीय योजनाको वडागत विवरण

क्षेत्र	कुल प्रस्ताव गरिएको संख्या	वार्ड वा स्थान सहजता अनुसारको लक्षित संख्या					
		१	२	३	४	५	६
एग्रोभेट स्थापना	१	०	०	०	१	०	०
स्थानीय कृषि स्रोत ब्यक्ति विकास	६	१	१	१	१	१	१
कृषि सहकारी विकास	१	०	०	०	१	०	०
सामुदायिक पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता विकास	६	१	१	१	१	१	१
जम्मा	१४	२	२	२	४	२	२

श्रोत : गाउँपालिका स्तरिय सम्भाब्यता अध्ययन तथा योजना तर्जुमा २०७६

सो लक्ष्य पूरा गर्नको लागि पालिकाको आफ्नो लगानीको साथै दातृ निकाय, गैरसरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्रबाट सहयोगको आशा गरिएको छ । यी क्रियाकलापहरुबाट पालिकाका सबै घरधुरीहरुले सेवा पाउने छन् भने सो क्षेत्रमा संलग्न ब्यक्तिहरुले स्थानीयस्तरमा रोजगारी तथा स्वरोजगारी प्राप्त गर्नेछन् ।

६.१.२ उत्पादन सम्बन्धीक्षेत्रका क्रियाकलापहरु

समुदायको जीविकोपार्जन सुधारको लागि अति आवश्यक विभिन्न क्षेत्रको उत्पादनसँग सम्बन्धित जीविकोपार्जनका क्षेत्रहरुमा पालिकास्तरमा संचालन हुने क्रियाकलापहरु समावेश भएका छन् । यस प्रकारका क्रियाकलापहरुले कृषकहरु तथा उद्यमी ब्यवसायिहरुका लागि ठाउँ सुहाउँदो र कच्चा पदार्थमा आधारित सहक्षेत्रहरुको पहिचान गरी जीविकोपार्जनमा टेवा पुर्‍याउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछन् । कृषक तथा उद्यमी ब्यवसायिहरुलाई बजारको माग अनुसार उत्पादन गर्न सके कृषकहरुको आयस्तर वृद्धि तथा जीविकोपार्जन सुधार गर्न सकिने हुन्छ । यसरी जीविकोपार्जन सुधारका लागि कृषिमा आधारित खेतीहरु जस्तैः तरकारी, फलफूल, पशुपालन, माहुरी पालन, मसलाखेती, नगदेबालीहरु, आदि जस्ता सहक्षेत्रहरु यस पालिकाको लागि उपयुक्त देखिन्छन् । पालिकाको आवश्यकता पहिचान तथा सम्भाब्यता, लाभान्वित हुने जनसंख्या, बजारको माग, सडकको पहुँच, विद्यमान प्रयासहरु वा लगानी इतिहास, लगानीको सम्भावना जस्ता छनौटका आधारहरु प्रस्तुत गरी सो को आधारमा विश्लेषण गरी बिभिन्न क्रियाकलापहरु प्राथमिकीकरण गरिएका छन । यसरी पहिचान भई प्राथमीकिकरण गरिएका कृयाकलापहरुको बिस्तृतसुचि तालिका नं. ३३ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. ३३ : गाउँपलिकाको जीविकोपार्जनका सम्बन्धी कृषिमा आधारित समग्र योजनाको विवरण

सहक्षेत्र	कुल समेट्ने घरधुरीहरु	आ.व.अनुसारको लक्ष्य				
		२०७५/०७६	२०७६/०७७	२०७७/०७८	२०७८/०७९	२०७९/०८०
व्यवसायिक तरकारी खेती	४००	०	१७५	१२५	१००	०
व्यवसायिक फलफूल खेती	५७	०	२५	२२	१०	०
व्यवसायिक गैरकाष्ट वन पैदावार खेती	३३	०	१५	१०	८	०
जम्मा	**४९०**	**०**	**२१५**	**१५७**	**११८**	**०**

श्रोत : गाउँपालिका स्तरिय सम्भाब्यता अध्ययन तथा योजना तर्जुमा २०७६

यस पालिकामा समुदायको जीविकोपार्जनका लागि कृषिमा आधारित उत्पादनसँग सम्बन्धित जीविकोपार्जनका कियाकलापहरुमा ४०० घरधुरीमा व्यवसायिक तरकारी खेती, ५७ घरधुरीमा व्यवसायिक फलफूल खेती, ३३ घरधुरीहरुले गैरकाष्ट बन पैदावारहरुको व्यवसायिक रुपमा उत्पादनगरी समुदायको जीविकोपार्जन प्रवर्द्धनका लागि पाँच वर्ष भित्र सम्पन्न गर्ने गरी लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ। साथै उत्पादनका कृर्षीमा आधारित सहक्षेत्रहरुको वडागत विवरण तलको **तालिका ३४** मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ३४ : गाउँपलिकाको जीविकोपार्जनका सम्बन्धी कृषिमा आधारित योजनाको वडागत विवरण

सहक्षेत्र	कुल समेट्ने घरधुरी	वार्ड अनुसारको लक्षित घरधुरी					
		१	२	३	४	५	६
व्यवसायिक तरकारी खेती	४००	१५०	७५	५०	७५	५०	०
व्यवसायिक फलफूल खेती	५७	१५	७	१०	१५	१०	०
व्यवसायिक गैरकाष्ट वन पैदावार खेती	३३	५	१०	५	३	१०	१५
जम्मा	४९०	१७०	९२	६५	९३	७०	१५

श्रोत : गाउँपालिका स्तरिय सम्भाब्यता अध्ययन तथा योजना तर्जुमा २०७६

सो लक्ष्य पूरा गर्नको लागि पालिकाको आफ्नो लगानीको साथै दातृ निकाय, गैरसरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्रबाट सहयोगको आशा गरिएको छ। यी कियाकलापहरुबाट सम्बन्धित सहक्षेत्रमा व्यवसायिक रुपमा लाग्ने घरधुरीहरुको दीगो जीविकोपार्जन सुधार हुनेछ भने सो क्षेत्रमा संलग्न व्यक्तिहरुले स्थानीयस्तरमा रोजगारी तथा स्वरोजगारीको अवसर प्राप्त गर्नेछन्।

६.१.३ ब्यवसाय तथा उद्यमशिलता विकास सम्बन्धी कियाकलापहरु

समुदायको जीविकोपार्जन सुधार तथा आय बृद्धिको लागि ब्यवसाय तथा उद्यमशिलता विकास र प्रवर्द्धन महत्वपूर्ण क्षेत्रको रुपमा पहिचान भएको छ। पालिकामा हालसम्म खासै कृषिमा आधारित ब्यवसाय र उद्यमहरु संचालनमा रहेको पाइदैन्। उत्पादनका श्रोतहरुको उपलब्धता, कच्चा पदार्थको सहज उपलब्धता, प्रविधिसँग सम्बन्धित ज्ञानको प्रयाप्तता, सिपको विकास, बजारको उपलब्धता जस्ता कुराहरुले ब्यवसाय तथा उद्यमलाई प्रभाव पारेको हुन्छ। यस पालिकाको हालको अवस्था विश्लेषण गर्दा स्थानीयहरुको जीविकोपार्जनमा सुधार ल्याउन सक्ने सम्भावनाको आधारमा पालिकास्तरमा संचालन हुने कियाकलापहरु समावेश भएका छन्। यस प्रकारका कियाकलापहरुले कृषकहरु तथा उद्यमी ब्यवसायिहरुका लागि ठाउँ सुहाउँदो र कच्चा पदार्थमा आधारित सहक्षेत्रहरुको पहिचान गरी जीविकोपार्जनमा टेवा पुऱ्याउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछन्। कृषक तथा उद्यमी ब्यवसायिहरुलाई बजारको माग अनुसार उत्पादन गर्न सके कृषकहरुको आयस्तर वृद्धि तथा जीविकोपार्जन सुधार गर्न सकिने हुन्छ। यसरी जीविकोपार्जन सुधारका लागि कृषिमा आधारित ब्यवसायहरु र उद्यमहरु जस्तैः आलु चिप्स बनाउने, जिम्बु प्रशोधन तथा बजारिकरण, तोरी , खामु चुली तेल प्रशोधन, सिस्नु प्रशोधन, डाले चुक

प्रशोधन तथा बजारिकरण, मौरीपालन तथा मह प्रशोधन, काष्ठ उद्योग, आदि जस्ता ब्यवसाय तथा लघु तथा सानाउद्योगहरु यस पालिकाको लागि उपयुक्त देखिन्छन् । पालिकाको आवश्यकता पहिचान तथा सम्भाब्यता, कच्चा पदार्थको उपलब्धता, बजारको माग, बजारको पहुँच, लगानीको सम्भावना, उपलब्ध प्रविधि जस्ता छनौटका आधारहरु प्रस्तुत गरी सोहीको बिष्लेशणको आधारमा बिभिन्न कियाकलापहरु पहिचान गरी प्राथमिकीकरण गरिएका छन् । यसरी प्राथमिकीकरण गरिएका लघुउद्यमशिलता सम्बन्धि कृयाकलाप तथा योजनाहरुका पञ्चबर्षिय सुचि तलको तालिका नं. ३५ मा उल्लेख गरिएको छ

तालिका नं. ३५ : गाउँपलिकाको ब्यवसाय तथा उद्यमशिलता विकास सम्बन्धी योजनाको विवरण

सहक्षेत्र	कुल ब्यवसायि तथा उद्योगी संख्या	आ.व.अनुसारको लक्ष्य				
		२०७५/०७६	२०७६/०७७	२०७७/०७८	२०७८/०७९	२०७९/०८०
आलु चिप्स	१८	०	१०	५	३	०
काष्ठ फर्निचर उद्योग	६	०	३	२	१	०
जिम्बु प्रशोधन तथा बजारिकरण	२५	०	१५	५	५	०
तोरी , खामु चुली तेल प्रशोधन	३०	०	१५	१०	५	०
मौरीपालन	२०	०	१०	५	५	०
सिस्नु प्रशोधन	३०	०	१५	१०	५	०
डाले चुक प्रशोधन तथा बजारिकरण	१३	०	६	४	३	०
जम्मा	**१२९**	**०**	**७४**	**४१**	**२७**	**०**

स्रोत : गाउँपालिका स्तरीय सम्भाब्यता अध्ययन तथा योजना तर्जुमा २०७५

माथि उल्लेखित लक्ष्य पूरा गर्नको लागि पालिकाको आफ्नो लगानीको साथै दातृ निकाय, गैरसरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्रबाट सहयोगको आशा गरिएको छ । यी कियाकलापहरुबाट सम्बन्धित सहक्षेत्रमा ब्यवसायिक रुपमा लाग्ने घरधुरीहरुको दीगो जीविकोपार्जन सुधार हुनेछ भने सो क्षेत्रमा संलग्न ब्यक्तिहरुले स्थानीयस्तरमा रोजगारी तथा स्वरोजगारीको अवसर प्राप्त गरी सेवा प्रदान गर्नेछन् ।

६.१.४ बजार विकास तथा प्रवर्द्धन सम्बन्धीक्षेत्रका कियाकलापहरु

समुदायको जीविकोपार्जन सुधार तथा उत्पादित बस्तुहरुको सहज बिकीको लागि बजारको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । उत्पादन भएका कृषिजन्य बस्तुहरुको बजार विकास तथा प्रवर्द्धनका यस पालिकामा संचालन हुने आवश्यक कियाकलापहरु समावेश भएका छन् । यस प्रकारका कियाकलापहरुले कृषकहरु तथा उद्यमी ब्यवसायिहरुले उत्पादन गरेका चीजबस्तुहरु सहजै रुपमा बिकी वितरण गरी आय बृद्धिमा टेवा पुर्‍याउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछन् ।कृषक तथा उद्यमी ब्यवसायिहरुले उप्पादन गरेका बस्तु तथा सेवाहरु स्थानीयस्तरमै बिकी हुने हुँदा उत्पादकहरुलाई अप्ठ्यारो पर्ने र उत्पादन त्यसै खेर फाल्नु पर्ने अवस्था रहदैन र त्यसबाट अधिकतम फाइदा लिन सक्छन् । पालिकाको हालको अवस्था, उत्पादनको मात्रा, उत्पादनको सम्भावना, उत्पादनको इतिहास, हालको बजारको अवस्थिति, सबल सहकारीको अवस्थिति जस्ता छनौटका आधारहरु प्रस्तुत गरी सो को आधारमा विश्लेषण गरी कियाकलापहरु पहिचान गरी प्राथमिकता तय भएका छन् । पालिकाकाको कुर्षि उपजहरुको बजारिकरणका लागि पहिचान गरिएका प्रास्तवित संरचानाहरुको पञ्चवर्षिय विवरण तलको तालिका नं. ३६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ३६ : गाउँपलिकाको पालिकाको बजार विकास तथा प्रवर्द्धन पञ्चवर्षीय योजना विवरण

क्षेत्र	कुल प्रस्ताव गरिएको संख्या	आ.व.अनुसारको लक्ष्य				
		२०७५/०७६	२०७६/०७७	२०७७/०७८	२०७८/०७९	२०७९/०८०
सहकारी स्थापना	१	०	१	०	०	०
संकलन केन्द्र निर्माण	२	०	१	१	०	०
स्टोरेज घर निर्माण	१	०	१	०	०	०
हाट बजार संचालन	१	०	०	१	०	०
सोलार डायर	१८	०	१०	५	३	
जम्मा	**२३**	**०**	**१३**	**७**	**३**	**०**

श्रोत : गाउँपालिका स्तरिय सम्भाब्यता अध्ययन तथा योजना तर्जुमा २०७६

यस पालिकामा उत्पादित बस्तुहरुको ब्यवस्थित बजार विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि छनौट भएका क्रियाकलापहरुमा १ वटा कृर्षि सहकारी स्थापना, १ वटा स्टोरेज घर, २ वटा संकलन केन्द्र निर्माण, १ वटा स्थानमा हाट बजार संचालन, १८ वटा सोलार डायर गरी जम्मा २३ संरचनाहरुको विकास तथा विस्तार गरी समुदायले उत्पादन गरेका बस्तुहरुको सहज बिक्री वितरणको अवस्था सृजना गर्नका लागि पाँच वर्ष भित्र सम्पन्न गर्ने गरी लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ। साथै उत्पादक तथा व्यवसायीहरुको ढुवानी सहजताको आधारमा संरचनाहरुको वडागत वा स्थान विशेषको आधारमा योजनाको विवरण तलको तालिका नं. ३७ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ३७ : गाउँपलिकाको बजार विकास तथा प्रवर्द्धन सहजताको आधारमा स्थान वा वडागत योजना विवरण

क्षेत्र	कुल प्रस्ताव गरिएको संख्या	वार्ड वा स्थान सहजता अनुसारको लक्षित संख्या					
		१	२	३	४	५	६
सहकारी स्थापना	१	०	०	०	१	०	०
संकलन केन्द्र निर्माण	२	०	०	०	१	१	०
स्टोरेज घर निर्माण	१	०	०	०	१	०	०
हाट बजार संचालन	१	०	०	०	१	०	०
सोलार डायर	१८	३	३	३	३	३	३
जम्मा	२३	३	३	३	७	४	

श्रोत : गाउँपालिका स्तरिय सम्भाब्यता अध्ययन तथा योजना तर्जुमा २०७६

मथि उल्लेखित लक्ष्य पूरा गर्नको लागि पालिकाको आफ्नो लगानीको साथै दातृ निकाय, गैरसरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्रबाट सहयोगको आशा गरिएको छ। यी क्रियाकलापहरुबाट पालिकाका सबै घरधुरीहरुले सेवा पाउने छन् भने सो क्षेत्रमा संलग्न ब्यक्तिहरुले स्थानीयस्तरमा रोजगारी तथा स्वरोजगारी प्राप्त गर्नेछन्।

६.१.५ घरवारी व्यवस्थापनतथा सिँचाई योजना

यस जिविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना अन्तरगत गाउँपालिकाका प्रत्येक घरधुरीहरुमा यसका प्रत्येक घरधुरीमा पोषण बृद्धि तथा खाद्य सुरक्षालाई मध्यनगर गरी ५ वर्ष भित्र "प्रत्येक घरधुरी ब्यवस्थित घरवारी" भन्ने मूल मन्त्रलाई ध्यानमा राखी पालिकाका प्रत्येक घरधुरीमा ब्यवस्थित घरवारीलाई निरन्तरता दिइने लक्ष कायम गरिएको छ।

यस पालिकामा जीविकोपार्जन र लघुउद्यमको प्रशस्त संभावनाहरुको साथै पोषण बृद्धिका लागि घरवारी ब्यवस्थापन पनि गर्नु पर्ने देखिन्छ। विभिन्न संघसंस्थाको सहयोगमा जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु संचालन हुँदै आएको देखिएपनि

व्यवस्थित घरवारीको निरन्तरताको अभाव देखिन्छ। घरवारी व्यवस्थापन अन्तर्गत तरकारी खेती र फलफूल खेती प्रमुख रुपले कार्यान्वयन गर्न सकिन्छ। हाल गरिरहेको प्रयास र समुदायको चाहना अनुसार खासगरी मौसमी तथा बेमौसमी तरकारी खेती, फलफूल खेती, मसलाखेती, पशुवस्तुको लागि डालेघाँस जस्ता बालीनालीहरु लगाउँदै आइरहेको पाइन्छ। वडामा अवस्थित घरधुरीको आधारमा यस पालिकाका सबै घरधुरीमा घरवारी स्थापना गर्न सो क्रियाकलापहरुको प्रस्ताव वडागतरुपमा तयार भएको छ। गाउँपालिकाको घरबारी व्यवस्थापन योजनाको वडागत विवरण तलको तालिका नं. ३८ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ३८ : गाउँपलिकाको घरबारी व्यवस्थापन सम्बन्धी लक्ष

वार्ड नं.	गाउँपालिकाको कुल घरधुरी संख्या	समेट्नु पर्ने कुल घरधुरी संख्या	आ.व.अनुसार घरबारी व्यवस्थापन को लक्ष्य				
			२०७५/०७६	२०७६/०७७	२०७७/०७८	२०७८/०७९	२०७९/०८०
१	१८६	१७५	१००	५०	२५	०	०
२	१०४	१००	०	७५	२५	०	०
३	१३९	१२५	०	७५	२५	२५	०
४	१०४	१००	७५	२५	०	०	०
५	१३०	१२५	५०	५०	२५	०	०
६	१८१	१७५	७५	७५	२५	०	
जम्मा	**८४४**	**८००**	**३००**	**३५०**	**१२५**	**२५**	**०**

श्रोत : गाउँपालिका स्तरिय सम्भाब्यता अध्ययन तथा योजना तर्जुमा २०७६

कृषिको क्षेत्रमा उत्पादन बृद्धि गर्नको लागि सम्भाब्यताका आधारमा सिंचाई योजना निर्माणमा बिशेष जोड दिइएको छ । जुन जलउपयोग गुरुयोजनाको सिंचाई शिर्शक अन्तरगत यस पालिकाका लागि प्रस्ताव गरिएका सिंचाई योजनाहरु क्रमशः अनुसूचि नं. १८, २० र २१ मा उल्लेख गरिएको छ।

६.१.६ ब्यावसायिक खेती तथा उत्पादनाका लागि प्राथमिकीकरण गरिएका मुख्य बालिहरु

यस गाउँपालिकाको वडास्तरिय सम्भाब्यता अध्ययन तथा योजना तर्जुमाको समयमा हरेक वडामा ब्यावसायिक रुपमा गर्न सकिने तरकारी खेती, पशुपालन, मसला खेती, गैरकाष्ट बन पैदावारहरु, फलफूल खेती लगायत पकेट क्षेत्रका लागि ब्यापक छलफल गरी सहक्षेत्र बिष्लेशण गरिएको थियो। यस क्रममा सम्बन्धित समुदायका कृषकहरुको गतविगतको उत्पादन सिकाई तथा फाईदा र भबिश्यको सम्भावनाहरुलाई बिष्लेशण गरी हरेक क्षेत्रका मुख्य ३ देखी ५ वटा बालि तथा कृयाकलापहरुलाई प्राथमिकतामा राखेको छ र जसको माध्यमबाट अगामीदिनहरुमा उक्त कृयाकलापहरुको कार्यान्वयनमा सहजता आउने छ। यसरी प्राथमिकरण गरिएका बाली तथा कृयाकलापहरुको वडागत विवरण तलको तालिका नं.३९ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ३९ : व्यवसायिक उत्पादनका लागि वडा अनुसार प्राथमिकिकरण गरिएका मुख्य बालिहरु

प्राथमिकता क्रम	**वडा अनुसार प्राथमिकिकरण गरिएका मुख्य बालिहरुको विवरण**					
	१	२	३	४	५	६
क)	**व्यवशायिक तरकारी खेति (मुख्य ५ वाली)**					
१	आलु	आलु	आलु	आलु	आलु	आलु
२	केराउ	केराउ	केराउ	केराउ	केराउ	केराउ
३	काउली , बन्दा	काउली ,बन्दा	काउली , बन्दा	काउली , बन्दा	काउली , बन्दा	
४	काक्रो	काक्रो	काक्रो	काक्रो	सिमी	
५	सिमी	सिमी	सिमी	सिमि		
ख)	**व्यवशायिक मसला खेति (मुख्य २ वाली)**					
१	लसुन	लसुन	लसुन	लसुन	लसुन	लसुन
२	धनिया	धनिया	धनिया	धनिया		
ग)	**व्यवशायिक फलफुल खेति (मुख्य ३ वाली)**					
१	स्याउ	स्याउ	स्याउ	स्याउ	स्याउ	
२	दाँते ओखर	दाँते ओखर	दाँते ओखर	चुली	चुली	
३	चुली	चुली	चुली			
घ)	**पकेट क्षेत्र खेति (मुख्य २ वाली)**					
१	आलु	आलु	आलु	आलु	आलु	केराउ
२	स्याउ	स्याउ	स्याउ	केराउ	केराउ	
ङ)	**व्यवशायिक गैरकाष्ट वन पैदावार खेति (मुख्य २)**					
१	डाले चुक	डाले चुक	खामु	डाले चुक	डाले चुक	डाले चुक
२	जिम्बु	जिम्बु	जिम्बु	जिम्बु	जिम्बु	जिम्बु
च)	**व्यवशायिक पशुपालन (मुख्य २)**					
१	चौरी	चौरी	चौरी	चौरी	चौरी	चौरी
२	बाखा	बाखा	बाखा	बाखा	बाखा	बाखा

श्रोत : गाउँपालिका स्तरिय सम्भाब्यता अध्ययन तथा योजना तर्जुमा २०७६

६.१.७ जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना रणनीति

जल उपयोग गुरुयोजनाको कार्यान्वयन संगै स्थानीय स्तरमा जीविकोपार्जनका अवसरहरु समेत हासिल गर्न सकिन्छ।पानी क्षेत्रका योजनाहरुको कार्यान्वयन संगै गरिने जीविकोपार्जन क्रियाकलापहरुले स्थानीय स्तरमा स्वरोजगारि श्रजना गरि स्थानीयको अर्थोपार्जनमा समेत टेवा पुग्ने हुदा जल उपयोग गुरुयोजनासंगै जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजनाको समेत सफल कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी पालिकाहरुको रहन जान्छ । जीविकोपार्जन योजना कार्यान्वयनका लागि तपसिल अनुसारका नीतिहरु कार्यान्वयन गरिने छ ।

- जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजनाको कार्यान्वयन गर्दा अनिवार्य रुपमा "एक घर एक व्यवस्थित घरवारी"सुनिश्चिता कायम हुनेगरी योजना तर्जुमा गरिनेछ ।
- प्रत्येक घरधुरीको आयआर्जन बृद्धि गर्न पालिका को योजना तर्जुमा को पहिलो खुड्किलो बाटनैं स्थानीय क्षेत्रको सम्भाव्यतालाई मध्यनजर गरी छनौट भएको सह क्षेत्रलाईनैं प्राथमिकता दिन सबै सरोकारवाला हरुको संयुक्त योजना तर्जुमा बैठक गरी बजेट तथा कार्यक्रमहरु गरिनेछ । साथै कृषि उत्पादन पकेटको रुपमा व्यवसायिक खेती प्रणाली लाई प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- जीविकोपार्जन क्षेत्रमा काम गर्ने सबै कार्यालय तथा निकायहरुले अनिवार्य रुपमा यो जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजनाले निर्दिष्ट गरेका क्षेत्रहरुको दोहोरोपन नहुने गरी कार्यक्रम प्रत्येक आ.व. को योजना तर्जुमा गोष्ठी भन्दा अगावै संयुक्त रुपमा छनौट गर्ने र सोहि अनुसार कार्यान्वयन गर्ने तिर विशेष जोड दिइनेछ ताकि स्रोतबाट टाढाँ रहेका समुदायहरुले लाभ उठाउन सकुन ।
- यो जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजना कार्यान्वयन गर्दा कृषिमा आधारित सरोकारवालाहरु मुल्य श्रृखलाका सबै एजेन्डहरुको क्षमता विकासका क्रियाकलाप हरुमा केन्द्रित गर्ने र बजारको श्रृखला मजबुद बनाउने तर्फ विशेष जोड दिइनेछ ।
- पालिका मा विद्यमान कृषि सहकारीहको अवस्था लाई मापन गरी उत्कृष्ट क्षमतावान वा आफ्ना शेयर सदस्यहरु प्रति उत्तरदायि सहकारी संस्थाको क्षमता अभिबृद्धि गरी सक्षम सबल सहकारी विकास तथा परिचालनको नीति लिई बजारीकरणको क्षेत्रमा समेत क्षमता हेरी सहकारी मार्फत कारोवारको संजाल निर्माण गरिनेछ ।
- यसरी सहकारीको मूल्याँकन तथा अनुगमन पालिकाले आवधिक रुपमा गर्नेछ र आवश्यकताको आधारमा क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु संचालन गर्नेछ । सहकारीलाई पालिकाको अर्थतन्त्रको एक खम्बाको रुपमा लिई जनतालाई लघु वित्तको सुलभ उपलब्धताको रुपमा परिचालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । पालिकामा समुह हरुमा हालसम्म छरिएर रहेको, सहि सदुपयोग हुन नसकेको पूँजिलाई एकत्रित गरी सहकारी मार्फत परिचालन गर्ने तर्फ विशेष ध्यान दिइनेछ ।
- जीविकोपार्जन प्रवर्द्धन का लागि पालिकाले यस जीविकोपार्जन कार्यान्वयन योजनालाई आवधिक रुपमा समिक्षा गर्नेछ र आवश्यकता र समय सापेक्ष यसको परिमार्जन गर्नेछ ।
- कृषिको उत्पादकत्व बृद्धि गर्न सिंचाई योजनाहरु लाई प्राथमिकता दिई निर्माण गरिनेछ ।
- पालिका मा श्रोतको उपलब्धताको आधारमा विभिन्न लघु तथा साना उद्योग स्थापनामा जोड दिइनेछ र लघु उद्यम कार्यक्रमलाई दिगो बनाउन सहकारी सँग कार्यगत एकता तथा लगानी को लागि सम्बन्ध जोड्ने कार्यलाई मुर्त रुप दिइनेछ ।
- जीविकोपार्जन का मूख्य पात्रहरु जस्तै : सेवा तथा सामग्री प्रदायक हरु, उत्पादक समुह, उद्यमी, बजारका एजेन्डहरु, सहकारी, सहयोगी निकायहरु, पालिका को बीचमा तिनिहरुको अवस्था समिक्षा तथा आगामी रणनिति तथा कार्य नितिको बारेमा बृहत छलफल गरी आइपरेका समस्या समाधान का उपायहरुको खोजी गरी सुचारु गर्ने (श्रृखला बिग्रिन नदिन) उद्देश्य ले समय समयमा समिक्षा बैठकहरु संचालन गरिनेछ ।

७ अध्याय : गुरुयोजनाको अनुगमन,कार्यान्वयन तथा बजारीकरण

७.१ जलउपयोग गुरुयोजना कार्यान्वयन तथा अनुगमन

जलउपयोग गुरुयोजनाको सफल कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका स्रोत साधनको पहिचान, सरोकारवाला सहयोगी वा साझेदार निकायहरुको पहिचान तथा परिचालन पनि महत्वपुर्ण हुन्छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले पालिकाहरुलाई योजना कार्यान्वयन गर्ने कार्यकारि निकायका रुपमा राखेको छ भने पालिका आफैमा स्थानीय सरकार समेत भएकाले जलस्रोत क्षेत्रका योजनाहरु कार्यान्वयन गराउन स्थानीय, प्रदेश स्तरीय तथा केन्द्रिय सरोकारवाला साझेदारहरुलाई परिचालन गर्न सहज हुने देखिन्छ । गुरुयोजना कार्यान्वयन गर्न पालिकाको नेतृत्वमा सबै साझेदारहरु परिचालन गर्नु पर्ने हुन्छ । गुरुयोजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने नीति नियमहरु पालिकाको गाउँसभा मार्फत निर्माण गरि क्षेत्रगत साझेदारहरुलाई स्पष्ट जिम्मेवारि प्रदान गर्नुका साथै समय सापेक्ष कार्यान्वयनको अनुगमन समेत गर्नु पर्ने हुन्छ ।

७.२ जलउपयोग गुरुयोजनाको अद्यावधि

समय सापेक्ष गाउँपालिकाले बिभिन्न सरोकारबाला पक्षहरुको सहजीकरणमा जलउपयोग गुरुयोजना कार्यान्वयन स्थितिको समिक्षा गरी अद्यावधि गर्नुपर्ने जरुरी हुन्छ । जलउपयोग गुरुयोजना आधारभुत तथ्यांक र एकिकृत जलस्रोत विकासको खाका वा प्राथमिकृत योजना तर्जुमाको दस्तावेज भएको हुनाले यसको आवश्यकता अनुसार आवधिक रुपमा अद्यावधि गर्नु उपयुक्त हुन्छ । यसको अद्यावधिबाट पालिकाको एकिकृत जलस्रोत विकासको लागि चाहिने श्रोतको अनुमान र तर्जुमा गर्न सजिलो हुन्छ । सामान्यतया गुरुयोजना कार्यान्वयन समिक्षा, स्रोत साधन जुटाउन, तथ्याङ्कहरु अध्यावधिक प्रत्येक बर्ष गर्नु पर्दछ । आवश्यकता अनुसार यो अवधि घटबढ गर्न सकिन्छ । साथै जलउपयोग गुरुयोजना अध्यावधी गर्नको लागि गाउँकार्यपालिकावाट अनिवार्य रुपमा निर्णय गर्नु पर्दछ ।

७.३ जलउपयोग गुरुयोजना बजारीकरण तथा परिचालन रणनीति

गुरुयोजना तयार भएपछि यसको प्राथमिकता क्रममा परेका योजनाहरु कार्यान्वयनका लागि उपयुक्त स्रोत साधनहरुको खोजी गरी बाँडफाँड जस्ता कार्यको भुमिका पुर्ण रुपमा गउँपालिकाको रहन्छ भने यसको प्रचारप्रसार गरि कार्यान्वयनका लागि आवश्यक स्रोत साधन जुटाउन यसको परिचालन एवं बजारीकरणमा महत्वपूण भुमिका निर्वाह गर्नुपर्ने हुन्छ । गाउँपालिकामा जलस्रोत विकासको क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरुको अभिलेखीकरण गरी सबैले जलउपयोग गुरुयोजनालाई अवलम्बन गर्दै लैजाने प्रणालीको विकास गर्नु पर्दछ । यसले गर्दा एकातिर पालिकामा आएको स्रोत एकद्वार प्रणालीको भावना अनुसार विकास निर्माणमा सदुपयोग हुन गई दोहोरोपना हुन पाउदैन भने अर्को तर्फ चरणबद्ध रुपमा जलस्रोत व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरु सम्पन्न हुन गई गुरुयोजनाको सफल कार्यान्वयन हुन जान्छ । गुरुयोजना कार्यान्वयनका लागि तपसिलका रणनीति अपनाईने छन र यसका लागि सम्बन्धित समितिहरुलाइ अझ सशक्त बनाइने छ ।

- गुरुयोजना तथ्याङ्क जलस्रोतहरुको लगत, सम्भाव्य प्रयोग र सम्भावना सहितको अन्तरक्रिया कार्यक्रमहरु समय (समयमा सरोकारवाला माझ सञ्चालन गरिने छ ।
- संघीय तथा प्रदेश सरकारका जलस्रोत विकास सम्वद्ध मन्त्रालय, बिभागहरुमा गुरुयोजनाको प्रचार प्रसार गरि आवश्यक लगानी सहकार्यका लागि समन्वय गरिने छ ।
- गाउँपालिकास्तरका सरोकारवाला साझेदारहरुको आवश्यकता अनुसार समन्वय बैठकर अन्तक्रियाहरु आयोजना गरि गुरुयोजनाका निर्दिष्ट लक्ष्य हासिल गर्न लगानी प्रतिबद्धता सहितका कार्यक्रम तय गरिने छ ।
- गाउँपालिका स्तरमा गुरुयोजना सम्वन्धि प्रचार प्रसार, समिक्षा तथा पानी क्षेत्रमा कार्यगर्ने सरोकारवालाहरुलाई गुरुयोजनाले औल्याएका क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रेरित गराउने जस्ता क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- क्षेत्रगत योजनाहरुमा लगानी सम्बन्धी दोहोरोपना हटाउन बार्षिक कार्यक्रम तय गर्नु पूर्व बिषयगत समितिका बैठकहरु मार्फत आगामी बर्षका योजना तथा कार्यक्रमहरु सरोकारवालाहरु संगको उपलब्ध बजेट, सहकार्यका क्षेत्र सहितको कार्ययोजना सहित तय गरिने छ ।

****

अनुसुची -१

गाउँपालिकाको घरधुरी तथा जनसंख्या सम्वन्धि विवरण

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	दलित				जनजाती				अन्य				जम्मा			
			जनसंख्या			घरधुरी	जनसंख्या			घरधुरी	जनसंख्या			घरधुरी	जनसंख्या			घरधुरी
			महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा	
वडा नं. १	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७४**																	
१	गाडापारि A	66000701C01	०	०	०	०	४२	४४	८६	१३	०	०	०	०	४२	४४	८६	१३
२	गाडापारि B	66000701C02	०	०	०	०	३८	३५	७३	८	०	०	०	०	३८	३५	७३	८
३	लामागाउ	66000701C03	०	०	०	०	२०	२३	४३	७	०	०	०	०	२०	२३	४३	७
४	माथि टोल	66000702C01	०	०	०	०	५१	६६	११७	१९	०	०	०	०	५१	६६	११७	१९
५	तल्लो टोल	66000703C01	०	०	०	०	६३	५९	१२२	१८	०	०	०	०	६३	५९	१२२	१८
६	टोतु टोल	66000704C01	०	०	०	०	६७	७८	१४५	२४	०	०	०	०	६७	७८	१४५	२४
७	दारवा टोल	66000705C01	०	०	०	०	४९	४५	९४	१६	०	०	०	०	४९	४५	९४	१६
८	स्यार्चो टोल	66000706C01	०	०	०	०	५६	४९	१०५	१९	०	०	०	०	५६	४९	१०५	१९
९	टोमेत टोल	66000707C01	०	०	०	०	८०	७१	१५१	२१	०	०	०	०	८०	७१	१५१	२१
१०	टोमेत टोल	66000708C01	०	०	०	०	७१	५६	१२७	२०	०	०	०	०	७१	५६	१२७	२०
११	माथिल्लो टोल	66000709C01	०	०	०	०	६२	७४	१३६	२१	०	०	०	०	६२	७४	१३६	२१
जम्मा वडा नं. (१)			**०**	**०**	**०**	**०**	**५९९**	**६००**	**११९९**	**१८६**	**०**	**०**	**०**	**०**	**५९९**	**६००**	**११९९**	**१८६**
वडा नं. २	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७५**																	
१	केर्मीगाँउ	60304ca0302c01	०	०	०	०	१५९	१८३	३४२	५९	०	०	०	०	१५९	१८३	३४२	५९
२	गुम्बा(अस्थाइ)	60304ca0302c02	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३	छ्युराफार्का	60304ca0302c03	०	०	०	०	३१	२७	५८	११	०	०	०	०	३१	२७	५८	११

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	दलित				जनजाती				अन्य				जम्मा			
			जनसंख्या			घरधुरी	जनसंख्या			घरधुरी	जनसंख्या			घरधुरी	जनसंख्या			घरधुरी
			महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा	
४	छ्युइकार्बु(अस्थाइ)	60304ca0302c04	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	बुज्यु(अस्थाइ)	60304ca0302c06	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
६	च्यादुक A	60304ca0402c01	०	०	०	०	८६	९६	१८२	२९	०	०	०	०	८६	९६	१८२	२९
७	च्यादुक B	60304ca0402c02	०	०	०	०	१२	१७	२९	५	०	०	०	०	१२	१७	२९	५
जम्मा वडा नं. (२)			**०**	**०**	**०**	**०**	**२८८**	**३२३**	**६११**	**१०४**	**०**	**०**	**०**	**०**	**२८८**	**३२३**	**६११**	**१०४**
वडा नं. ३	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७५**																	
१	लादोक(अस्थाइ्)	60304ca0103c01	०	०	०	०	०	०	०	१७	०	०	०	०	०	०	०	१७
२	खगालगाँउ B	60304ca0103c04	०	०	०	०	७७	८३	१६०	२५	०	०	०	०	७७	८३	१६०	२५
३	खगालगाँउ A	60304ca0103c05	०	०	०	०	१२२	१६३	२८५	४७	०	०	०	०	१२२	१६३	२८५	४७
४	गुम्बागाँउ	60304ca0103c02	०	०	०	०	४२	५९	१०१	१७	०	०	०	०	४२	५९	१०१	१७
५	लामाखाेल्सी B	60304ca0203c02	०	०	०	०	७१	७३	१४४	२७	०	०	०	०	७१	७३	१४४	२७
६	लामाखाेल्सी A	60304ca0203c01	०	०	०	०	८	८	१६	६	०	०	०	०	८	८	१६	६
७	झुला(अस्थाइ)	60304ca0103c05	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा वडा नं. (३)			**०**	**०**	**०**	**०**	**३२०**	**३८६**	**७०६**	**१३९**	**०**	**०**	**०**	**०**	**३२०**	**३८६**	**७०६**	**१३९**
वडा नं. ४	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७४**																	
१	यल्लबाङ टोल	66001801C01	०	०	०	०	४१	४३	८४	१३	०	०	०	०	४१	४३	८४	१३
२	बेरा टोल	66001801C02	०	०	०	०	२४	१९	४३	७	०	०	०	०	२४	१९	४३	७
३	रिसीङ टोल	66001801C03	०	०	०	०	४२	४२	८४	१५	०	०	०	०	४२	४२	८४	१५
४	माथील्लो चाला	66001802C01	०	०	०	०	४९	४०	८९	१४	०	०	०	०	४९	४०	८९	१४

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	दलित				जनजाती				अन्य				जम्मा			
			जनसंख्या			घरधुरी	जनसंख्या			घरधुरी	जनसंख्या			घरधुरी	जनसंख्या			घरधुरी
			महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा	
५	तल्लो चाला टोल	66001803C01	०	०	०	०	६६	५२	११८	१७	०	०	०	०	६६	५२	११८	१७
६	पल्लो चाला टोल	66001804C01	०	०	०	०	४३	२८	७१	९	०	०	०	०	४३	२८	७१	९
७	याङगार टोल	66001805C01	०	०	०	०	६६	५४	१२०	२४	०	०	०	०	६६	५४	१२०	२४
८	पारि याङगार टोल	66001805C02	०	०	०	०	११	९	२०	५	०	०	०	०	११	९	२०	५
जम्मा वडा नं. (४)			**०**	**०**	**०**	**०**	**३४२**	**२८७**	**६२९**	**१०४**	**०**	**०**	**०**	**०**	**३४२**	**२८७**	**६२९**	**१०४**
वडा नं. ५	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७४**																	
१	छुईगाङ टोल	66001806C01	०	०	०	०	५७	५०	१०७	१९	०	०	०	०	५७	५०	१०७	१९
२	मुचु टोल	66001806C02	०	०	०	०	८३	७७	१६०	१९	०	०	०	०	८३	७७	१६०	१९
३	तोमकोट टोल	66001807C01	०	०	०	०	६९	७६	१४५	२४	०	०	०	०	६९	७६	१४५	२४
४	चुईगाई टोल	66001808C01	०	०	०	०	६८	१०४	१७२	३२	०	०	०	०	६८	१०४	१७२	३२
५	गुम्बा टोल	66001809C01	०	०	०	०	३९	३३	७२	१२	०	०	०	०	३९	३३	७२	१२
६	लगोंई टोल	66001809C02	०	०	०	०	३८	२६	६४	१४	०	०	०	०	३८	२६	६४	१४
७	न्यम टोल	66001809C03	०	०	०	०	२६	२६	५२	१०	०	०	०	०	२६	२६	५२	१०
जम्मा वडा नं. (५)			**०**	**०**	**०**	**०**	**३८०**	**३९२**	**७७२**	**१३०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**३८०**	**३९२**	**७७२**	**१३०**
वडा नं. ६	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७३**																	
१	डोङथोक टोल	66001301C01	०	०	०	०	५८	४४	१०२	१८	०	०	०	०	५८	४४	१०२	१८
२	कुक्याप टोल	66001302C01	०	०	०	०	६७	४२	१०९	२७	०	०	०	०	६७	४२	१०९	२७
३	वाहापारमा टोल	66001303C01	०	०	०	०	४८	४६	९४	२३	०	०	०	०	४८	४६	९४	२३
४	डोडमात टोल	66001304C01	०	०	०	०	४८	४६	९४	१७	०	०	०	०	४८	४६	९४	१७

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	दलित				जनजाती				अन्य				जम्मा			
			जनसंख्या			घरधुरी	जनसंख्या			घरधुरी	जनसंख्या			घरधुरी	जनसंख्या			घरधुरी
			महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा	
५	छुराकफार्का टोल	66001305C01	०	०	०	०	५८	९३	१५१	१७	०	०	०	०	५८	९३	१५१	१७
६	युरागोङमा टोल	66001306C01	०	०	०	०	५८	६१	११९	१७	०	०	०	०	५८	६१	११९	१७
७	डोङमात टोल	66001307C01	०	०	०	०	६१	७८	१३९	१३	०	०	०	०	६१	७८	१३९	१३
८	खाङग्याप टोल	66001308C01	०	०	०	०	३६	३१	६७	१४	०	०	०	०	३६	३१	६७	१४
९	लाप्राङ टोल	66001308C02	०	०	०	०	३९	३४	७३	१४	०	०	०	०	३९	३४	७३	१४
१०	गुम्बा टोल	66001309C01	०	०	०	०	१७	३३	५०	१३	०	०	०	०	१७	३३	५०	१३
११	मानीलाहाङ टोल	66001309C02	०	०	०	०	२३	१८	४१	८	०	०	०	०	२३	१८	४१	८
जम्मा वडा नं. (६)			**०**	**०**	**०**	**०**	**५१३**	**५२६**	**१०३९**	**१८१**	**०**	**०**	**०**	**०**	**५१३**	**५२६**	**१०३९**	**१८१**
गाउँपालिकाको जम्मा			**०**	**०**	**०**	**०**	**२४४२**	**२५१४**	**४९५६**	**८४४**	**०**	**०**	**०**	**०**	**२४४२**	**२५१४**	**४९५६**	**८४४**

अनुसुची - २

गाउँपालिकाका घरधुरीहरुको मुख्य पेशा तथा खाद्यान्न प्रयाप्तता सम्वन्धि विवरण

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	मुख्य पेशा (घर संख्या)							खाद्यान्न प्रयाप्तता (यदि मुख्य पेशा कृषि भए) (घर संख्या)			
				लघु उद्यम	कृषि	व्यापार व्यवसाय	सरकारी / गैरसरकारी क्षेत्रमा कार्यरत	मजदुरी	विदेश	अन्य	३ महिना भन्दा मुनी	३ देखी ९ महिना सम्म	९ देखी १२ महिना सम्म	खाद्यान्न बचत
वडा नं. १	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७४**													
१२	गाडापारि A	66000701C01	१३	०	११	९	१	०	०	०	५	०	०	८
१३	गाडापारि B	66000701C02	८	०	८	४	०	०	०	०	४	०	०	४
१४	लामागाउ	66000701C03	७	०	७	३	०	०	०	०	४	०	०	३
१५	माथि टोल	66000702C01	१९	०	१९	२	१	०	०	०	१६	०	०	३
१६	तल्लो टोल	66000703C01	१८	०	१८	८	०	०	०	०	१०	०	०	८
१७	टोतु टोल	66000704C01	२४	०	२४	१	१	०	०	०	१८	०	०	६
१८	दारवा टोल	66000705C01	१६	०	१६	४	०	०	०	०	१२	०	०	४
१९	स्यार्चो टोल	66000706C01	१९	०	१९	६	०	०	०	०	१४	०	०	५
२०	टोमेत टोल	66000707C01	२१	०	२१	४	०	०	०	०	१६	०	०	५
२१	टोमेत टोल	66000708C01	२०	०	२०	०	०	०	०	०	२०	०	०	०
२२	माथिल्लो टोल	66000709C01	२१	०	२१	०	०	०	०	०	२१	०	०	०
जम्मा वडा नं. (१)			**१८६**	**०**	**१८४**	**४१**	**३**	**०**	**०**	**०**	**१४०**	**०**	**०**	**४६**
वडा नं. २	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७५**													
३८	केर्मीगाँउ	60304ca0302c01	५९	०	५९	२६	७	९	२६	०	१३	३०	१६	०

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	मुख्य पेशा (घर संख्या)							खाद्यान्न प्रयाप्तता (यदि मुख्य पेशा कृषि भए) (घर संख्या)			
				लघु उद्यम	कृषि	व्यापार व्यवसाय	सरकारी / गैरसरकारी क्षेत्रमा कार्यरत	मजदुरी	विदेश	अन्य	३ महिना भन्दा मुनी	३ देखी ९ महिना सम्म	९ देखी १२ महिना सम्म	खाद्यान्न बचत
३९	गुम्बा(अस्थाइ)	60304ca0302c02	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४०	छ्युराफार्का	60304ca0302c03	११	०	११	४	१	२	५	०	३	७	१	०
४१	छ्युइकार्बु(अस्थाइ)	60304ca0302c04	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४२	बुज्यु(अस्थाइ)	60304ca0302c06	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४३	च्यादुक A	60304ca0402c01	२९	०	२९	९	१	७	१६	०	११	१४	४	०
४४	च्यादुक B	60304ca0402c02	५	०	५	३	१	३	३	०	१	४	०	०
जम्मा वडा नं. (२)			**१०४**	**०**	**१०४**	**४२**	**१०**	**२१**	**५०**	**०**	**२८**	**५५**	**२१**	**०**
वडा नं. ३	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७५**													
४५	लादोक(अस्थाइ)	60304ca0103c01	१७	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४६	खगालगाँउ B	60304ca0103c04	२५	०	२५	१५	३	१७	९	०	५	१०	९	१
४७	खगालगाँउ A	60304ca0103c05	४७	०	४७	२६	३	२४	२४	०	१६	२४	६	१
४८	गुम्बागाँउ	60304ca0103c02	१७	०	१७	७	१	८	१९	०	५	११	१	०
४९	लामाखाेल्सी B	60304ca0203c02	२७	०	२७	१०	१	७	१२	०	८	१६	३	०
५०	लामाखाेल्सी A	60304ca0203c01	६	०	६	१	०	४	१	०	०	४	२	०
५१	झुला(अस्थाइ)	60304ca0103c05	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा वडा नं. (३)			**१३९**	**०**	**१२२**	**५९**	**८**	**६०**	**६५**	**०**	**३४**	**६५**	**२१**	**२**
वडा नं. ४	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७४**													

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	मुख्य पेशा (घर संख्या)							खाद्यान्न प्रयाप्तता (यदि मुख्य पेशा कृषि भए) (घर संख्या)			
				लघु उद्यम	कृषि	व्यापार ब्यवसाय	सरकारी / गैरसरकारी क्षेत्रमा कार्यरत	मजदुरी	विदेश	अन्य	६ महिना भन्दा मुनी	६ देखी ९ महिना सम्म	९ देखी १२ महिना सम्म	खाद्यान्न बचत
२३	यल्लबाङ टोल	66001801C01	१३	०	१३	७	१	०	०	०	१३	०	०	०
२४	बेरा टोल	66001801C02	७	०	७	३	०	०	०	०	७	०	०	०
२५	रिसीङ टोल	66001801C03	१५	०	१५	१०	०	०	०	०	१५	०	०	०
२६	माथील्लो चाला	66001802C01	१४	०	१४	४	१	०	०	०	१४	०	०	०
२७	तल्लो चाला टोल	66001803C01	१७	०	१७	८	०	०	०	०	१७	०	०	०
२८	पल्लो चाला टोल	66001804C01	९	०	९	२	०	१	०	०	९	०	०	०
२९	याङगार टोल	66001805C01	२४	०	२४	१०	०	१०	२	०	२४	०	०	०
३०	पारि याङगार टोल	66001805C02	५	०	५	२	०	१	१	०	५	०	०	०
जम्मा वडा नं. (४)			**१०४**	**०**	**१०४**	**४६**	**२**	**१२**	**३**	**०**	**१०४**	**०**	**०**	**०**
वडा नं. ५	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७४**													
३१	छुईगाङ टोल	66001806C01	१९	०	१९	१३	४	६	२	०	१५	४	०	०
३२	मुचु टोल	66001806C02	१९	०	१९	११	५	८	०	०	१९	०	०	०
३३	तोमकोट टोल	66001807C01	२४	०	२४	१०	२	१६	७	०	२२	२	०	०
३४	चुईगाई टोल	66001808C01	३२	०	३२	१४	१	७	१३	०	७	२२	३	०
३५	गुम्बा टोल	66001809C01	१२	०	१२	९	१	१	२	०	१	११	०	०
३६	लगोंई टोल	66001809C02	१४	०	१४	७	०	३	३	०	४	१०		०
३७	न्यम टोल	66001809C03	१०	०	१०	७	०	३	३	०	४	६	०	०

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	मुख्य पेशा (घर संख्या)							खाद्यान्न प्रयाप्तता (यदि मुख्य पेशा कृषि भए) (घर संख्या)			
				लघु उद्यम	कृषि	व्यापार व्यवसाय	सरकारी / गैरसरकारी क्षेत्रमा कार्यरत	मजदुरी	विदेश	अन्य	३ महिना भन्दा मुनी	३ देखी ९ महिना सम्म	९ देखी १२ महिना सम्म	खाद्यान्न बचत
जम्मा वडा नं. (५)			**१३०**	**०**	**१३०**	**७१**	**१३**	**४४**	**३०**	**०**	**७२**	**५५**	**३**	**०**
वडा नं. ६	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७३**													
१	डोङथोक टोल	66001301C01	१८	०	१८	०	०	१८	०	०	१८	०	०	०
२	कुक्याप टोल	66001302C01	२७	१२	२७	२७	०	२७	०	०	२७	०	०	०
३	वाहापारमा टोल	66001303C01	२३	१०	२३	२३	०	२३	०	०	२३	०	०	०
४	डोडमात टोल	66001304C01	१७	९	१७	१७	०	१७	०	०	१७	०	०	०
५	छुराकफार्का टोल	66001305C01	१७	१०	१७	१२	०	१७	४	०	१७	०	०	०
६	युरागोङमा टोल	66001306C01	१७	७	१७	१२	१	१७	६	०	१७	०	०	०
७	डोङमात टोल	66001307C01	१३	४	१३	१०	०	१३	७	०	१३	०	०	०
८	खाङग्याप टोल	66001308C01	१४	४	१४	१२	१	१४	२	०	१४	०	०	०
९	लाप्राङ टोल	66001308C02	१४	४	१४	१०	०	१४	२	०	१४	०	०	०
१०	गुम्बा टोल	66001309C01	१३	४	१३	०	०	१३	१	०	१३	०	०	०
११	मानीलाहाङ टोल	66001309C02	८	२	८	२	०	८	०	०	८	०	०	०
जम्मा वडा नं. (६)			**१८१**	**६६**	**१८१**	**१२५**	**२**	**१८१**	**२२**	**०**	**१८१**	**०**	**०**	
गाउँपालिकको जम्मा			**८४४**	**६६**	**८२५**	**३८४**	**३८**	**३१८**	**१७०**	**०**	**५५९**	**१७५**	**४५**	**४८**

अनुसुची - ३

घरायसी सरसफाई तथा स्वच्छताको अवस्था विश्लेषण

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	शौचालयको प्रकार तथा प्रयोग (घरसंख्या)				महिनावारीको बेला शौचालयमा पहुच (घरसंख्या)		सरसफाई तथा स्वच्छता (घरसंख्या)								नवीकरणीय उर्जा (घरसंख्या)			
										फोहोर ब्यवस्थापन											
										सुख्खा		फोहोर पानी									
				सुधारिएको	सुरक्षित अस्थाई (खाल्डे)	गोबर ग्यास जडित	प्रयोग स्थिति	सबैको पहुँच	आंशिक	खाडल	जथाभावी	करेसाबारी खाडल	जथाभावी	साबुन पानीले हात धुने स्थान ब्यवस्थापन	भाँडा सुकाउने चाँग	पशुपालन	गोठेमल ब्यबस्थापन	सोलार	बायो ग्यास	बिजुली बत्ति	सुधारिएको चुलो
वडा नं. १	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७४**																				
१२	गाडापारि A	66000701C01	१३	१३	०	०	१३								१३	१३	१३	१३	०	१३	१३
१३	गाडापारि B	66000701C02	८	८	०	०	८								८	७	७	३	०	८	८
१४	लामागाउ	66000701C03	७	७	०	०	०								७	७	५	७	०	७	७
१५	माथि टोल	66000702C01	१९	१८	०	०	१८								१९	१९	१९	४	०	१९	१८
१६	तल्लो टोल	66000703C01	१८	१६	०	०	१६								१७	१६	१६	४	०	१८	१७
१७	टोतु टोल	66000704C01	२४	१५	९	०	२४								१४	२४	२४	२४	०	०	२४
१८	दारवा टोल	66000705C01	१६	१२	४	०	१६								८	१६	१६	१६	०	०	१६
१९	स्यार्चो टोल	66000706C01	१९	११	८	०	१९								८	१९	१९	१९	०	०	१९
२०	टोमेत टोल	66000707C01	२१	१६	५	०	२१								१८	२१	२१	२१	०	०	२१
२१	टोमेत टोल	66000708C01	२०	२०	०	०	२०								२०	२०	२०	२०	०	०	२०
२२	माथिल्लो टोल	66000709C01	२१	२१	०	०	२१								२१	२१	२१	२१	०	०	२१
जम्मा वडा नं. (१)			**१८६**	**१५७**	**२६**	**०**	**१७६**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**१५३**	**१८३**	**१८१**	**१५२**	**०**	**६५**	**१८४**

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	शौचालयको प्रकार तथा प्रयोग (घरसंख्या)				महिनावारीको बेला शौचालयमा पहुच (घरसंख्या)		सरसफाई तथा स्वच्छता (घरसंख्या)										नवीकरणीय उर्जा (घरसंख्या)			
										फोहोर ब्यवस्थापन				साबुन पानीले हात धुने स्थान ब्यवस्थापन	भाडा सुकाउने चांग	पशुपालन	गोठेमल ब्यबस्थापन				
										सुख्खा		फोहोर पानी									
				सुधारिएको	सुरक्षित अस्थाई (खाल्डो)	गोबर ग्यास जडित	प्रयोग स्थिति	सबैको पहुँच	आंशिक	खाडल	जथाभावी	करेसाबारी खाडल	जथाभावी					सोलार	बायो ग्यास	बिजुली बत्ति	सुधारिएको चुलो
वडा नं. २	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७५**																				
३८	केर्मीगाँउ	60304ca0302c01	५९	५९	0	०	५९								०		०	५९	०	५९	५९
३९	गुम्बा(अस्थाइ)	60304ca0302c02	०	०	0	०	०								०		०	०	०	०	०
४०	छ्युराफार्का	60304ca0302c03	११	११	0	०	११								०		०	११	०	११	११
४१	छ्युइकार्बु(अस्थाइ)	60304ca0302c04	०	०	0	०	०								०		०	०	०	०	०
४२	बुज्यु(अस्थाइ)	60304ca0302c06	०	०	0	०	०								०		०	०	०	०	०
४३	च्यादुक A	60304ca0402c01	२९	२९	0	०	२९								०		०	०	०	२९	२९
४४	च्यादुक B	60304ca0402c02	५	५	0	०	५								०		०	०	०	५	५
जम्मा वडा नं. (२)			**१०४**	**१०४**	**०**	**०**	**१०४**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**७०**	**०**	**१०४**	**१०४**
वडा नं. ३	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७५**																				
४५	लादोक(अस्थाइ)	60304ca0103c01	१७	१	0	०	१								०		०	०	०	०	२
४६	खगालगाँउ B	60304ca0103c04	२५	२५	0	०	२५								०		०	२५	०	०	२५
४७	खगालगाँउ A	60304ca0103c05	४७	४७	0	०	४७								०		०	४७	०	०	४७
४८	गुम्बागाँउ	60304ca0103c02	१७	17	0	0	17								०		०	१७	०	०	१७
४९	लामाखाेल्सी B	60304ca0203c02	२७	२७	0	०	२७								०		०	२७	०	०	२७

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	शौचालयको प्रकार तथा प्रयोग (घरसंख्या)				महिनावारीको बेला शौचालयमा पहुच (घरसंख्या)		सरसफाई तथा स्वच्छता (घरसंख्या)										नवीकरणीय उर्जा (घरसंख्या)			
										फोहोर ब्यवस्थापन											
										सुख्खा		फोहोर पानी									
				सुधारिएको	सुरक्षित अस्थाई (खाल्डो)	गोबर ग्यास जडित	प्रयोग स्थिति	सबैको पहुँच	आंशिक	खाडल	जथाभावी	करेसाबारी खाडल	जथाभावी	साबुन पानीले हात धुने स्थान ब्यवस्थापन	भाडा सुकाउने चांग	पशुपालन	गोठेमल ब्यवस्थापन	सोलार	बायो ग्यास	बिजुली बत्ति	सुधारिएको चुलो
५०	लामाखाेल्सी A	60304ca0203c01	६	६	0	०	६								०		०	६	०	०	६
५१	झुला(अस्थाइ)	60304ca0103c05	०	०	0	०	०								०		०	०	०	०	०
	जम्मा वडा नं. (३)		**१३९**	**१२३**	**०**	**०**	**१२३**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**१२२**	**०**	**०**	**१२४**
वडा नं. ४	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७४**																				
२३	यल्लबाङ टोल	66001801C01	१३	७	४	०	११									१३	०	१३	०	१३	१३
२४	बेरा टोल	66001801C02	७	४	३	०	७									७	०	७	०	७	७
२५	रिसीङ टोल	66001801C03	१५	१०	५	०	१५									१५	०	१५	०	१५	१५
२६	माथील्लो चाला	66001802C01	१४	४	५	०	९									१४	०	१४	०	१४	१४
२७	तल्लो चाल़ा टोल	66001803C01	१७	६	०	०	६									१७	०	१७	०	१७	१७
२८	पल्लो चाला टोल	66001804C01	९	९	०	०	९									९	०	९	०	९	९
२९	याङगार टोल	66001805C01	२४	२४	०	०	२४									२४	२४	४	०	२४	२४
३०	पारि याङगार टोल	66001805C02	५	३	२	०	५									५	०	०	०	५	५
	जम्मा वडा नं. (४)		**१०४**	**६७**	**१९**	**०**	**८६**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**१०४**	**२४**	**७९**	**०**	**१०४**	**१०४**
वडा नं. ५	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७४**																				

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	शौचालयको प्रकार तथा प्रयोग (घरसंख्या)				महिनावारीको बेला शौचालयमा पहुच (घरसंख्या)		सरसफाई तथा स्वच्छता (घरसंख्या)										नवीकरणीय उर्जा (घरसंख्या)			
										फोहोर ब्यवस्थापन											
										सुख्खा		फोहोर पानी									
				सुधारिएको	सुरक्षित अस्थाई (खाल्डो)	गोबर ग्यास जडित	प्रयोग स्थिति	सबैको पहुँच	आंशिक	खाडल	जथाभावी	करेसाबारी खाडल	जथाभावी	साबुन पानीले हात धुने स्थान ब्यवस्थापन	भाडा सुकाउने चांग	पशुपालन	गोठेमल ब्यवस्थापन	सोलार	बायो ग्यास	बिजुली बत्ति	सुधारिएको चुलो
३१	छुईगाङ टोल	66001806C01	१९	१९	०	०	१९									१९	०	१९	०	१९	१९
३२	मुचु टोल	66001806C02	१९	9	10	०	१९									१९	०	१९	०	१९	१९
३३	तोमकोट टोल	66001807C01	२४	24	0	०	२४									२४	०	२४	०	२४	२४
३४	चुईगाई टोल	66001808C01	३२	13	19	०	३२									३२	०	३२	०	०	३२
३५	गुम्बा टोल	66001809C01	१२	1	11	०	१२									१२	०	१२	०	०	१२
३६	लगोंई टोल	66001809C02	१४	6	8	०	१४									१४	०	१४	०	०	१४
३७	न्यम टोल	66001809C03	१०	7	3	०	१०									१०	०	१०	०	०	१०
जम्मा वडा नं. (५)			**१३०**	**७९**	**५१**	**०**	**१३०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**१३०**	**०**	**१३०**	**०**	**६२**	**१३०**
वडा नं. ६	**तथ्यांक संकलन वर्ष २०७३**																				
१	डोङथोक टोल	66001301C01	१८	१८	०	०	१८									१८	०	१८	०	१८	१८
२	कुक्याप टोल	66001302C01	२७	२७	०	०	२७									२७	०	२७	०	२७	२७
३	वाहापारमा टोल	66001303C01	२३	२३	०	०	२३									२३	०	२३	०	२३	२३
४	डोडमात टोल	66001304C01	१७	१७	०	०	१७									१७	०	१७	०	१७	१७
५	छुराकफार्का टोल	66001305C01	१७	१७	०	०	१७									१७	०	१७	०	१७	१७
६	युरागोङमा टोल	66001306C01	१७	१७	०	०	१७									१७	०	१७	०	१७	१७

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	शौचालयको प्रकार तथा प्रयोग (घरसंख्या)				महिनावारीको बेला शौचालयमा पहुच (घरसंख्या)		सरसफाई तथा स्वच्छता (घरसंख्या)								नवीकरणीय उर्जा (घरसंख्या)			
				सुधारिएको	सुरक्षित अस्थाई (खाल्डो)	गोबर ग्यास जडित	प्रयोग स्थिति			फोहोर ब्यवस्थापन				साबुन पानीले हात धुने स्थान ब्यवस्थापन	भाडा सुकाउने चांग	पशुपालन	गोठेमल ब्यबस्थापन	सोलार	बायो ग्यास	बिजुली बत्ति	सुधारिएको चुलो
										सुख्खा		फोहोर पानी									
								सबैको पहुँच	आंशिक	खाडल	जथाभावी	करेसाबारी खाडल	जथाभावी								
७	डोङमात टोल	66001307C01	१३	१३	०	०	१३									१३	०	१३	०	१३	१३
८	खाङग्याप टोल	66001308C01	१४	१४	०	०	१४									१४	०	१४	०	१४	१४
९	लाप्राङ टोल	66001308C02	१४	१४	०	०	१४									१४	०	१४	०	१४	१४
१०	गुम्बा टोल	66001309C01	१३	१३	०	०	१३									१३	०	१३	०	०	१३
११	मानीलाहाङ टोल	66001309C02	८	८	०	०	८									८	०	८	०	८	८
जम्मा वडा नं. (६)			**१८१**	**१८१**	**०**	**०**	**१८१**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**१८१**	**०**	**१८१**	**०**	**१६८**	**१८१**
गाउँपालिकाको जम्मा			**८४४**	**७११**	**९६**	**०**	**८००**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**१५३**	**५९८**	**२०५**	**७३४**	**०**	**५०३**	**८२७**

अनुसुची - ४

सामुदायिक संस्थाहरुको बिद्यमान अवस्था

क्र.स.	संस्थाको नाम	संस्थाको किसिम	सकृयता	सदस्य		जम्मा पुँजी
				महिला	*पुरुष*	
वडा नं. १						
१	माकपोछे सा स	मिश्रीत	निष्क्रिय	१०	१२	-
२	ङाङछेईमेल सा स	मिश्रीत	निष्क्रिय	८	१०	-
३	ङरि सा स	मिश्रीत	सक्रिय	१०	८	५०,०००.००
४	नाम्डु गुम्बा सा स	मिश्रीत	सक्रिय	१९	१८	४०,०००.००
वडा नं. २						
५	च्याछरा सा सं	महिला	सक्रिय	३३	०	५९९,८००.००
६	बुद्धसेवा सा सं	महिला	सक्रिय	२४	०	४६३,०००.००
७	कुन्छाङ छुलिङ सा सं	महिला	सक्रिय	२४	०	५२८,४००.००
८	तातोपानी सा स	महिला	सक्रिय	२३	०	४३२,०००.००
वडा नं. ३						
९	कुन्साछाङछोइलुङ सा सं	महिला	सक्रिय	२२	०	४८९,८००.००
१०	गुरुलाखाङ सा सं	महिला	सक्रिय	१५	०	३१९,०००.००
११	मानिलाखाङ सा सं	महिला	सक्रिय	१९	०	४६०,०००.००
१२	डाँफेचरी सा सं	महिला	सक्रिय	२०	०	४,६५०,०००.००
१३	च्याङमुचेइन सा सं	महिला	सक्रिय	२२	०	४५५,०००.००

अनुसुची - ५

बिद्यमान सहकारीको संचालन अवस्था

क्र.स.	सहकारी संस्थाको नाम	सहकारी संस्थाको प्रकार	शेयर सदस्य								शेयर पुंजी रु	जम्मा संचित बचत	ऋण लगानी रु			संचालक समितिको संख्या			
			दलित		जनजाती		अन्य		जम्मा				लघु उद्यम	जिबिकोपार्जन तथा आयआर्जन	घरायसी कामको लागि	महिला	दलित	जनजाती	जम्मा
			महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष									
१	गरिबि निवारण सहकारी संस्था		०	०	२७	२७	०	०	२७	२७	१५०,०००	१००,०००			५०,०००				
२	कुन्छाङ गुम्बा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	बचत तथा ऋण	०	०	१८	२०	०	०	१८	२०	७२,०००	१७०,०००	-	१६०,०००	-	४	०	९	९
	जम्मा		**०**	**०**	**४५**	**४७**	**०**	**०**	**४५**	**४७**	२२२,०००	२७०,०००	-	१६०,०००	५०,०००	४	-	९	९

अनुसुचि - ६

बिद्यालय तथा सस्थागत सरसफाई अवस्था

क्र.स.	संस्था तथा बिद्यालयको नाम	तह	बिद्यार्थी संख्या			शिक्षक कर्मचारी संख्या	खानेपानी सुबिधा	फोहोर ब्यबस्थापन (छ/छैन)	संयुक्त एउटै शौचालय	छुट्टा छुट्टै शौचालय	शौचालय पर्याप्त	शौचालयमा हात धुने सुबिधा (छ/छैन)	शौचालयको स्तर
			छात्रा	छात्र	जम्मा								
वडा नं. १													
१	नबोबुद्द आधारभुत बिद्यालय	प्रा.बि.	७	१६	२३	२	छैन	छैन	छ	छैन	छ	छैन	मध्यम
२	नाम्खा अधारभुत बिद्यालय	प्रा.बि.	१७	१०	२७	३	छ	छैन	छ	छैन	छ	छैन	मध्यम
३	बुद्द आधारभुत बिद्यालय	नि.मा.बि.	७०	५०	१२०	६	छ	छ	छ	छैन	छ	छैन	मध्यम
४	नम्डु प्रा.बि.	प्रा.बि.	१७	२१	३८	३	छ	छ	छ	छैन	छ	छैन	मध्यम
वडा नं. २													
१	तातोपानि अ◌ा बि	नि.मा.बि.	४३	३९	८२	७	छ	छैन		छ	छैन	छैन	३. न्युन(जथाभाबी फोहोर भएको)
२	च्याछरा प्रा बि	प्रा.बि.	१५	१५	३०	२	छैन	छैन			छैन	छैन	
वडा नं. ३													
१	मोतिराम प्रा बि	प्रा.बि.	२१	१८	३९	३	छैन	छैन	छ		छैन	छैन	३. न्युन(जथाभाबी फोहोर भएको)
२	सत्य प्रा बि	प्रा.बि.	१५	१०	२५	२	छ	छैन		छ	छैन	छैन	३. न्युन(जथाभाबी फोहोर भएको)
वडा नं. ४													
१	महाबौछ मा.बि.	मा.बि.	२५०	१५४	४०४	१९	छैन	छैन	छ	छैन	छैन	छैन	मध्यम
२	नाम्खुङ प्रा.बि.	प्रा.बि.	१८३	५७	२४०	१०	छ	छैन	छ	छैन	छैन	छैन	न्यून
३	हिमालय प्रा.बि.	प्रा.बि.	१४	१९	३३	३	छ	छैन		छ	छैन	छ	मध्यम

क्र.स.	संस्था तथा बिद्यालयको नाम	तह	बिद्यार्थी संख्या			शिक्षक कर्मचारी संख्या	खानेपानी सुबिधा	फोहोर ब्यबस्थापन (छ/छैन)	संयुक्त एउटै शौचालय	छुट्टा छुट्टै शौचालय	शौचालय पर्याप्त	शौचालयमा हात धुने सुबिधा (छ/छैन)	शौचालयको स्तर
			छात्रा	छात्र	जम्मा								
वडा नं. ५													
१	खासारपानी नि.मा.बि.	नि.मा.बि.	११०	८०	१९०	७	छ	छैन		छ	छैन	छ	मध्यम
२	खिरपानी प्रा.बि.	प्रा.बि.	५	४	९	७	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	न्यून
३	अरानिको प्रा.बि.	प्रा.बि.	२५	१२	३७	३	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	मध्यम
वडा नं. ६													
१	सुनखानी प्रा.वि. स्कुल (हाल्जी)	प्रा.बि.	३३	३०	६३	४	छैन	छैन		छ	छ	छैन	प्रयोगमा नभएको(न्युन सरसफाई)
२	भृकुटी प्रा.वि. स्कूल (जाङ)	प्रा.बि.	१५	१८	३३	२	छ	छैन		छ	छ	छैन	प्रयोगमा नभएको(न्युन सरसफाई)
३	हिम शिखर प्रा.वि. स्कूल (तिल)	प्रा.बि.	१२	१३	२५	३	छैन	छैन		छ	छ	छैन	प्रयोगमा नभएको(न्युन सरसफाई)
	गाउँपालिकाको जम्मा		**८५२**	**५६६**	**१४१८**	**८६**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**

अनुसूची-७

गाउँपालिकामा बिद्यमान जलस्रोतहरुको वडागत बिवरण

सि. नं.	स्रोतको नाम	स्रोतको कोड	स्रोतको किसिम	स्रोतको विवाद	स्रोत भएको		नापिएको क्षेमता	नापेको मिति	स्रोतको अपनत्व	स्रोत प्रयोगको वर्तमान अवस्था		स्रोतको सम्भावित प्रयोग	पानीको गुणस्तर	स्रोत सुधारको आबश्यकता	स्रोतको बहुउपयोगी	स्रोतको भौगोलिक अवस्थिति (GPS)		
					स्थान	वार्ड नं.				योजना भए योजनाको नाम	योजनाको किसिम					X	Y	Z
वडा नं. १																		
१	छिलछिले	66000701S01	मूल	छैन	हेप्का	१	०.४१०	२/१७/२०७४	सार्बजनिक	छिलछिले खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	WS+MIT	५७४६३६	३३२४५१८	३७६९
२	छिपछुसा	66000701S02	मूल	छैन	हेप्का	१	०.०७०	२/१७/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार		५७४७४२	३३२४४७७	३७८१
३	गाफुथाङ	66000701S03	मूल	छैन	हेप्का	१	१.२२०	२/२३/२०७४	ब्यतिगत	गाफुथाङ खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार		५७३७५६	३३२३१८५	३०६९
४	छुकालुङ्वा	66000701S04	मूल	छैन	हेप्का	१	०.२००	२/२३/२०७४	सार्बजनिक			खानेपानि	स्विकार्य श्रोत	श्रोत सुधार		५७३२४०	३३२२२२५	२६८५
५	छुङमु	66000701S05	मूल		हेप्का	१	१.१९०	२/२३/२०७४	सार्बजनिक	छुङ्मु	ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार		५७३३०९	३३२२२५८	२७२७
६	ताक्रु	66000701S06	खोला/नदी	छैन	हेप्का	१	८०१.०००	२/२५/२०७४	सार्बजनिक	यारक्याप सु घ यो	ब्यबस्थित योजनामा	CI+IWM+Energy	स्विकार्य श्रोत	जंगल संरक्षण	CI+IWM+Energy	५७३००७	३३२२२७७	२५९४
७	लापसाङ	66000701S07	मूल	छैन	हेप्का	१	१.१४०	२/२३/२०७४	सार्बजनिक			खानेपानि	स्विकार्य श्रोत	श्रोत सुधार		५७३३७२	३३२३४१२	३०३४
८	खारखोला मुल	66000702S01	मूल	छैन	हेप्का	२	०.६७०	२/१७/२०७४	ब्यतिगत	लेख धिगा खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार		५२६५७२	३३२१६२२	४०२२
९	च्योयाछुका	66000704S01	मूल	छैन	हेप्का	४	०.४२०	२/१८/२०७४	सार्बजनिक	च्योयाछुका खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	स्विकार्य श्रोत	श्रोत सुधार		५७७३७५	३३२३१५६	२९८९
१०	ताकतानकार्बु	66000704S02	मूल	छैन	हेप्का	४	१.७१०	२/१८/२०७४	सार्बजनिक			सिचाई	स्विकार्य श्रोत	रिजाच		५७७३७०	३३२३१०२	२९७२
११	टाक्पाछे	66000704S03	मूल	छैन	हेप्का	४	२.७००	२/१८/२०७४	सार्बजनिक			सिचाई	स्विकार्य श्रोत	श्रोत सुधार		५७७१०४	३३२२७०७	२९१७
१२	स्यामोछे	66000704S04	मूल	छैन	हेप्का	४	२.७१०	२/१८/२०७४	सार्बजनिक	स्यामोछे सि यो	ब्यबस्थित योजनामा	सिचाई	स्विकार्य श्रोत	श्रोत सुधार		५७७९३२	३३२२७६८	२७९३
१३	हेक्पा खोला	66000704S05	खोला/नदी	छैन	हेप्का	४	१५३०.०००	२/२७/२०७४	सार्बजनिक	धिगा ज वि यो	ब्यबस्थित योजनामा	बिधुत	स्विकार्य श्रोत	भू-संरक्षण तथा पहिरो नियन्त्रण	CI+IWM+Energy	५७७९६८	३३२२६९२	७२४९
१४	डुग्मुछुई	66000709S01	मूल	छैन	हेप्का	९	१.०६०	२/१९/२०७४	सार्बजनिक	डुग्मुछुई खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार		५७८८०९	३३२४२८८	३४५६
१५	टाक्पाटुपा	66000709S02	मूल	छैन	हेप्का	९	०.१२०	२/१९/२०७४	सार्बजनिक	ताङ्गिन सु घ यो	ब्यबस्थित योजनामा	घट्ट	सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार		५७८५७४	३३२४१८९	३५६४
१६	डिर्चेतोस	66000709S03	मूल	छैन	हेप्का	९	३.७१०	२/२०/२०७४	सार्बजनिक			सिचाई	स्विकार्य श्रोत	भू-संरक्षण तथा पहिरो नियन्त्रण		५७९३२९	३३२३५०८	३०३९
१७	रुर्खाफाका	66000709S04	खोला/नदी	छैन	हेप्का	९	३.७४०	२/२५/२०७४	सार्बजनिक			सिचाई	स्विकार्य श्रोत	जंगल संरक्षण	CI+IWM+Energy	५७९१९२	३३२२१५२	२८५७

पानीका श्रोत सम्वन्धि विवरण क्रमस:

सि. नं.	स्रोतको नाम	स्रोतको कोड	स्रोतको किसिम	स्रोतको विवाद	स्रोत भएको		नापिएको क्षेमता	नापेको मिति	स्रोतको अपनत्व	स्रोत प्रयोगको वर्तमान अवस्था		स्रोतको सम्भावित प्रयोग	पानीको गुणस्तर	स्रोत सुधारको आबश्यकता	स्रोतको बहुउपयोगी	स्रोतको भौगोलिक अवस्थिति (GPS)		
					स्थान	वडा नं.				योजना भए योजनाको नाम	योजनाको किसिम					X	Y	Z
वडा नं. २																		
१	तातोपानी खोला	60304CA0302S01	खोला/नदी		खगालगाउँ	२	८५.८००	१/८/२०७४	सार्बजनिक				नराम्रो श्रोत	श्रोत सुधार	CI+IWM+Energy	५६७८५६	३३२५१८८	२९९९
२	छ्युहार्वा खोला	60304CA0302S02	खोला/नदी		खगालगाउँ	२	२९.२८०	१/७/२०७४	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत	जंगल संरक्षण		५६८१६६	३३२५४९३	३१५५
३	लाछुइलुङ खोला	60304CA0202S03	खोला/नदी		खगालगाउँ	२	०.०००	१२/३०/२०७४	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत	जंगल संरक्षण		५७११६८	३३१९७५६	३०२५
४	टोइगोन्बा मुल	60304CA0302S04	मूल		खगालगाउँ	२	०.४६८	१/७/२०७४	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत			५६७०४४	३३२५८४६	३४५७
५	काल्बा सारबा मुल	60304CA0302S05	मूल		खगालगाउँ	२	१.३००	१/७/२०७४	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत			५६८१४८	३३२५८२४	३२६९
६	गोन्बा लुङ्बा मुल	60304CA0302S06	मूल		खगालगाउँ	२	०.५६७	१/७/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण		५६६९६४	३३२५२२९	३३०७
७	कउ मुल	60304CA0302S07	मूल		खगालगाउँ	२	०.७८४	१/७/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५६७७२३	३८२६०७१	३४२९
८	बुज्यु मुल	60304CA0302S08	मूल		खगालगाउँ	२	०.३१०	१/७/२०७५	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत	श्रोत सुधार		५६५७११	३३२४२६६	३०३०
९	सल्ली खोला	60304CA0302S09	खोला/नदी		खगालगाउँ	२	१८००.०००	१/८/२०७५	सार्बजनिक				नराम्रो श्रोत			५६२९७७	३३२५०२२	२९६०
१०	पाकान्छ्यु मुल	60304CA0302S10	मूल		खगालगाउँ	२	०.५६३	१/७/२०७५	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५६७८३४	३३२५८२	२९९६
११	पाल्टाक्सा मुल	60304CA0302S11	मूल		खगालगाउँ	२	१४.४६०	१/७/२०७५	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत			५६८२६८	३३२५८२१	३२७६
१२	रिच्युङ मुल	60304CA0302S12	मूल		खगालगाउँ	२	४.५००	१/७/२०७५	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५७०१६९	३३२४५१९	२९४८
१३	दुकमारु मुल	60304CA0302S13	मूल		खगालगाउँ	२	५.६००	१/९/२०७५	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	भू-संरक्षण तथा पहिरो नियन्त्रण		५७०१५८	३३२४३२१	२८७८
१४	छ्युम्गो मुल	60304CA0302S14	मूल		खगालगाउँ	२	०.३००	१/९/२०७५	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५७६५९९६	३३२४४९३	३१८९
१५	टुयुकार मुल	60304CA0402S01	मूल		खगालगाउँ	२	०.६५५	१/९/२०७५	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	बृक्ष्यरोपन		५७०८३६	३३२४२७२	३१०४
१६	मार्योङ मुल	60304CA0402S02	मूल		खगालगाउँ	२	०.६००	१/९/२०७५	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण		५७१५६९	३३२३७६६	२८८८
१७	ङाङ्मुछे मुल	60304CA0402S03	मूल		खगालगाउँ	२	०.६८८	१/९/२०७५	सार्बजनिक				नराम्रो श्रोत	जंगल संरक्षण		५७१७४५	३३२३८३३	२९०८
१८	हामुगोलुङ्बा मुल	60304CA0402S04	मूल		खगालगाउँ	२	७६.२९०	१/९/२०७५	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५७१६३९	३३२३८५३	२९१९
१९	जिङ्लासा मुल	60304CA0402S05	मूल		खगालगाउँ	२	०.३३६	१/९/२०७५	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण		५७१७५९	३३२३८४५	२९१४

पानीका श्रोत सम्वन्धि विवरण क्रमस:

सि. नं.	स्रोतको नाम	स्रोतको कोड	स्रोतको किसिम	स्रोतको विवाद	स्रोत भएको		नापिएको क्षेमता	नापेको मिति	स्रोतको अपनत्व	स्रोत प्रयोगको वर्तमान अवस्था		स्रोतको सम्भावित प्रयोग	पानीको गुणस्तर	स्रोत सुधारको आवश्यकता	स्रोतको बहुउपयोगी	स्रोतको भौगोलिक अवस्थिति (GPS)		
					स्थान	वार्ड नं.				योजना भए योजनाको नाम	योजनाको किसिम					X	Y	Z
२०	छातेरसा मुल	60304CA0402S06	मूल		खगालगाउँ	२	०.५८१	१/९/२०७५	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण		५७०९४९	३३२४०७६	३०४७
२१	मेदोकस्या मुल	60304CA0402S07	मूल		खगालगाउँ	२	३.५००	१/९/२०७५	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत			५७०५८४	३३२४५३६	३२०३
२२	माहोगेरी मुल	60304CA0402S08	मूल		खगालगाउँ	२	७.३६०	१/९/२०७५	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण		५७१६८९	३३२३७१०	२८५४
२३	गेछे मुल	60304CA0402S09	मूल		खगालगाउँ	२	०.५४०	२/९/२०७५	सार्बजनिक				नराम्रो श्रोत	भू-संरक्षण तथा पहिरो नियन्त्रण	CI+Energy	५७२१९०	३३२२३९३	२४५४
२४	छ्योवालुङबा मुल	60304CA0402S10	मूल		खगालगाउँ	२	१७०.०००	२/९/२०७५	सार्बजनिक				नराम्रो श्रोत	जंगल संरक्षण		५६८०२१	३३२४४२३	२७९६
वडा नं. ३																		
१	झुललुङबा मुल	60304CA0103S01	मूल		खगालगाउँ	३	१.०५७	१२/२७/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण		५६८७७४	३३२२९४१	३१४१
२	छ्य्इटाङमु मुल	60304CA0103S02	मूल		खगालगाउँ	३	०.०७१	१२/२७/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	बृक्ष्यरोपन		५७००४२	३३२३२२६	३०३९
३	चुकसिगाँ मुल	60304CA0103S03	मूल		खगालगाउँ	३	०.९६०	२/२७/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	भू-संरक्षण तथा पहिरो नियन्त्रण		५७०२६१	३३२२९७४	२९३९
४	छ्युयुग मुल	60304CA0103S04	मूल		खगालगाउँ	३	०.३८०	१२/२७/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५७०८३८	३३२२८०३	२८५५
५	क्काबाङ्सा मुल	60304CA0103S05	मूल		खगालगाउँ	३	०.४८०	१२/२७/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५७१११८	३३२२८८८	२७४९
६	टिपयुग मुल	60304CA0103S06	मूल		खगालगाउँ	३	०.३७८	१२/२७/२०७४	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत			५७१२३५	३३२२८२१	२७५७
७	स्यालुङबा मुल	60304CA010S07	मूल		खगालगाउँ	३	०.१५२	१२/२८/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५७१४७४	३३२१८०८	२८६१
८	स्युक्पायुङ मुल	60304CA0103S08	मूल		खगालगाउँ	३	०.०५७	१२/२८/२०७४	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत			५७१५८४	३३२१६६६	२८७६
९	झुला मुल	60304CA0103S09	मूल		खगालगाउँ	३	०.३६०	१२/२८/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५७०८५४	३३२०५१७	३४११
१०	किजोमखोला	60304CA0103S10	खोला/नदी		खगालगाउँ	३	७०.०००	१२/२८/२०७४	सार्बजनिक				नराम्रो श्रोत	रिजाच	CI+IWM+Energy	५६८९६७	३३१९८१६	३९३७
११	छुइटाङ्मु मुल	60304CA0103S11	मूल		खगालगाउँ	३	०.७१२	१२/२८/२०७४	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत			५७०१२४	३३२०४८९	३६९७
१२	बिरसिङ मुल	60304CA0103S12	मूल		खगालगाउँ	३	०.२००	१२/२८/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५७०७९४	३३२०३५५	३३६३
१३	ताक्पागारगुरे मुल	60304CA0103S13	मूल		खगालगाउँ	३	१.०२०	१२/२८/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण		५६९६४२	३३१९८७४	३८५१
१४	छ्युकानिङबा मुल	60304CA0103S14	मूल		खगालगाउँ	३	०.५७६	१२/२९/२०७४	सार्बजनिक				नराम्रो श्रोत	जंगल संरक्षण		५७०९९४९	३३२०४३४	३३३८

पानीका श्रोत सम्वन्धि विवरण क्रमस:

सि. नं.	स्रोतको नाम	स्रोतको कोड	स्रोतको किसिम	स्रोतको विवाद	स्रोत भएको		नापिएको क्षेमता	नापेको मिति	स्रोतको अपनत्व	स्रोत प्रयोगको वर्तमान अवस्था		स्रोतको सम्भावित प्रयोग	पानीको गुणस्तर	स्रोत सुधारको आबश्यकता	स्रोतको बहुउपयोगी	स्रोतको भौगोलिक अवस्थिति (GPS)		
					स्थान	वार्ड नं.				योजना भए योजनाको नाम	योजनाको किसिम					X	Y	Z
१५	टिपयुगखोला	60304CA0103S15	खोला/नदी		खगालगाउँ	३	४.८००	१२/३०/२०७४	सार्बजनिक				नराम्रो श्रोत	भू-संरक्षण तथा पहिरो नियन्त्रण	CI+IWM+Energy	५७१२७३	३३२३००८	२६१८
१६	ठातोरखोला	60304CA0203S01	खोला/नदी		खगालगाउँ	३	२८.९६०	१२/३०/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण		५७१७६१	३३२०४२२	२८७१
१७	पाराक्वी मुल	60304CA0203S02	मूल		खगालगाउँ	३	०.३२८	१२/३०/२०७४	सार्बजनिक				नराम्रो श्रोत	जंगल संरक्षण		५७०५५७	३३२०२२३	३४२०
१८	उइरी मुल	60304CA0203S03	मूल		खगालगाउँ	३	०.२००	१२/३०/२०७४	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत	श्रोत सुधार		५७०७९४	३३२०३५९	३३७२
१९	रिन्जेन मुल	60304CA0203S04	मूल		खगालगाउँ	३	०.२४०	१२/३०/२०७४	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण		५७१७६८	३३२०१०७	२८८८
२०	फेसा मुल	60304CA0203S05	मूल		खगालगाउँ	३	०.३७६	१२/३०/२०७४	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत	श्रोत सुधार		५७१८७४	३३२०३७०	२८६०
२१	डोङमु मुल	60304CA0203S06	मूल		खगालगाउँ	३	०.३७६	१२/३१/२०७४	सार्बजनिक				नराम्रो श्रोत	जंगल संरक्षण	CI+Energy	५७२७९३	३३२०४२७	२८७८
२२	ताक्सिङ मुल	60304CA0203S07	मूल		खगालगाउँ	३	०.१२०	१/१/२०७५	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत	बृक्ष्यरोपन		५७२७९५	३३१९९९८	२४५५
२३	छिइपुङगो खोला	60304CA0203S08	खोला/नदी		खगालगाउँ	३	३००.०००	१/२/२०७५	सार्बजनिक				स्विकार्य श्रोत	बृक्ष्यरोपन		५६७३८४	३३२५४५८	३१५९
वडा नं. ४																		
१	ओछुई मुल	66001801S01	मूल	छैन	मुचु	१	०.५६०	२०७४\०१\०९	सार्बजनिक	ओछुई खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण	०	५५९९९८	३३२५५९३	३०४०
२	छातेसि मुल	66001801S02	मूल	छैन	मुचु	१	०.३२०	२०७४\०१\०९	सार्बजनिक	छातेसी खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण	०	५६००३४	३३२५६३१	३०६२
३	चुपुगु मुल	66001801S03	मूल	छैन	मुचु	१	०.४७०	२०७४\०१\०९	सार्बजनिक	चुपुगु खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	०	५६०२२२	३३२६२०१	३२६९
४	यारचा मुल	66001801S04	मूल	छैन	मुचु	१	०.२२०	२०७४\०१\०९	सार्बजनिक	हयाच्चा खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	०	५६१९३१	३३२५७८५	३४६१
५	लम्मजुङ खोला	66001801S05	खोला/नदी	छैन	मुचु	१	९.२००	२०७४\०१\०९	सार्बजनिक	लम्मजुङ mus योजना	अब्यबस्थित योजनामा	सिचाई	सुरक्षित श्रोत	भू-संरक्षण तथा पहिरो नियन्त्रण	CI+IWM+Energy	५६००५५	३२२५७२५	३१०९
६	कुले मुल	66001802S01	मूल	छैन	मुचु	२	०.२००	२०७४\०१\०८	सार्बजनिक	कुले खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	बृक्ष्यरोपन		५५९८७९	३३२११८८	४०२५
७	कोरल मुल	66001802S02	मूल	छैन	मुचु	२	०.०६०	२०७४\०१\०८	सार्बजनिक	कोरल खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	बृक्ष्यरोपन		५५९३९०	२३२०८५	३८५८
८	छुईलुगा मुल	66001802S03	मूल	छैन	मुचु	२	०.०८०	२०७४\०१\०८	सार्बजनिक	छुईलुङगा खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	०	५५९३८६	३३१९९७५	३७३३
९	छुईचुन मुल	66001803S01	मूल	छैन	मुचु	३	०.७२०	२०७४\०१\०८	सार्बजनिक	छुईचुन खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	बृक्ष्यरोपन	०	५५९४२६	३३१९९५८	३७२३

पानीका श्रोत सम्वन्धि विवरण क्रमस:

सि. नं.	स्रोतको नाम	स्रोतको कोड	स्रोतको किसिम	स्रोतको विवाद	स्रोत भएको		नापिएको क्षेमता	नापेको मिति	स्रोतको अपनत्व	स्रोत प्रयोगको वर्तमान अवस्था		स्रोतको सम्भावित प्रयोग	पानीको गुणस्तर	स्रोत सुधारको आबश्यकता	स्रोतको बहुउपयोगी	स्रोतको भौगोलिक अवस्थिति (GPS)		
					स्थान	वार्ड नं.				योजना भए योजनाको नाम	योजनाको किसिम					X	Y	Z
१०	लास्सा मुल	66001803S02	मूल	छैन	मुचु	३	०.०२०	२०७४\०१\०८	सार्बजनिक	लास्सा खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण	०	५५९४६५	३३१९९५६	३७५७
११	डोमछाङ मुल	66001804S01	मूल	छैन	मुचु	४	०.२६०	२०७४\०१\०८	सार्बजनिक	डोमाछाङ कहाा पाा यो	ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	बृक्ष्यरोपन	०	५५९३३६	३३२०१०४	३८४९
१२	छुरालुङवा मुल	66001804S02	मूल	छैन	मुचु	४	३३.१५०	२०७४\०१\०८	सार्बजनिक	छुरालुङवा मुस यो	अब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	IWM+Energy	५५९३०३	३३१९४२७	३५३२
१३	छुईचाक्वी मुल	66001805S01	मूल	छैन	मुचु	५	२.४००	२०७४\०१\१०	सार्बजनिक	छुईचाक्कचि खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण	०	५५८३५९	३३२७३२६	३२१९
१४	हावा खोला	66001805S02	खोला/नदी	छैन	मुचु	५	७.०३०	२०७४\०१\१०	सार्बजनिक	हाबा खोला मुस यो	अब्यबस्थित योजनामा	बिधुत	सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	CI+IWM+Energy	५५८१६६	३३२६६६७	३१५०
१५	ङज्जक मुल	66001805S03	मूल	छैन	मुचु	५	३.३००	२०७४\०१\१०	सार्बजनिक	ङाेज्जक खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण	०	५५८२३२	३३२८६९५	३४९६
१६	पिज्जा मुल	66001805S04	मूल	छैन	मुचु	५	४.१००	२०७४\०१\१०	सार्बजनिक	पिजा खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण	०	५५८३८३	३३२८५००	३४९२
वडा नं. ५																		
१	बैजान मुल	66001806S01	मूल	छैन	मुचु	६	०.०३०	२०७४\०१\१३	सार्बजनिक	बैजन खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण	०	५५०७९७	३३२६३३५	३३८२
२	भैजनथाक्का मुल	66001806S02	मूल	छैन	मुचु	६	०.८३०	२०७४\०१\१३	सार्बजनिक	भैजानथाक्का खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	०	५५०७१८	३३२६१७८	३३८२
३	सुन्टाक्क	66001806S03	मूल	छैन	मुचु	६	२.२१०	२०७४\०१\१३	सार्बजनिक	सुन्टाक खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	बृक्ष्यरोपन	०	५५०७४०	३३२६१४२	३३८३
४	भैजनथाक्का तल्लो मुल	66001806S04	मूल	छैन	मुचु	६	०.९८०	२०७४\०१\१३	सार्बजनिक		ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण	०	५५०७८४	३३२६१५४	३३७०
५	हिरखु मुल	66001806S05	मूल	छैन	मुचु	६	४.१००	२०७४\०१\१३	सार्बजनिक	हिरखु खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण	०	५५०७५०	३३२६०९५	३३८३
६	छुरालुङवा मुल	66001806S06	मूल	छैन	मुचु	६	८.१९०	२०७४\०१\१३	सार्बजनिक	छुरालुङवा मुस यो	अब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	जंगल संरक्षण	०	५५११७८	३३२६२४४	३२९२
७	मियाल्सा मुल	66001807S01	मूल	छैन	मुचु	७	२.१२०	२०७४\०१\०३	ब्यतिगत	मियाल्सा मुस यो	अब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	बृक्ष्यरोपन	CI+IWM+Energy	५४७८७८	३३२६७६५	३३३५
८	फुसाङ मुल	66001807S02	मूल	छैन	मुचु	७	०.८३०	२०७४\०१\१४	सार्बजनिक	फुईसिङ खा पा यो	अब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	बृक्ष्यरोपन	०	५४८४५०	३३२७३५७	३२४०
९	पानीपाल्ङ मुल	66001807S03	मूल	छैन	मुचु	७	५.४२०	२०७४\०१\१६	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	०	५४६३४७	३३३०३०१	३६१२
१०	गुक्करी मूल	66001808S01	मूल	छैन	मुचु	८	०.३२०	२०७४\०१\१५	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	बृक्ष्यरोपन	०	५३९०५५	३३३२२७०	३८९६

पानीका श्रोत सम्वन्धि विवरण क्रमस:

सि. नं.	स्रोतको नाम	स्रोतको कोड	स्रोतको किसिम	स्रोतको विवाद	स्रोत भएको		नापिएको क्षेमता	नापेको मिति	स्रोतको अपनत्व	स्रोत प्रयोगको वर्तमान अवस्था		स्रोतको सम्भावित प्रयोग	पानीको गुणस्तर	स्रोत सुधारको आबश्यकता	स्रोतको बहुउपयोगी	स्रोतको भौगोलिक अवस्थिति (GPS)		
					स्थान	वार्ड नं.				योजना भए योजनाको नाम	योजनाको किसिम					X	Y	Z
११	छुरालुङवा मुल	66001808S04	मूल	छैन	मुचु	८	७.५२०	२०७४\०१\१५	सार्बजनिक	छुरालुङवा घट्ट यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	IWM+Energy	५४०३८३	३३३१२३४	३६४५
१२	झिमझिम मूल	66001808SO2	मूल	छैन	मुचु	८	२.०७०	२०७४\०१\१५	सार्बजनिक	झीमझीम खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	बृक्ष्यरोपन	०	५३९०८८	३३३२२९९	३९३७
१३	टिमजाङ मूल	66001808SO3	मूल	छैन	मुचु	८	१२.६५०	२०७४\०१\१५	सार्बजनिक	टिमजाम सी यो	अब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	CI+Energy	५३८२७९	३३३२१८१	३९५४
१४	भैजनथाक्का तल्लो मुल	66001806S04	मूल	छैन	मुचु	९	७.५२०	२०७४\०१\१५	सार्बजनिक	छुरालुङवा खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	०	५४०३८३	३३३१२३४	३६४५
१५	हिक्कचे मुल	66001809S03	मूल	छैन	मुचु	९	०.६००	२०७४\०१\१५	सार्बजनिक	हिक्चे खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	०	५३९८६९	३३३१४२४	३७११
१६	सेलुगा मुल	66001809S05	मूल	छैन	मुचु	९	१.९१०	२०७४\०१\१६	सार्बजनिक	सेलुगा खा पा यो	ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	०	५५८७९५	३३२०१५३	३९११
१७	सुक्पाले मुल	66001809S06	मूल	छैन	मुचु	९	१.२२०	२०७४\०१\१६	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	बृक्ष्यरोपन		५३८५५८	३३३०५५८	४०६६
१८	झिनेजेन मूल	66001809SO1	मूल	छैन	मुचु	९	३.२१०	२०७४\०१\१५	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	०	५३९५३३	३३३१७२७	३५२६
१९	नाँऊचे मूल	66001809SO2	मूल	छैन	मुचु	९	०.३४०	२०७४\०१\१५	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत	श्रोत सुधार	०	५३९३०५	३३३१६८७	३८००
वडा नं. ६																		
१	राम्जा गुम्बा मूल	66001301S01	मूल	छैन	लिमी	१	०.७३८	२/२५/२०७३	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत			५४०१३९	३३४४०२६	३९५२
२	दुनेवाङ मूल	66001301S02	मूल	छैन	लिमी	१	२.७१८	२/२५/२०७३	सार्बजनिक	दुनेवाङ बहुउपयोगी योजना			सुरक्षित श्रोत		CI+IWM+Energy	५४९६१०	३३४३६२६	३७४४
३	चेङजुङ मूल	66001302S01	मूल	छैन	लिमी	२	०.२५०	२/२६/२०७३	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत		CI+IWM+Energy	५४८१५२	३३४५३८४	४००६
४	फुछु खोला	66001302S02	मूल	छैन	लिमी	२	२.५६५	२/२६/२०७३	सार्बजनिक	फुछु खोला खा.पा.यो.	ब्यबस्थित योजनामा	सिचाई	सुरक्षित श्रोत	भू-संरक्षण तथा पहिरो नियन्त्रण		५४९१८९	३३४३९३६	३७८०
५	हालादिङ मूल	66001304S01	मूल	छैन	लिमी	४	०.४५०	२/२६/२०७३	सार्बजनिक		ब्यबस्थित योजनामा	खानेपानि	सुरक्षित श्रोत			५४९२४१	३३४३७०७	३७६२
६	छोक्रा खोला	66001304S02	खोला/नदी	छैन	लिमी	४	०.०४७	२/२६/२०७३	सार्बजनिक		ब्यबस्थित योजनामा		सुरक्षित श्रोत			५४९२८०	३३४३५४९	३७७०
७	छिउसिरी मूल	66001305S01	मूल	छैन	लिमी	५	०.२३४	२/२७/२०७३	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत		०	५५७४६१	३३४६२८६	४१६५
८	लुकामी मूल	66001305S02	मूल	छैन	लिमी	५	०.१२६	२/२७/२०७३	सार्बजनिक	खा.पा.यो.			सुरक्षित श्रोत		०	५५७३१७	३३४५५७७	४१०५
९	छिम्पुर्देन (तल्लो)	66001305S03	मूल	छैन	लिमी	५	०.१२६	२/२७/२०७३	सार्बजनिक	खा.पा.यो.			सुरक्षित श्रोत			५५७१९१	३३४५७२४	४०८७

पानीका श्रोत सम्वन्धि विवरण क्रमस:

सि. नं.	स्रोतको नाम	स्रोतको कोड	स्रोतको किसिम	स्रोतको विवाद	स्रोत भएको		नापिएको क्षेमता	नापेको मिति	स्रोतको अपनत्व	स्रोत प्रयोगको वर्तमान अवस्था		स्रोतको सम्भावित प्रयोग	पानीको गुणस्तर	स्रोत सुधारको आबश्यकता	स्रोतको बहुउपयोगी	स्रोतको भौगोलिक अवस्थिति (GPS)		
					स्थान	वार्ड नं.				योजना भए योजनाको नाम	योजनाको किसिम					X	Y	Z
१०	छिम्पुर्देंन (तल्लो)	66001305S03	मूल	छैन	लिमी	६	०.०२९	४/३/२०७३	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत			५६४५३८	३३४९३६८	४३४८
११	लालुङ मूल	66001306S01	मूल	छैन	लिमी	६	०.०४५	२/२७/२०७३	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत			५५६८९८	३३४५५८६	४०८४
१२	छिम्पुर्देन (तल्लो)	66001306S02	मूल	छैन	लिमी	६	०.०४५	२/२७/२०७३	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत			५५७१७४	३३४३६८६	४०७०
१३	टाघ्योक मूल	66001306S04	मूल	छैन	लिमी	६	०.०४०	४/५/२०७३	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५५७४६२	३३४५७०५	३८६३
१४	छुरुपाङदाक मूल	66001307S01	मूल	छैन	लिमी	७	०.०६६	४/५/२०७३	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५५७९४९	३३४५६६१	०
१५	दिङगोङ मूल	66001307S02	मूल	छैन	लिमी	७	०.८१६	४/५/२०७३	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५५६३७९	३३४५३३५	३८६७
१६	जोहाजाङ खोला	66001307S03	खोला/नदी	छैन	लिमी	७	३.०२४	४/५/२०७३	सार्बजनिक	बहुउपयोगी योजना			सुरक्षित श्रोत		०	५५८५०९	३३४५९५८	४०६१
१७	गुन घ्योटेन खोला	66001308S01	खोला/नदी	छैन	लिमी	८	७.५४२	४/५/२०७३	सार्बजनिक	सिंचाई योजना			सुरक्षित श्रोत			५४३२५९	३३४३७४१	३९६९
१८	लुङफु खोला	66001308S02	खोला/नदी	छैन	लिमी	८	०.१६२	४/५/२०७३	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत			५४३६७५	३३४३५३१	३९८६
१९	लुङफु खोला	66001308S02	खोला/नदी	छैन	लिमी	८	५.६५२	४/५/२०७३	सार्बजनिक	बहुउपयोगी योजना			सुरक्षित श्रोत			५४२७५५	३३४३७१७	४१४८
२०	सेगाङ लुङवा मूल	66001308S03	मूल	छैन	लिमी	९	१.०२६	४/५/२०७३	सार्बजनिक	खा.पा.यो.		खानेपानि	सुरक्षित श्रोत			५४४७९३	३३४३१०७	४०६०
२१	सेगाङ लुङवा खोला	66001309S01	खोला/नदी	छैन	लिमी	९	२.८०८	४/५/२०७३	सार्बजनिक	सिंचाई योजना			सुरक्षित श्रोत			५४३७३६	३३४३५२९	४०२९
२२	हाङछोन्वा मूल	66001309S02	मूल	छैन	लिमी	९	०.०९०	४/५/२०७३	सार्बजनिक				सुरक्षित श्रोत			५४४७०७	३३४३१६६	४०५३
२३	दुलुङ लुङवा मूल	66001309S04	मूल	छैन	लिमी	९	०.१४९	४/५/२०७३	सार्बजनिक			खानेपानि	सुरक्षित श्रोत			५४३५६६	३३४३१८३	३९९२

पानीका श्रोत सम्वन्धि विवरण क्रमस:

अनुसूची -८

गाउँपालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धि विवरण

OPD Morbility Data

क.सं.	ICD Code	रोगको नाम	बिरामी संख्या							
			महिला				पुरुष			
		वडा नं.	१	२\३	४\५	६	१	२\३	४\५	६
		तथ्याङ्क संकलन गरिएको बर्ष :								
१	A01	म्यादे ज्वरो	२	०	३	१	४	०	१	१
२	A09	झाडापखाला	७	१०	५		११	५	२	
३	A06	आउँमासी	२	८	२			७	३	
४	A03	रगतमासी		०	१			०	२	
५	K52	किटाणुरहित झाडापखाला		०	०			०	०	
६	A00	हैजा		०	०			०	०	
७	B82	जुका	३	०	१०	३	२	०	२०	५
८	R17	जंडिस		०	५	२		०	६	१
९	A64	यौनजन्य रोगहरु		०	०			०	०	
१०	B24	HIV/AIDS		०	०		१	०	०	
११	E46	कुपोषण	२	०	१०			०	१५	
१२	E50	भिटामिनको कमीले हुने रोगहरु	३	०	०		६	०	०	
जम्मा			१९	१८	३६	६	२४	१२	४९	७

अनुसुचि - ९

स्थानीय स्तरमा उपलब्ध निर्माण सामग्रीहरु

स्थानीय निर्माण सामग्रीहरु		वडा नं.					
		१	२	३	४	५	६
	तथ्याङ्क संकलन बर्ष						
ढुङ्गा	उपलब्ध *(छ/छैन)*	छ	छ	छ	छ	छ	छ
	उपलब्ध हुने स्थान *(स्थानीय स्तरमै / बाहिर)*	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै
	उपलब्ध परिमाण *(औसत/प्रयाप्त)*	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त
	औसत ढुवानी समय (घण्टामा)	१	१	१	१	१	१
बालुवा	उपलब्ध *(छ/छैन)*	छ	छ	छ	छ	छ	छ
	उपलब्ध हुने स्थान *(स्थानीय स्तरमै / बाहिर)*	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै
	उपलब्ध परिमाण *(औसत/प्रयाप्त)*	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त
	औसत ढुवानी समय (घण्टामा)	१	१	१	१	१	१
गीट्टी	उपलब्ध *(छ/छैन)*	छ	छ	छ	छ	छ	छ
	उपलब्ध हुने स्थान *(स्थानीय स्तरमै / बाहिर)*	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै
	उपलब्ध परिमाण *(औसत/प्रयाप्त)*	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त
	औसत ढुवानी समय (घण्टामा)	१	१	१	१	१	१
काठ	उपलब्ध *(छ/छैन)*	छ	छ	छ	छ	छ	
	उपलब्ध हुने स्थान *(स्थानीय स्तरमै / बाहिर)*	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	स्थानीय स्तरमै	
	उपलब्ध परिमाण *(औसत/प्रयाप्त)*	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त	प्रयाप्त	
	औसत ढुवानी समय (घण्टामा)	२	२	२	१	१	
	उपलब्ध *(छ/छैन)*						

स्थानीय निर्माण सामग्रीहरु		वडा नं.					
		१	२	३	४	५	६
बास	उपलब्ध हुने स्थान *(स्थानीय स्तरमै / बाहिर)*						
	उपलब्ध परिमाण *(औसत/प्रयाप्त)*						
	औसत ढुवानी समय (घण्टामा)						
स्लेट	उपलब्ध *(छ/छैन)*						
	उपलब्ध हुने स्थान *(स्थानीय स्तरमै / बाहिर)*						
	उपलब्ध परिमाण (औसत/प्रयाप्त)						
	औसत ढुवानी समय (घण्टामा)						

अनुसुचि - १०

टोलस्तरीय खानेपानीको वर्तमान अवस्था

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	वर्तमान प्रयोग (प्राथमिक स्रोत)						पानीको गुणस्तर			उपलब्ध परिमाण प्रति व्यक्ति प्रति दिन			औसत पानी भर्न लाग्ने समय मिनेटमा			विश्वसनीयता (महिना/बर्ष)		
				ब्यबस्थित योजनाको धारा	मूल	नौला/कुवा	कुलो	ढुंगेधारा	नदि/खोला	राम्रो	स्वीकार्य	नराम्रो	>=४५	>=२५ <४५	<२५	<=१५	>१६ <=३०	>३०	१२	>=११ <१२	<११
वडा नं. १																					
१	गाडापारि A	66000701C01	१३	१३							१३		१३			१३			१३		
२	गाडापारि B	66000701C02	८	८							८		८			८			८		
३	लामागाउ	66000701C03	७	७							७		७			७			७		
४	माथि टोल	66000702C01	१९	१९						१९			१९				१९		१९		
५	तल्लो टोल	66000703C01	१८	१८							१८		१८				१८		१८		
६	टोतु टोल	66000704C01	२४	२४						२४			२४				२४		२४		
७	दारवा टोल	66000705C01	१६	१६						१६			१६				१६		१६		
८	स्यार्चो टोल	66000706C01	१९	१९						१९			१९				१९		१९		
९	टोमेत टोल	66000707C01	२१	२१						२१			२१				२१		२१		
१०	टोमेत टोल	66000708C01	२०	२०						२०			२०			२०			२०		
११	माथिल्लो टोल	66000709C01	२१	२१						२१			२१			२१			२१		
जम्मा वडा नं. (१)			**१८६**	**१८६**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**१४०**	**४६**	**०**	**१८६**	**०**	**०**	**६९**	**११७**	**०**	**१८६**	**०**	**०**
वडा नं. २																					
१	केर्मीगाँउ	60304ca0302c01	५९	५९	०	०	०	०	०	०	५९	०	५९	०	०	५९	०	०	५९	०	०

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	वर्तमान प्रयोग (प्राथमिक स्रोत)						पानीको गुणस्तर			उपलब्ध परिमाण प्रति व्यक्ति प्रति दिन			औसत पानी भर्न लाग्ने समय मिनेटमा			विश्वसनीयता (महिना/बर्ष)		
				ब्यबस्थित योजनाको धारा	मूल	नौला/कुवा	कुलो	ढुंगेधारा	नदि/खोला	राम्रो	स्वीकार्य	नराम्रो	>=४५	>=२५ <४५	<२५	<= १५	>१६ <=३०	>३०	१२	>=११ <१२	<११
२	गुम्बा(अस्थाइ)	60304ca0302c02	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३	च्यादुक A	60304ca0402c01	२९	२९	०	०	०	०	०	२९	०	०	२९	०	०	०	२९	०	२९	०	०
४	च्यादुक B	60304ca0402c02	५	५	०	०	०	०	०	५	०	०	५	०	०	०	५	०	५	०	०
५	छ्युइकार्बु(अस्थाइ)	60304ca0302c04	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
६	छ्युराफार्का	60304ca0302c03	११	११	०	०	०	०	०	११	०	०	११	०	०	११	०	०	११	०	०
७	बुज्यु(अस्थाइ)	60304ca0302c06	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा वडा नं. (२)			**१०४**	**१०४**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**४५**	**५९**	**०**	**१०४**	**०**	**०**	**७०**	**३४**	**०**	**१०४**	**०**	**०**
वडा नं. ३																					
१	खगालगाँउ A	60304ca0103c05	४७	४७	०	०	०	०	०	४७	०	०	४७	०	०	०	४७	०	०	०	४७
२	खगालगाँउ B	60304ca0103c04	२५	२५	०	०	०	०	०	०	२५	०	०	२५	०	०	०	२५	२५	०	०
३	गुम्बागाँउ	60304ca0103c02	१७	०	१७	०	०	०	०	०	१७	०	१७	०	०	०	१७	०	१७	०	०
४	झुला(अस्थाइ)	60304ca0103c05	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	लादोक(अस्थाइ)	60304ca0103c01	१७	०	१७	०	०	०	०	०	१७	०	१७	०	०	०	१७	०	१७	०	०
६	लामाखाेल्सी A	60304ca0203c01	६	०	०	०	०	०	६	०	०	६	६	०	०	६	०	०	६	०	०
७	लामाखाेल्सी B	60304ca0203c02	२७	२७	०	०	०	०	०	२७	०	०	२७	०	०	२७	०	०	२७	०	०
जम्मा वडा नं. (३)			**१३९**	**९९**	**३४**	**०**	**०**	**०**	**६**	**७४**	**५९**	**६**	**११४**	**२५**	**०**	**३३**	**८१**	**२५**	**९२**	**०**	**४७**
वडा नं. ४																					
१	याल्बङ टोल	66001801C01	१३	१३						१३			१३			१३			१३		

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	वर्तमान प्रयोग (प्राथमिक स्रोत)						पानीको गुणस्तर			उपलब्ध परिमाण प्रति व्यक्ति प्रति दिन			औसत पानी भर्न लाग्ने समय मिनेटमा			विश्वसनीयता (महिना/बर्ष)		
				ब्यबस्थित योजनाको धारा	मूल	नौला/कुवा	कुलो	ढुंगेधारा	नदि/खोला	राम्रो	स्वीकार्य	नराम्रो	>=४५	>=२५ <४५	<२५	<= १५	>१६ <=३०	>३०	१२	>=११ <१२	<११
२	बेरा टोल	66001801C02	७	७						७			७				७		७		
३	रिसिंङ टोल	66001801C03	१५	१५						१५			१५				१५		१५		
४	माथिल्लो टोल	66001802C01	१४		१४					१४			१४				१४		१४		
५	तल्लो चाला टोल	66001803C01	१७		१७					१७			१७				१७		१७		
६	पल्लो चाला टोल	66001804C01	९		९					९			९			९			९		
७	याङगार टोल	66001805C01	२४		२४						२४		२४			२४			२४		
८	पारी याङगार टोल	66001805C02	५		५						५		५			५			५		
जम्मा वडा नं. (४)			**१०४**	**३५**	**६९**	**०**	**०**	**०**	**०**	**७५**	**२९**	**०**	**१०४**	**०**	**०**	**५१**	**५३**	**०**	**१०४**	**०**	**०**
वडा नं. ५																					
१	छुईगाङ टोल	66001806C01	१९		१९					१९			१९			१९			१९		
२	मुचु टोल	66001806C02	१९		१९					१९			१९			१९			१९		
३	तुम्कोट टोल	66001807C01	२४		२४						२४		२४				२४		२४		
४	चुईगाई टोल	66001808C01	३२		३२						३२		३२					३२	३२		
५	गुम्बा टोल	66001809C01	१२	१२						१२			१२				१२		१२		
६	लगाई टोल	66001809C02	१४	१४								१४	१४			१४			१४		
७	न्याम टोल	66001809C03	१०	१०						१०			१०			१०			१०		
जम्मा वडा नं. (५)			**१३०**	**३६**	**९४**	**०**	**०**	**०**	**०**	**६०**	**५६**	**१४**	**१३०**	**०**	**०**	**६२**	**३६**	**३२**	**१३०**	**०**	**०**
वडा नं. ६																					

क्र.स.	टोलको नाम	टोलको कोड	जम्मा घरधुरी	वर्तमान प्रयोग (प्राथमिक स्रोत)						पानीको गुणस्तर			उपलब्ध परिमाण प्रति व्यक्ति प्रति दिन			औसत पानी भर्न लाग्ने समय मिनेटमा			विश्वसनीयता (महिना/बर्ष)		
				व्यवस्थित योजनाको धारा	मूल	नौला/कुवा	कुलो	ढुंगेधारा	नदि/खोला	राम्रो	स्वीकार्य	नराम्रो	>=४५	>=२५ <४५	<२५	<= १५	>१५ <=३०	>३०	१२	>=११ <१२	<११
१	डोङथोत टोल	66001301C01	१८	१८								१८		१८			१८			१८	
२	कुक्याप टोल	66001302C01	२७	२७								२७		२७			२७			२७	
३	वाहापारमा टोल	66001303C01	२३	२३								२३		२३			२३			२३	
४	डोडमात टोल	66001304C01	१७	१७								१७		१७			१७			१७	
५	छुराकफार्का टोल	66001305C01	१७		१७							१७			१७		१७		१७		
६	युरागोङमा टोल	66001306C01	१७			१७						१७			१७		१७		१७		
७	डोङमात टोल	66001307C01	१३			१३						१३			१३		१३		१३		
८	खाङग्याप टोल	66001308C01	१४						१४		१४			१४			१४		१४		
९	लाप्राङ टोल	66001308C02	१४						१४		१४			१४			१४		१४		
१०	गुम्बा टोल	66001309C01	१३		१३						१३		१३			१३			१३		
११	मानीलाहाङ टोल	66001309C02	८						८		८			८			८		८		
जम्मा वडा नं. (६)			**१८१**	**८५**	**३०**	**३०**	**०**	**०**	**३६**	**०**	**४९**	**१३२**	**१३**	**१२१**	**४७**	**१३**	**१६८**	**०**	**९६**	**८५**	**०**
गाउँपालिकाको जम्मा			**८४४**	**५४५**	**२२७**	**३०**	**०**	**०**	**४२**	**३९४**	**२९८**	**१५२**	**६५१**	**१४६**	**४७**	**२९८**	**४८९**	**५७**	**७१२**	**८५**	**४७**

अनुसूची-११

टोल अनुसार सुबिधा स्तर बर्गिकरण तथा कठिनता अंक

सि.नं.	टोलको नाम	टोलको कोड	आधार बर्षको तथ्यांक (२०७३-२०७५)				हालको तथ्यांक (२०७५)				कठिनता अंक
			जम्मा घरधुरी	प्रथम सुबिधास्तर	दोश्रो सुबिधास्तर	तेश्रो सुबिधास्तर	जम्मा घरधुरी	प्रथम सुबिधास्तर	दोश्रो सुबिधास्तर	तेश्रो सुबिधास्तर	
वडा नं. १											
१	गाडापारि A A	66000701C01	१३		१३		१३		१३		
२	गाडापारि B	66000701C02	८		८		८		८		
३	लामागाउ	66000701C03	७		७		७		७		
४	माथि टोल	66000702C01	१९		१९		१९		१९		
५	तल्लो टोल	66000703C01	१८		१८		१८		१८		
६	टोतु टोल	66000704C01	२४		२४		२४		२४		
७	दारवा टोल	66000705C01	१६		१६		१६		१६		
८	स्यार्चो टोल	66000706C01	१९		१९		१९		१९		
९	टोमेत टोल	66000707C01	२१		२१		२१		२१		
१०	टोमेत टोल	66000708C01	२०	२०			२०	२०			
११	माथिल्लो टोल	66000709C01	२१	२१			२१	२१			
जम्मा वडा नं. (१)			**१८६**	**४१**	**१४५**	**०**	**१८६**	**४१**	**१४५**	**०**	**०**
वडा नं. २											
१	गुम्बा(अस्थाइ)	60304ca0302c02	०	०	०	०	०	०	०	०	

सि.नं.	टोलको नाम	टोलको कोड	आधार बर्षको तथ्यांक (२०७३-२०७५)				हालको तथ्यांक (२०७५)				कठिनता अंक
			जम्मा घरधुरी	प्रथम सुबिधास्तर	दोश्रो सुबिधास्तर	तेश्रो सुबिधास्तर	जम्मा घरधुरी	प्रथम सुबिधास्तर	दोश्रो सुबिधास्तर	तेश्रो सुबिधास्तर	
२	छ्युराफार्का	60304ca0302c03	११	११	०	०	११	११	०	०	
३	छ्युइकार्बु(अस्थाइ)	60304ca0302c04	०	०	०	०	०	०	०	०	
४	केर्मीगाँउ	60304ca0302c05	५९	०		५९	५९	०		५९	
५	बुज्यु(अस्थाइ)	60304ca0302c06	०	०	०	०	०	०	०	०	
६	च्यादुक A	60304ca0402c01	२९	०	२९	०	२९	०	२९	०	
७	च्यादुक B	60304ca0402c02	५	०	५	०	५	०	५	०	
जम्मा वडा नं. (२)			**१०४**	**११**	**३४**	**५९**	**१०४**	**११**	**३४**	**५९**	**०**
वडा नं. ३											
१	लादोक(अस्थाइ)	60304ca0103c01	१७	०	०	१७	१७	०	०	१७	
२	गुम्बा	60304ca0103c02	१७	०	१७	०	१७	०	१७	०	
३	खगालगाँउ A	60304ca0103c03	४७	०	४७	०	४७	०	४७	०	
४	खगालगाँउ B	60304ca0103c04	२५	०	०	२५	२५	०	०	२५	
५	झुला(अस्थाइ)	60304ca0103c05	०	०	०	०	०	०	०	०	
६	लामाखोल्सी A	60304ca0103c06	६	०	०	६	६	०	०	६	
७	लामाखोल्सी B	60304ca0103c07	२७	०	२७	०	२७	०	२७	०	
जम्मा वडा नं. (३)			**१३९**	**०**	**९१**	**४८**	**१३९**	**०**	**९१**	**४८**	**०**
वडा नं. ४											

सि.नं.	टोलको नाम	टोलको कोड	आधार बर्षको तथ्यांक (२०७३-२०७५)				हालको तथ्यांक (२०७५)				कठिनता अंक
			जम्मा घरधुरी	प्रथम सुबिधास्तर	दोश्रो सुबिधास्तर	तेश्रो सुबिधास्तर	जम्मा घरधुरी	प्रथम सुबिधास्तर	दोश्रो सुबिधास्तर	तेश्रो सुबिधास्तर	
१	याल्बङ टोल	66001801C01	१३	१३			१३	१३			
२	बेरा टोल	66001801C02	७		७		७		७		
३	रिसिंङ टोल	66001801C03	१५		१५		१५		१५		
४	माथिल्लो टोल	66001802C01	१४		१४		१४		१४		
५	तल्लो चाला टोल	66001803C01	१७		१७		१७		१७		
६	पल्लो चाला टोल	66001804C01	९	९			९	९			
७	याङगार टोल	66001805C01	२४		२४		२४		२४		
८	पारी याङगार टोल	66001805C02	५		५		५		५		
जम्मा वडा नं. (४)			**१०४**	**२२**	**८२**	**०**	**१०४**	**२२**	**८२**	**०**	**०**
वडा नं. ५											
१	छुईगाङ टोल	66001806C01	१९	१९			१९	१९			
२	मुचु टोल	66001806C02	१९	१९			१९	१९			
३	तुम्कोट टोल	66001807C01	२४		२४		२४		२४		
४	चुईगाई टोल	66001808C01	३२			३२	३२			३२	
५	गुम्बा टोल	66001809C01	१२		१२		१२		१२		
६	लगाई टोल	66001809C02	१४			१४	१४			१४	
७	न्याम टोल	66001809C03	१०	१०			१०	१०			

सि.नं.	टोलको नाम	टोलको कोड	आधार बर्षको तथ्यांक (२०७३-२०७५)				हालको तथ्यांक (२०७५)				कठिनता अंक
			जम्मा घरधुरी	प्रथम सुबिधास्तर	दोश्रो सुबिधास्तर	तेश्रो सुबिधास्तर	जम्मा घरधुरी	प्रथम सुबिधास्तर	दोश्रो सुबिधास्तर	तेश्रो सुबिधास्तर	
जम्मा वडा नं. (५)			**१३०**	**४८**	**३६**	**४६**	**१३०**	**४८**	**३६**	**४६**	**०**
वडा नं. ६											
१	डोङथोत टोल	66001301C01	१८			१८	१८			१८	
२	कुक्याप टोल	66001302C01	२७			२७	२७			२७	
३	वाहापारमा टोल	66001303C01	२३			२३	२३			२३	
४	डोडमात टोल	66001304C01	१७			१७	१७			१७	
५	छुराकफार्का टोल	66001305C01	१७			१७	१७			१७	
६	युरागोङमा टोल	66001306C01	१७			१७	१७			१७	
७	डोङमात टोल	66001307C01	१३			१३	१३			१३	
८	खाङग्याप टोल	66001308C01	१४		१४		१४		१४		
९	लाप्राङ टोल	66001308C02	१४		१४		१४		१४		
१०	गुम्बा टोल	66001309C01	१३		१३		१३		१३		
११	मानीलाहाङ टोल	66001309C02	८		८		८		८		
जम्मा वडा नं. (६)			**१८१**	**०**	**४९**	**१३२**	**१८१**	**०**	**४९**	**१३२**	**०**
गाउँपालिकाको जम्मा			**८४४**	**१२२**	**४३७**	**२८५**	**८४४**	**१२२**	**४३७**	**२८५**	**०**

अनुसुचि - १२

बिद्यमान खानेपानी योजनाहरुको हालको संचालन अवस्था

क्र. सं.	योजनाको नाम	योजनाको कोड	घरधुरी	वडा नं.	स्रोतको नाम	स्रोतको कोड	सहयोगी निकाय	योजना सुधार भएको वर्ष	योजनाको संचालन अवस्था	इन्टेक			आर भी टि			धारा			पाइपलाइनको अवस्था			
										राम्रो	सन्तोषजनक	नराम्रो	राम्रो	सन्तोषजनक	नराम्रो	राम्रो	सन्तोषजनक	नराम्रो	खुल्ला देखिएको लम्बाई	पाइप लाइनमा पहिरो	फुटेको वा भाँचिएको	चुना जम्ने समस्या
१	छुङमु खा पा यो	660007EW01	८	१	छुङमु	66000701S05	जि खा पा	२०५५	नराम्रो	०	०	१	०	०	०	०	१	०	५०	छैन	छ	छैन
२	छुकालुङ्वा खा पा यो	660007EW02	१३	१	छुकालुङ्वा	66000701S04	जि खा पा	२०६४	नराम्रो	०	१	०	०	०	०	०	१	०	६०	छैन	छ	छैन
३	गाफुथाङ खा पा यो	660007EW03	७	१	गाफुथाङ	66000701S03	जि खा पा	२०५५	नराम्रो	०	१	०	०	०	०	०	१	०	४५	छैन	छ	छैन
४	छिलछिले खा पा यो	660007EW04	३८	१	छिलछिले	66000701S01	जि खा पा	२०५५	राम्रो	०	१	०	०	१	०	०	१	०	१००	छ	छ	छैन
५	च्योयाछुका खा पा यो	660007EW05	८०	१	च्योयाछुका	66000704S01	जि खा पा	२०५४	राम्रो	०	१	०	०	१	०	०	१	०	५०	छ	छ	छैन
६	डुम्मुछुई खा पा यो	660007EW06	४१	१	डुम्मुछुई	66000709S01	जि खा पा	२०५४	राम्रो	०	१	०	०	१	०	०	१	०	५५	छैन	छ	छैन
७	गोन्वालुंबा खा पा यो	6030402EW01	५९	२	गोन्बालुंवा	60304CA0302S06	KLDP	२०५५	नराम्रो										१२५	छैन	छ	छैन
८	ङमुछे खा पा यो	6030402EW04	२९	२	ङमुछे	60304CA0302S03	KLDP	२०५५	सन्तोषजनक										०	छैन	छ	छ
९	पाकनछयु खा पा यो	6030402EW02	११	२	पाकानछयु मुल	60304CA0302S10	खानेपानी सङ्स्थान	२०६५	सन्तोषजनक										०	छैन	छैन	छैन
१०	मार्योङ्लुवा खा पा यो	6030402EW03	२९	२	मायिङ्लुबा	60304CA0302S02	खानेपानी सङ्स्थान	२०६४	सन्तोषजनक										३०	छैन	छ	छ
११	झुला खा पा यो	6030404EW01	४७	३	झुला मुल	60304CA0103S09	RWSSFDB	२०६३	सन्तोषजनक										60m	छैन	छ	छैन
१२	पाराक्ची खा पा यो	6030404EW03	२७	३	पाराक्ची	60304CA0203S02	DPP	२०५२	सन्तोषजनक										65m	छैन	छ	छैन
१३	स्यालुंबा खा पा यो	6030404EW02	२५	३	स्यालुंबा मुल	60304CA0103S07	खानेपानी	२०३१	नराम्रो										125m	छैन	छ	छैन
१४	ओछुई खा पा यो	660018EW01	१३	४	ओछुई मुल	66001801S01	आधार नेपाल	२०७१	सन्तोषजनक	०	१	०	०	०	०	०	१	०	२०	छैन	छ	छैन
१५	छातेसी खा पा यो	660018EW02	१५	४	छातेसि मुल	66001801S02	आधार नेपाल	२०७१	सन्तोषजनक	०	१	०	०	०	०	०	०	१	२५	छैन	छ	छैन
१६	यारचा खा पा यो	660018EW03	८	४	यारचा मुल	66001801S03	आधार नेपाल	२०७१	सन्तोषजनक	०	१	०	०	१	०	०	१	०	१०	छैन	छ	छैन
१७	कोरल खा पा यो	660018EW04	१४	४	कोरल मुल	66001802S02	आधार नेपाल	२०७१	नराम्रो	०	१	०	०	०	०	०	०	१	२०	छ	छ	छैन
१८	छुईचुन खा पा यो	660018EW05	१७	४	छुईचुन मुल	66001803S01	आधार नेपाल	२०७१	नराम्रो	०	०	१	०	०	०	०	१	०	२५	छ	छैन	छैन

क्र. सं.	योजनाको नाम	योजनाको कोड	घरधुरी	वडा नं.	स्रोतको नाम	स्रोतको कोड	सहयोगी निकाय	योजना सुधार भएको वर्ष	योजनाको संचालन अवस्था	इन्टेक			आर भी टि			धारा			पाइपलाइनको अवस्था			
										राम्रो	सन्तोषजनक	नराम्रो	राम्रो	सन्तोषजनक	नराम्रो	राम्रो	सन्तोषजनक	नराम्रो	खुल्ला देखिएको लम्बाई	पाइप लाइनमा पहिरो	फुटेको वा भाँचिएको	चुना जम्ने समस्या
१९	डोमछाङ खा पा यो	660018EW06	९	४	डोमछाङ मुल	66001804S01	आधार नेपाल	२०७०	सन्तोषजनक	०	१	०	०	०	०	०	१	०	२०	छ	छ	छैन
२०	छुईचाक्वी खा पा यो	660018EW07	२४	४	छुईचाक्वी मुल	66001805S01	आधार नेपाल	२०७०	सन्तोषजनक	०	१	०	०	०	०	०	०	१	२०	छैन	छ	छैन
२१	हाबा खा पा यो	660018EW08	५	४	हाबाखोला	66001805S02	आधार नेपाल	२०७०	सन्तोषजनक	०	१	०	०	०	०	०	०	१	१०	छैन	छ	छैन
२२	छुरालुङवा खा पा यो	660018EW14	१४	४	छुरालुङवा मुल	66001809S04	समुदाय आ	२०७१	नराम्रो	०	१	०	०	०	०	०	१	०	२५	छैन	छ	छैन
२३	बैजन खा पा यो	660018EW09	१९	५	बैजान मुल	66001806S01	जि खानेपानी	२०७०	सन्तोषजनक	०	१	०	०	०	०	०	०	०	२०	छैन	छ	छ
२४	हिरखु खा पा यो	660018EW10	१९	५	हिरखु मुल	66001806S05	जि खानेपानी	२०७०	सन्तोषजनक	०	१	०	०	०	०	०	१	०	१५	छ	छैन	छ
२५	फु्इसीङ खा पा यो	660018EW11	२४	५	फुसाङ मुल	66001807S02	जि खानेपानी	२०६९	सन्तोषजनक	०	१	०	०	०	०	०	०	१	३०	छैन	छ	छैन
२६	झीमझीम खा पा यो	660018EW12	३२	५	झिमझिम मूल	66001808SO2	खानेपानी	२०७१	सन्तोषजनक	०	१	०	०	०	०	०	०	१	२५	छ	छैन	छैन
२७	हिक्कचे खा पा यो	660018EW13	१२	५	हिक्कचे मुल	66001809S03	खानेपानी	२०७१	सन्तोषजनक	०	१	०	०	०	०	०	१	०	२०	छ	छ	छैन
२८	सेलुगा खा पा यो	660018EW15	१०	५	सेलुगा मुल	66001809S05	खानेपानी	२०७०	राम्रो	०	०	०	०	०	०	०	०	०		छ	छ	छ
२९	फुछु खोला खा.पा.यो.	660013EW01	८५	६	फुछु खोला	66001302S02	जिल्ला खा.पा.यो.	२०६९	सन्तोषजनक	१	०	०	१	०	०	१	०	०	३	छैन	छैन	छैन
३०	छिम्पुर्देन खोला खा.पा.यो.	660013EW02	०	६	छिम्पुर्देन (तल्लो)	66001306S02	जिल्ला खा.पा.यो.	२०६९	सन्तोषजनक	१	०	०	०	०	०	१	०	०	३	छैन	छैन	छैन
३१	सेगाङ खा.पा.योजना	660013EW03	०	६	सेगाङ लुङवा मूल	66001308S03	जिल्ला खा.पा.यो.	२०६९	सन्तोषजनक	१	०	०	१	०	०	१	०	०		छैन	छैन	छैन

अनुसुचि - १३

बिद्यमान खानेपानी योजनाहरुको हालको संस्थागत तथा सामाजिक पक्ष

क्र. सं.	योजनाको नाम	योजनाको कोड	उ. स. का सदस्यहरु			उ.स. दर्ता भएको	व्यवस्थित रुपमा खातापाता रेकर्ड राख्ने प्रणाली	गत बर्ष साधारण सभा भएको	मर्मत सम्भार कार्यकर्ता			मर्मत सम्भार कोषमा भएको रु.	बिगत ३ बर्षमा मर्मत सम्भारमा भएको खर्च	पानी शुल्क रु.	पानी सुरक्षा लागु भएको	योजनाको मर्मत अवस्था
			महिला	पुरुष	जम्मा				नियुक्ति	सक्रिय	मासिक तलब					
१	फुछु खोला खा.पा.यो.	660013EW01			०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन					छैन	ठुलो खाले मर्मतको लागि आबश्यकता छ
२	छिम्पुर्देन खोला खा.पा.यो.	660013EW02			०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन					छैन	नया निर्माण को आबश्यकता छ
३	सेगाङ खा.पा.योजना	660013EW03			०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन					छैन	नया निर्माण को आबश्यकता छ
४	छुङमु खा पा यो	660007EW01	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
५	छुकालुङ्वा खा पा यो	660007EW02	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
६	गाफुथाङ खा पा यो	660007EW03	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
७	छिलछिले खा पा यो	660007EW04	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
८	च्योयाछुका खा पा यो	660007EW05	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
९	डुग्मुछुई खा पा यो	660007EW06	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
१०	ओछुई खा पा यो	660018EW01	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छ	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
११	छातेसी खा पा यो	660018EW02	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
१२	यारचा खा पा यो	660018EW03	१	०	१	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
१३	कोरल खा पा यो	660018EW04	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छ	छ	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)

क्र. सं.	योजनाको नाम	योजनाको कोड	उ. स. का सदस्यहरु			उ.स. दर्ता भएको	व्यवस्थित रुपमा खातापाता रेकर्ड राख्ने प्रणाली	गत वर्ष साधारण सभा भएको	मर्मत सम्भार कार्यकर्ता			मर्मत सम्भार कोषमा भएको रु.	विगत ३ वर्षमा मर्मत सम्भारमा भएको खर्च	पानी शुल्क रु.	पानी सुरक्षा लागु भएको	योजनाको मर्मत अवस्था
			महिला	पुरुष	जम्मा				नियुक्ति	सक्रिय	मासिक तलब					
१४	छुईचुन खा पा यो	660018EW05	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छ	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
१५	डोमछाङ खा पा यो	660018EW06	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छ	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
१६	छुईचाक्ची खा पा यो	660018EW07	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छ	०	०	०	०	छ	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
१७	हाबा खा पा यो	660018EW08	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छ	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
१८	बैजन खा पा यो	660018EW09	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
१९	हिरखु खा पा यो	660018EW10	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
२०	फुृइसीङ खा पा यो	660018EW11	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
२१	झीमझीम खा पा यो	660018EW12	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
२२	हिक्कचे खा पा यो	660018EW13	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
२३	छुरालुङवा खा पा यो	660018EW14	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छ	०	०	०	०	छैन	आंशिक(मर्मत गर्न आवश्यक छ)
२४	सेलुगा खा पा यो	660018EW15			०	छ	राम्रो	छ	छ	छ					छ	राम्रो(मर्मत गर्न आवश्यक छैन)
२५	झुला खा पा यो	6030404EW01	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०		छैन	सन्तोषजनक
२६	स्यालुंबा खा पा यो	6030404EW02	०	०	०	छैन	न्युन				०	०	०	१००	छैन	सन्तोषजनक
२७	पाराक्ची खा पा यो	6030404EW03	०	०	०	छैन			छैन	छैन	०	०	०		छैन	राम्रो
२८	गोन्वालुंबा खा पा यो	6030402EW01	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०		छैन	नराम्रो

क्र. सं.	योजनाको नाम	योजनाको कोड	उ. स. का सदस्यहरु			उ.स. दर्ता भएको	व्यवस्थित रुपमा खातापाता रेकर्ड राख्ने प्रणाली	गत वर्ष साधारण सभा भएको	मर्मत सम्भार कार्यकर्ता			मर्मत सम्भार कोषमा भएको रु.	विगत ३ वर्षमा मर्मत सम्भारमा भएको खर्च	पानी शुल्क रु.	पानी सुरक्षा लागु भएको	योजनाको मर्मत अवस्था
			महिला	पुरुष	जम्मा				नियुक्ति	सक्रिय	मासिक तलब					
२९	पाकनछयु खा पा यो	6030402EW02	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	नराम्रो
३०	मार्योङ्लुवा खा पा यो	6030402EW03	०	०	०	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	०	०	०	०	छैन	नराम्रो
३१	ङमुछे खा पा यो	6030402EW04	0	0	0	छैन	न्युन	छैन	छैन	छैन	0	0	०	0	छैन	नराम्रो

अनुसुचि - १४

विद्यमान कुलो सिचाई योजनाहरुको संचालन तथा मर्मत सम्भार ब्यबस्थापनको अवस्था

क्र.स.	योजनाको नाम	वडा नं.	योजनाको कोड	स्रोतको विवरण			सेवा क्षेत्र		उ.स. सम्वन्धि विवरण					सहयोगी निकाय	योजना सुधार वर्ष	संचालन अवस्था	मर्मत सम्भार कोष	उठाउने गरेको नियमित पानि शुल्क	मर्मत सम्भार विवरण		योजनामा हाल मर्मत अवस्था
				नाम	कोड	प्रयोग गरेको बहाब	घरधुरी	रोपनी	महिला	पुरुष	जम्मा	दर्ता भएको	साधारण सभा भएको						मर्मत सम्भार कार्यकर्ता मासिक तलब भत्ता	मर्मत सम्भारमा बिगत ३ बर्षको खर्च	
१	छोईकारलिङ सि यो	१	660007ECI01	टाक्पाछे	66000704S03	२.७०	१३६	१६५	०	०	०	छैन	छैन	समुदाय आफै	२०५४	आशिक	०	०	०	०	नराम्रो
२	हयुराकोङ्गमा	२	6030402ECI01	पालटाकसा खोला	60304CA0302S11	9.41LPS	५९	४२	०	०	०	छैन	0	0	०	आशिक	ब्यबस्था नै नगरेको	०	०	०	नराम्रो
३	हयुरापारमा	२	6030402ECI02	पालटाकसा खोला	60304CA0302S11	9.40LPS	५९	२००	०	०	०	छैन	0	0	०	आशिक	ब्यबस्था नै नगरेको	०	०	०	नराम्रो
४	हयुरा योङ्गमा	२	6030402ECI03	तातोपानि खोला	60304CA0302S01	५.००	११	२२	०	०	०	छैन	0	0	०	राम्रो	ब्यबस्था नै नगरेको	०	०	०	नराम्रो
५	चयादुक सिचाइ	२	6030402ECI04	हामगोलुवाखोला	60304CA0402S04	१२.००	३४	६४	०	०	०	छैन	0	0	०	आशिक	ब्यबस्था नै नगरेको	०	०	०	सन्तोषजनक
६	ठातोर खोला सिचाइ योजना	३	6030403ECI01	ठातोर खोला सिचाइ योजना	60304CAO203S01	१८.९५	३३	८०	५	२	७	छैन	0	SIDC/PAF	२०६६	आशिक	समुदायमा आधारित सामुदायिक सस्थाहरु	०	०	०	सन्तोषजनक
७	टिमजाम सीचाई यो	५	660018ECI01	टिमजाम खोला	66001808SO3	१२.६५	३२	१३०	०	०	०	छैन	छैन	समुदायाक	२०४०	बन्द भएको	०	०	०	०	नराम्रो
८	हुनोवाङ परम्परागत कुलो सिंचाई योजना	६	660013ECI01	हुनोवाङ	66001301S02	३.००	८५	३१			०	छैन	छैन	व्यक्तिगत	२०४२	आशिक					नराम्रो
९	ङहोमजोङ परम्परागत कुलो सिंचाई योजना	६	660013ECI02	ङहोमजोङ	66001307S03	३.३०	४७	६१			०	छैन	छैन	व्यक्तिगत	२०४२	आशिक					नराम्रो
१०	लुङफु खोला परम्परागत कुलो सिंचाई योजना	६	660013ECI03	लुङफु खोला	66001308S02	६.००	४९	६८			०	छैन	छैन	व्यक्तिगत	२०४१	आशिक					नराम्रो

अनुसुचि - १५

विद्यमान सुधारिएको / परम्परागत पानी घट्ट योजनाहरुको संचालन तथा ब्यबस्थापन अवस्था

क्र.स.	योजनाको नाम	वडा नं.	योजनाको कोड	योजनाको प्रकार	स्रोतको विवरण			स्वामित्व	योजना संचालन वर्ष	लाभान्वित घरधुरी	कुलोको लम्बाई	साफ्टको प्रकार	टरबाइनको क्षमता	योजनाको संचालन अवस्था
					नाम	कोड	प्रयोग गरेको पानीको बहाब							
१	हेप्का प घ यो	१	660007EG01	परम्परागत	हेप्का खोला	66000704S05	३.००	सामुदायिक	२०४७	८०	३०		२	राम्रो
२	धिगा सु घ यो	१	660007EIWM01	सुधारियको	हेप्का खोला	66000704S05	२०.००	सामुदायिक	२०७१	३७	१००	बिजुली समेत उत्पादन भएको लामो मानी(Long Shaft	३	नराम्रो
३	तांगगिन सु घ यो	१	660007EIWM02	सुधारियको	डुक्मुछुङ, टाक्पा टुक्पा	66000709S01, 66000709S02	2, 1	सामुदायिक	२०७१	४१	५०	छोटो मानी(Short Shaft) भएको	३	संतोषजनक
४	गाडापारि सु घ यो	१	660007EIWM03	सुधारियको	ताक्रु खोला	66000701S06	२०.००	सामुदायिक	२०७०	२८	२५	बिजुली समेत उत्पादन भएको लामो मानी(Long Shaft	२	संतोषजनक
५	तातोपानी अाधुनिक घट्ट	२	6030402EIWM01	सुधारिएको	तातोपानीखोला	60304CA0302S01	६.००	सामुदायिक	२०६८	९	४५	छोटो मानी(Short Shaft) भएको	०	राम्ररी चलेको
६	केर्मी सुधारिएको घट्ट	२	6030402EIWM02	सुधारिएको	तातोपानीखोला	60304CA0302S01	८५.००	सामुदायिक	२०६९	८	३०	छोटो मानी(Short Shaft) भएको	०	राम्ररी चलेको
७	च्याछरा सुधारिएको घट्ट	२	6030402EIWM03	सुधारिएको	हाम्गोलुंबा	60304CA0402S04	१६.००	सामुदायिक	२०७०	८	१५	छोटो मानी(Short Shaft) भएको	०	राम्ररी चलेको
८	खगालगाउ सुधासिएको घट्ट	३	6030403EIWM01	सुधारिएको	टिपयुखोला	60304CA0302S15	६.००	सामुदायिक	२०७१	१२	२५	छोटो मानी(Short Shaft) भएको	०	बन्द भएको
९	लामोल्सी सुधारिएको घट्ट	३	6030403EIWM02	सुधारिएको	ठातोरखोला	60304CA0203S01	४.००	सामुदायिक	२०७१	२०	६३	छोटो मानी(Short Shaft) भएको	०	बन्द भएको
१०	हाल्जी परम्परागत घट्ट योजना	६	660006EG01	परम्परागत	दुनोवाङ मूल	66001301S02	३.०२	ब्यतिगत	-	८४	३०		०	नराम्रो
११	जाङयोग्मा परम्परागत घट्ट योजना	६	660006EG02	परम्परागत	ङहोमजोङ खोला	66001307S03	३.००	ब्यतिगत	-	४७	३५	छोटो मानी(साफ्ट) भएको	०	नराम्रो
१२	छुराकफार्का परम्परागत घट्ट योजना	६	660006EG03	परम्परागत	लुङफु खोला	66001308S02	६.००	ब्यतिगत	-	२३२	३५		०	नराम्रो

अनुसुचि - १६

विद्यमान लघु जलविद्‌युत योजनाहरुको संचालन अवस्था

क्र.सं.	योजनाको नाम	वडा नं.	योजनाको कोड	प्रकार	उपभोक्ता समितिका सदस्य संख्या		उपभोक्ता समिति दर्ता	स्रोतको विवरण			सेवा क्षेत्र	सेवा आरम्भ भएको वर्ष	सहयोगी निकाय	योजनाको स्वामित्व	नियमित बिजुली महशुल (प्रति युनिट)	मर्मत सम्भार कोष र कार्यकर्ता विवरण				संरचनाको स्थिति		योजनाको संचालन अवस्था
					महिला	पुरुष		नाम	कोड	प्रयोग गरेको बहाव लि.प्र.से	घरधुरी					नियुक्ति	मासिक तलब रु.	कोषमा भएको रु.	बिगत ३ बर्षको मर्मत खर्च	इन्टेक	नहर	
१	धिगा ज बि यो	१	660007EMHP01	MHP	०	०	छैन	हेप्का खोला	66000704S05	२००	३८	२०७१	उर्जा	सामुदायिक	०	छैन	०	०	०			सन्तोषजनक
२	गाडापारि ल ज वि यो	१	660007EMHP02	MHP	०	०	छैन	ताक्रु खोला	66000701S06	५५	२८	२०७०	गरिवि निवारण	सामुदायिक	०	छैन	०	०	०			सन्तोषजनक
३	च्याछरा ल ज बि	२	6030402IMH02	MHP	५	४	छैन	हाम्गोलुंबा	60304CA0402S04	७६	०	२०६२	Nepal Trust		०	छ	५०००	०	०			आशिक
४	तातोपानीखोला ल ज बि		6030402EMH01	MHP	५	४	छैन	तातोपानीखोला	60304CA0303S01	८६	८६		AEPC,SIDC/PAF,ADARA Nepal		५०	छ	१००००	२००००	०			राम्रो

अनुसूची-१७

गुरुयोजना समायोजनको समयमा (२०७५) निर्माणधिन अवस्थामा रहेका जलश्रोत सम्बन्धि योजनाहरुको विवरण

क्र.सं.	योजनाको नाम	योजनाको क्षेत्र	वडा नं.	मुलको नाम	योजना सम्पन्न हुन बर्ष	सहयोगी निकाय	लाभान्वित घरधुरी
	तथ्यांक संकलन बर्ष २०७५						
१	लाताेक खा पा	खानेपानी	३	भुललुङ्गवा	२०७४	SIDC	१७
२	छिइपुंगोखोला ल ज बि	लघुजलबिद्युत्	३	छिइपुंगोखोला	२०७५	AEPC,SIDC/PAF	१२२
	जम्मा						**१३९**

अनुसूची – १८

गाँउपालिका स्तरीय प्रस्तावित बहुउपयोगी योजनाहरुको प्राथमिकता क्रम आनुसारको सुचि

क्र.सं.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा नं.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति नयाँ/मर्मत/ पुनः निर्माण	प्रस्तावित स्रोतको नाम	बहाब लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	लाभान्वित घरधुरी				सिंचित रोपनी	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
										खानेपानी	सिचाई	सुधारिएको घट्ट	लघु जलविद्युत			
		गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७५														
१	१	दिगा वहुउपयोगी योजना	6030401PMUSRL01	१	MHP+IWM	नयाँ	हेप्का खोला	१७००	माथि टोल,तल्लो टोल	०	०	३७	३७	१३७	६,२२०,०००	गा.पा
२	२	गाडापारी वहुउपयोगी योजना	6030401PMUSRL02	१	CI+IWM	नयाँ	ताकुरखोला	८९१	गाडापारी ए,बि लामागाँउ	०	२८	२८	०	१२८	२,२२०,०००	गा.पा
३	३	मियाल्सा वहुउपयोगी योजना	6030405PMUSRL03	५	CI+IWM	नयाँ	मियाल्साखोला	२.३५	तुमकोट	०	२४	२४	०	१२४	२,१६०,०००	गा.पा.
४	४	हावाखोला वहुउपयोगी योजना	6030404PMUSRL04	४	CI+IWM	नयाँ	हावाखोला	७.८२	यांगार पारी यांगार	०	३९	३९	०	१३९	२,३८५,०००	गा.पा.
५	५	तांगिन वहुउपयोगी योजना	6030401PMUSRL05	१	MHP+CI	नयाँ	डोंमुछुई,टाक्पा टुक्पा	३.३१	टोंमेत,माथि टोल	०	४१	०	४१	१४१	८,६७५,०००	गा.पा.

क्र.सं.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा नं.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति नयाँ/मर्मत/पुनः निर्माण	प्रस्तावित स्रोतको नाम	बहाब लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	लाभान्वित घरधुरी				सिंचित रोपनी	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
										खानेपानी	सिचाई	सुधारिएको घट्ट	लघु जलविद्युत			
६	६	किजोमखोला वहुउपयोगी योजना	6030403PMUSRL06	३	CI+IWM	नयाँ	किजोमखोला	७०	खगालगाँउ ए र बि	०	७२	७२	०	१७२	२,८८०,०००	गा.पा.
७	७	ठादोरखोला वहुउपयोगी योजना	6030403PMUSRL07	३	CI+IWM	नयाँ	ठादोरखोला	२१.७२	लामाखोल्सी ए र बि	०	३१	३१	०	१३१	२,२६५,०००	गा.पा.
८	८	छ्योईकारलिङ वहुउपयोगी योजना	6030401PMUSRL08	१	CI+IWM	नयाँ	छ्योईकारलिङ	७.०९	टोंमेत,टोंमेत,दाखा, स्यार्ची	०	८०	८०	०	१८०	३,०००,०००	गा.पा.
९	९	छुराकलुङ्बा वहुउपयोगी योजना	6030405PMUSRL09	५	CI+IWM	नयाँ	छुराकलुङ्बा	९.१	मुचु,चुईगाइ, तुमकोट	०	३८	३८	०	१३८	२,३७०,०००	गा.पा.
१०	१०	छुराकलुङ्बा वहुउपयोगी योजना	6030405PMUSRL10	५	CI+IWM	नयाँ	छुराकलुङ्बा	९.१	गुम्बा,चुइगाई	०	३६	३६	०	८७	१,६०५,०००	गा.पा.
गाउँपालिकाको जम्मा										०	३८९	३८५	७८	१३७७	३३,७८०,०००	

अनुसूची -१९

गाँउपालिका स्तरीय प्रस्तावित खानेपानी योजनाहरुको प्रातमिकता क्रम अनुसारको सुचि

क्र.स.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित खानेपानी योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति नँया/मर्मत/ पुनः निर्माण	प्रस्तावित स्रोतको नाम	बहाव लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	घरधुरी संख्या	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७५												
१	१	सुन्टाक खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030405PWSRL01	५	पाइप प्रणाली	नयाँ	सुन्टाक मुल	२.४६	मुचु,चुईगाई,स्कुल,हे.पो,चौकी	३८	७६०,०००	गा.पा.
२	२	छ्याच्ची खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030404PWSRL02	४	पाइप प्रणाली	नयाँ	छ्याच्ची मुल	०.२५	बेरा	७	१४०,०००	गा.पा.
३	३	खारखोला खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030401PWSRL03	१	पाइप प्रणाली	नयाँ	खारखोला	०.७६	लेख दिगा दोहोरो बस्ती	१२	२४०,०००	गा.पा.
४	४	तांगिन खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030401PWSRL04	१	पाइप प्रणाली	नयाँ	डोंगमुछुई मुल	१.१८	टोमेत,माथि टोल,स्कुल	४१	८२०,०००	गा.पा.
५	५	झुला खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030403PWSRL05	३	पाइप प्रणाली	नयाँ	झुला मुल	०.३७	खगालगाँउ ए	४७	९४०,०००	गा.पा.
६	६	ताक्सिंग खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030403PWSRL06	३	पाइप प्रणाली	नयाँ	ताक्सिंग मुल	०.१२	लामाखोल्सी ए	६	१२०,०००	गा.पा.
७	७	स्यालुंबा खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030403PWSRL07	३	पाइप प्रणाली	नयाँ	स्यालुंबा मुल	०.१५२	खगालगाँउ बी ,स्कुल,हे.पो,वडा कार्यालय	२५	५००,०००	गा.पा.

क्र.स.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित खानेपानी योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति नयाँ/मर्मत/ पुनः निर्माण	प्रस्तावित स्रोतको नाम	बहाब लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	घरधुरी संख्या	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
८	८	गुम्बा खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030403PWSRL08	३	पाइप प्रणाली	नयाँ	छ्युयुग मुल	०.३८	गुम्बा गाँउ	१७	३४०,०००	गा.पा.
९	९	लामागाँउ खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030401PWSRL09	१	पाइप प्रणाली	नयाँ	गाफुथाङ मुल	१.१३	लामा गाँउ	७	१४०,०००	गा.पा.
१०	१०	हेप्का खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030401PWSRL10	१	पाइप प्रणाली	नयाँ	च्योयाहुका	०.४७	टोतोत,दाखा,स्यार्चीटोमेत,स्कुल, हे.पो,वडा	८०	१,६००,०००	गा.पा.
११	११	केर्मी खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030402PWSRL11	२	पाइप प्रणाली	नयाँ	गोन्बालुंबा	०.४७	केर्मी गाँउ	५९	१,१८०,०००	गा.पा.
१२	१२	च्यादुक खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030402PWSRL12	२	पाइप प्रणाली	नयाँ	डाङ्मुछे मुल	०.६	च्यादुक ए र बी	३४	६८०,०००	गा.पा.
१३	१३	लेक हेप्का खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030401PWSRL13	१	पाइप प्रणाली	नयाँ	च्यावो मुल	०.९६	लेख हेप्का दोहोरो बस्ती	१०	२००,०००	गा.पा.
१४	१४	पाराक्ची खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030403PWSRL14	३	पाइप प्रणाली	नयाँ	उईरी ,पाराक्ची	०.५३	लामाखोल्सी बी स्कुल	३३	६६०,०००	गा.पा.
१५	१५	छातेसी खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030404PWSRL15	४	पाइप प्रणाली	नयाँ	छातेसी मुल	०.३५	रिसिङ	१५	३००,०००	गा.पा.
१६	१६	सुक्पाले खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030405PWSRL16	५	पाइप प्रणाली	नयाँ	सुक्पाले मुल	०.२४	न्याम	१०	२००,०००	गा.पा.
१७	१७	पाकान्छु खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030402PWSRL17	२	पाइप प्रणाली	नयाँ	पाकान्छ्यु मुल	०.४५	छ्युराफार्का, हे.पो,स्कुल	१४	२८०,०००	गा.पा.

क्र.स.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित खानेपानी योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति नँया/मर्मत/ पुनः निर्माण	प्रस्तावित स्रोतको नाम	बहाब लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	घरधुरी संख्या	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
१८	१८	डाँढकेर्मी खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030402PWSRL18	२	पाइप प्रणाली	नयाँ	रिच्युङ मुल	२.६	डाँढकेर्मी टोल	८	१६०,०००	गा.पा.
१९	१९	छुराक कुटाङ खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030405PWSRL19	५	पाइप प्रणाली	नयाँ	छुराक कुटाङ	०.५२	चुईगाई	२०	४००,०००	गा.पा.
२०	२०	थाङ खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030403PWSRL20	३	पाइप प्रणाली	नयाँ	टिपयुग मुल	०.४७३	खगालगाँउ अस्थाई	११	२२०,०००	गा.पा.
२१	२१	हिल्सा खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030405PWSRL21	५	पाइप प्रणाली	नयाँ			हिल्सा बजार	३५	७००,०००	गा.पा.
२२	२२	टाक्ची खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030406PWSRL22	६	पाइप प्रणाली	नयाँ	टाक्ची मुल	०.३	बजार	१८	३६०,०००	गा.पा.
२३	२३	केर्मी गुम्बा खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030402PWSRL23	२	पाइप प्रणाली	नयाँ	छ्युहार्वाँ	२९.२८	गुम्बा गाँउ दोहोरो	१४	२८०,०००	गा.पा.
२४	२४	छुम्गो खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030402PWSRL24	२	पाइप प्रणाली	नयाँ	छ्युम्गो मुल	०.३	छुईकार्वु,होटेलरु समेत	६	१२०,०००	गा.पा.
२५	२५	ग्योक ग्योक खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030401PWSRL25	१	पाइप प्रणाली	नयाँ	ग्योक ग्योक	०.१४	दोहोरो बस्ती	७	१४०,०००	गा.पा.
२६	२६	पाङछ्योमी खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030401PWSRL26	१	पाइप प्रणाली	नयाँ	च्यांग्राची मुल	०.३४	दोहोरो बस्ती	६	१२०,०००	गा.पा.
२७	२७	लुंगोई खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030405PWSRL27	५	पाइप प्रणाली	नयाँ	झिनझेन मुल	०.८४	लुगोई,गुम्बा	५८	१,१६०,०००	गा.पा.

क्र.स.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित खानेपानी योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति नयाँ/मर्मत/ पुनः निर्माण	प्रस्तावित स्रोतको नाम	बहाब लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	घरधुरी संख्या	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
२८	२८	कब्या खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030401PWSRL28	१	पाइप प्रणाली	नयाँ	कब्या मुल	०.५६	अस्थाई बस्ती	८०	१,६००,०००	गा.पा.
२९	२९	मार्योङ खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030402PWSRL29	२	पाइप प्रणाली	नयाँ	मार्योङ मुल	०.७४	अस्थाई बस्ती	६०	१,२००,०००	गा.पा.
३०	३०	हेप्कापुल खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030401PWSRL30	१	पाइप प्रणाली	नयाँ	पुर्केथाङ मुल	०.१५	अस्थाई बस्ती	५	१००,०००	गा.पा.
३१	३१	झुला गुफा खा.पा. तथा सरसफाई योजना	6030403PWSRL31	३	पाइप प्रणाली	नयाँ	बिरसिंग मुल	०.२५	अस्थाई बस्ती	७	१४०,०००	गा.पा.
		जम्मा								**७९०**	**१५,८००,०००**	

अनुसूची – २०

गाउँपालिका स्तरीय प्रस्तावित परम्परागत सिंचाई योजनाहरुको प्राथमिकता क्रम अनुसारको सुचि

क्र.स.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित सिंचाई योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति नँया/मर्मत/ पुन: निर्माण	प्रस्तावित स्रोतको नाम	बहाब लि/से	घरधुरी संख्या	सिंचाईसेवा क्षेत्र (खेतहरुको नाम)	सिंचित क्षेत्रफल (रोपनी)	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७५													
१	१	ङ्होम्जाङखोला सिंचाई योजना	6030406PCIRL01	६	कुलो सिचाई	नयाँ	ङ्होम्जाङखोला	३.०२	४७	दिंगावा,गाप्ले, कावुदे	३९	५८५,०००	गा.पा.
२	२	हालदिङखोला सिंचाई योजना	6030406PCIRL02	६	कुलो सिचाई	नयाँ	हालदिङखोला	३.४५	८४	थाङफार्का	२८	४२०,०००	गा.पा.
३	३	गुन्छ्योटोन सिंचाई योजना	6030406PCIRL03	६	कुलो सिचाई	नयाँ	गुन्छ्योटोन	७.४५	३६	सेराङ,हाङचा	३९	५८५,०००	गा.पा.
४	४	टिङजाम सिंचाई योजना	6030405PCIRL04	५	कुलो सिचाई	नयाँ	टिङजाम	१४.०५	३२	रानी जिउला	१३०	१,९५०,०००	गा.पा.
५	५	लुमजुङखोला सिंचाई योजना	6030404PCIRL05	४	कुलो सिचाई	नयाँ	लुमजुङखोला	१०.२३	३०	सिङ,वेरा,रिसिङ	२६०	३,९००,०००	गा.पा.
६	६	छ्युहार्वाँ सिंचाई योजना	6030403PCIRL06	३	कुलो सिचाई	नयाँ	छ्युहार्वाँ	२९.२८	५९	जिङ	१३५	२,०२५,०००	गा.पा.
७	७	ह्युरापारमा सिंचाई योजना	6030405PCIRL07	५	कुलो सिचाई	नयाँ	लाछुईलुङ	२७.३०	५९	तारा	१६४	२,४६०,०००	गा.पा.

क्र.सं.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित सिंचाई योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति नँया/मर्मत/ पुनः निर्माण	प्रस्तावित स्रोतको नाम	बहाव लि/से	घरधुरी संख्या	सिंचाईसेवा क्षेत्र (खेतहरुको नाम)	सिंचित क्षेत्रफल (रोपनी)	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
८	८	छोचोन सिंचाई योजना	6030405PCIRL08	५	कुलो सिचाई	नयाँ	छातेरसा	१२.०८	३२	छोचोन	३२	४८०,०००	गा.पा.
९	९	रिसिङ सिंचाई योजना	603040PCIRL09	४	कुलो सिचाई	नयाँ	लुमजुङखोला	१०.२३	१५	रिसिङ	८०	१,२००,०००	गा.पा.
१०	१०	डाँढकेर्मी सिंचाई योजना	6030404PCIRL10	२	कुलो सिचाई	नयाँ	दुकमारु	४.५०	१२	गुन्सा	४०	६००,०००	गा.पा.
११	११	टागो सिंचाई योजना	6030402PCIRL11	२	कुलो सिचाई	नयाँ	छ्योवालुंबा	१७०.००	३४	टागो	५०	७५०,०००	गा.पा.
१२	१२	ह्यरायोङमा सिंचाई योजना	6030402PCIRL12	२	कुलो सिचाई	नयाँ	तातोपानीखोला	८५.८०	२०	छ्यराक्वाक्पु	४२	६३०,०००	गा.पा.
१३	१३	बुँवा सिंचाई योजना	6030402PCIRL13	२	कुलो सिचाई	नयाँ	हाम्गोलुंबा	७६.२९	२८	बुँवा	२२	३३०,०००	गा.पा.
		जम्मा							**४८८**		**१०६१**	**१५,९१५,०००**	

अनुसूची - २१

गाँउपालिका स्तरीय प्रस्तावित लघु सिंचाई योजनाहरुको प्राथमिकता क्रम अनुसारको सुचि

क्र.सं.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित सिंचाई योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति नँया /मर्मत/पुनः निर्माण	प्रस्तावित स्रोतको नाम	बहाव लि/से	घरधुरी संख्या	लाभान्वित टोलहरुको नाम	सिंचित क्षेत्रफल (रोपनी)	अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७५													
१	१	गुम्वा पोखरी निर्माण लघु सिचाई योजना	6030403PMITRL01	३	सु.पोखरी	नयाँ	छ्युयुग मुल	०.१३	१७	गुम्बा	२०	३००,०००	गा.पा.
		जम्मा							**१७**	**०**	**२०**	**३००,०००**	

अनुसूची – २२

गाँउपालिका स्तरीय प्रस्तावित लघुजलबिद्युत् योजनाहरुको प्राथमिकता क्रम अनुसारको सुचि

क्र.सं.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति नँया /मर्मत / पुनः निर्माण	प्रस्तावित स्रोतको नाम	बहाब लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	घरधुरी संख्या	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
१	१	यारीखोला लघु जलविद्युत योजना	6030405PMHPRL01	५	लघु जलविद्युत	नयाँ	यारीखोला	–	न्याम,लिंगोई,चुईगाई, हिल्सा,यांसी	१३०	२०,८००,०००	गा.पा.
२	२	च्याछरा लघु जलविद्युत योजना	6030402PMHPRL02	२	लघु जलविद्युत	मर्मत	हामगोलुंबा	७६.२९	च्यादुक्	३४	५,४४०,०००	गा.पा.
३	३	तातोपानी लघु जलविद्युत योजना	6030402PMHPRL03	२	लघु जलविद्युत	मर्मत	तातोपानीखोला	८५.८०	केर्मी,डाँढकेर्मी,छुईकार्वु	७८	१२,४८०,०००	गा.पा.
४	४	यांगार लघु जलविद्युत योजना	6030404PMHPRL04	४	लघु जलविद्युत	मर्मत	हावाखोला	७.८२	रिसिङ,यांगार,बेरा	३५	५,६००,०००	गा.पा.
५	५	लिमि लघु जलविद्युत योजना	6030406PMHPRL05	६	लघु जलविद्युत	नयाँ	तिलखोला	–	६ नं वडा पुरै	१६१	२५,७६०,०००	गा.पा.
६	६	तांगिन लघु जलविद्युत योजना	6030401PMHPRL06	१	लघु जलविद्युत	नयाँ	डरीखोला	–	तांगिन	४१	६,५६०,०००	गा.पा.
७	७	जुनीतोंसा लघु जलविद्युत योजना	6030401PMHPRL07	१	लघु जलविद्युत	मर्मत	हेप्काखोला	१७००.००	हेप्का	८०	१२,८००,०००	गा.पा.
गाउँपालिकाको जम्मा										५५९	८९,४४०,०००	

अनुसूची - २३

गाउँपालिका स्तरीय प्रस्तावित सुधारिएको पानीघट्ट योजनाहरुको प्राथमिकता क्रम अनुसारको सुचि

क्र.स.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित सिंचाई योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति नयाँ /मर्मत /पुनः निर्माण	प्रस्तावित स्रोतको नाम	बहाब लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	घरधुरी संख्या	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७५												
१	१	टिपयुग सु. घट्ट योजना	6030403PIWMRL01	३	सुधारिएको	नयाँ	टिपयुगखोला	४.८०	गुम्बा,खगालगाउ, ए र बी	४०	३००,०००	गा.पा.
२	२	स्यामुछे सु. घट्ट योजना	6030401PIWMRL02	१	सुधारिएको	नयाँ	स्यामुछे	३.०२	हेप्का	८०	३००,०००	गा.पा.
३	३	डाँढकेर्मी सु. घट्ट योजना	6030402PIWMRL03	२	सुधारिएको	नयाँ	दुकमारु	४.५०	डाँडकेर्मी	१२	३००,०००	गा.पा.
४	४	खगाँलगाउ सु. घट्ट योजना	6030403PIWMRL04	३	सुधारिएको	नयाँ	टिपयुगखोला	४.८०	गुम्बा,खगालगाउ, ए र बी	४९	३००,०००	गा.पा.
५	५	जाङ सु. घट्ट योजना	6030406PIWMRL05	६	सुधारिएको	नयाँ					३००,०००	गा.पा.
६	६	हाल्जी सु. घट्ट योजना	6030406PIWMRL06	६	सुधारिएको	नयाँ					३००,०००	गा.पा.
७	७	यारी सु. घट्ट योजना	6030405PIWMRL07	५	सुधारिएको	नयाँ					३००,०००	गा.पा.
८	८	लामा खोल्सी सु. घट्ट योजना	6030403PIWMRL08	३	सुधारिएको	नयाँ	ठादोरखोला	२१.७२	लामाखोल्सी	३१	३००,०००	गा.पा.
९	९	छुइकार्वु सु. घट्ट योजना	6030402PIWMRL09	२	सुधारिएको	नयाँ	तातेपानखिोला	८५.८०	छुईकार्वु	८	३००,०००	गा.पा.
१०	१०	तागोरखोला सु. घट्ट योजना	6030401PIWMRL10	१	सुधारिएको	नयाँ	तागोरखोला		अस्थाई	१८०	३००,०००	गा.पा.
		जम्मा								४००	३,०००,०००	

अनुसूची – २४

गाँउपालिका स्तरीय प्रस्तावित वातावरण तथा पर्यावरण सम्बन्धि योजनाहरुको प्राथमिकता क्रम अनुसारको सुचि

क्र.स.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति (नँया /मर्मत /पुनः निर्माण)	प्रस्तावित स्रोतको नाम (श्रोत सुधार भए)	बहाव लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	घरधुरी संख्या	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
गुरुयोजनाको समिक्षा, समायोजन तथा योजना तर्जुमा २०७५												
१	१	सुधारिएको चुल्हो योजना	6030401PORL01	१	धुवाँरहित चुल्हो	नयाँ		०	वडा नं १ पुरै	१८६	२००,०००	गा पा
२	२	सुधारिएको चुल्हो योजना	6030403PORL02	३	धुवाँरहित चुल्हो	नयाँ			वडा नं ३ पुरै	१३९	२००,०००	गा पा
३	३	सुधारिएको चुल्हो योजना	6030406PORL03	६	धुवाँरहित चुल्हो	नयाँ			वडा नं ६पुरै	१८१	२००,०००	गा पा
४	४	सुधारिएको चुल्हो योजना	6030402PORL04	२	धुवाँरहित चुल्हो	नयाँ			वडा नं २ पुरै	१०४	२००,०००	गा पा
५	५	सुधारिएको चुल्हो योजना	6030405PORL05	५	धुवाँरहित चुल्हो	नयाँ			वडा नं ५ पुरै	१३०	२००,०००	गा पा
६	६	हेप्का ढल निकास	6030401PORL06	१	ढल निकास	नयाँ			हेप्का	८०	२००,०००	गा पा
७	७	तातोपानी व्यवस्थापन	6030402PORL07	२	मुल संरक्षण/सुधार	नयाँ	तातेपानी		केर्मी	७८	२००,०००	गा पा

क्र.सं.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति (नँया /मर्मत /पुनः निर्माण)	प्रस्तावित स्रोतको नाम (श्रोत सुधार भए)	बहाब लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	घरधुरी संख्या	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वियन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
८	८	लामाखोल्सी ढल निकास	6030403PORL08	३	ढल निकास	नयाँ			लामाखोल्सी	३१	२००,०००	गा पा
९	९	यांगार ढल निकास	6030404PORL09	४	ढल निकास	नयाँ			यांगार पारी यांगार	३९	२००,०००	गा पा
१०	१०	सुन्टाक मुल संरक्षण	6030405PORL10	५	मुल संरक्षण/सुधार	नयाँ	सुन्टाक		मुचु	२४	२००,०००	गा पा
११	११	दिंगो मुल संरक्षण	6030406PORL11	६	मुल संरक्षण/सुधार	नयाँ	दिंगो		टोंमात,छिराकफार्का	३४	२००,०००	गा पा
१२	१२	हनेवाङ मुल संरक्षण	6030406PORL12	६	मुल संरक्षण/सुधार	नयाँ	हुनेवाङ		कुक्याप,हावापारमा	५०	२००,०००	गा पा
१३	१३	मियाल्सा खोला नियन्त्रण	6030404PORL13	४	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			तल्लो	१७	२००,०००	गा पा
१४	१४	छुईचुन मुल संरक्षण	6030404PORL14	४	मुल संरक्षण/सुधार	नयाँ			चाला	१७	२००,०००	गा पा
१५	१५	खगालगाँउ ढल निकास	6030403PORL15	३	ढल निकास	नयाँ			खगालगाँउ	७२	२००,०००	गा पा
१६	१६	केर्मी ढल निकास	6030402PORL16	२	ढल निकास	नयाँ			केर्मी	५९	२००,०००	गा पा
१७	१७	तांगिन ढल निकास	6030401PORL17	१	ढल निकास	नयाँ			तांगिन	४१	२००,०००	गा पा

क.सं.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति (नँया /मर्मत /पुनः निर्माण)	प्रस्तावित स्रोतको नाम (श्रोत सुधार भए)	बहाब लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	घरधुरी संख्या	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
१८	१८	च्यादुक ढल निकास	6030402PORL18	२	ढल निकास	नयाँ			च्यादुक	३४	२००,०००	गा पा
१९	१९	गुम्बा ढल निकास	6030403PORL19	३	ढल निकास	नयाँ			गुम्बा	१७	२००,०००	गा पा
२०	२०	दिँगा ढल निकास	6030401PORL20	१	ढल निकास	नयाँ			दिँगा	३७	२००,०००	गा पा
२१	२१	खगालगाँउ पहिरो नियन्त्रण	6030403PORL21	३	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			खगालगाँउ	७२	२००,०००	गा पा
२२	२२	झिमझिम मुल संरक्षण	6030405PORL22	५	मुल संरक्षण/सुधार	नयाँ			लागोइ	१४	२००,०००	गा पा
२३	२३	हावाखोला पहिरो नियन्त्रण	6030404PORL23	४	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			यांगार पारी यांगार	२९	२००,०००	गा पा
२४	२४	हांयोन्वा मुल संरक्षण	6030406PORL24	६	मुल संरक्षण/सुधार	नयाँ			गुम्बा	१३	२००,०००	गा पा
२५	२५	फुछुखोला पहिरो नियन्त्रण	6030406PORL25	६	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			टोंतोत,टोंमात	५८	२००,०००	गा पा
२६	२६	छुराकलुंवा पहिरो नियन्त्रण	6030404PORL26	४	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			मुचु	३५	२००,०००	गा पा
२७	२७	कोरल मुल संरक्षण	6030404PORL27	४	मुल संरक्षण/सुधार	नयाँ			माथि चाला	१४	२००,०००	गा पा

क.सं.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति (नयाँ /मर्मत /पुनः निर्माण)	प्रस्तावित स्रोतको नाम (श्रोत सुधार भए)	बहाब लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	घरधुरी संख्या	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वयन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
२८	२८	औल तांगिन तटबन्धन	6030401PORL28	१	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			तांगिन	४१	२००,०००	गा पा
२९	२९	गुम्बा ढल निकास	6030404PORL29	४	ढल निकास	नयाँ			याल्वाङ गुम्बा		२००,०००	गा पा
३०	३०	घरतला पहिरो नियन्त्रण	6030404PORL30	४	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			पल्लो चाला	९	२००,०००	गा पा
३१	३१	डोमजाङ पहिरो नियन्त्रण	6030406PORL31	६	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			छ्युराक फार्का,	३४	२००,०००	गा पा
३२	३२	लुकार्मु मुल संरक्षण	6030406PORL32	६	मुल संरक्षण/सुधार	नयाँ			छ्युराक फार्का,	१७	२००,०००	गा पा
३३	३३	खगालगाउ बृक्षारोपण	6030403PORL33	३	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			खगालगाँउ	७२	२००,०००	गा पा
३४	३४	छुराकलुंवा पहिरो नियन्त्रण	6030406PORL34	६	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			खांग्याप	१४	२००,०००	गा पा
३५	३५	ठुजार पहिरो नियन्त्रण	6030406PORL35	६	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			टोंमात,छिराकफार्का	३४	२००,०००	गा पा
३६	३६	केर्मी बृक्षारोपण	6030402PORL36	२	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			केर्मी	७०	२००,०००	गा पा
३७	३७	दिंगा गाँउ बृक्षारोपण	6030401PORL37	१	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			दिँगा	४१	२००,०००	गा पा

क.सं.	प्राथमिकता क्रम	प्रस्तावित योजनाको नाम	योजनाको कोड	वडा न.	योजनाको प्रकार	योजनाको प्रकृति (नँया /मर्मत /पुनः निर्माण)	प्रस्तावित स्रोतको नाम (श्रोत सुधार भए)	बहाब लि/से	लाभान्वित टोलहरुको नाम	घरधुरी संख्या	योजनाको अनुमानित लागत	कार्यान्वियन गर्ने निकाय वडा/गा.पा
३८	३८	मानांरिंबु पहिरो नियन्त्रण	6030406PORL38	६	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			छ्युराक फार्का,	३४	२००,०००	गा पा
३९	३९	हेप्का पहिरो नियन्त्रण	6030401PORL39	१	वृक्षारोपण तथा पहिरो नियन्त्रण	नयाँ			हेप्का	८०	२००,०००	गा पा
		जम्मा								२०५१	७८०००००	